

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Stowarzyszenie LGD „Leśny Krąg”
Ul. Ogrodowa 16
23-300 Janów Lubelski
NIP 8621596743; REGON 060139286 KRS 0000255225

LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2023-2029 STOWARZYSZENIA LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „LEŚNY KRĄG” DLA OBSZARU GMIN: BATORZ, CHRZANÓW, DZWOLA, GODZISZÓW, JANÓW LUBELSKI, MODLIBORZYCE, POTOK WIELKI

Załącznik nr 1
do Uchwały nr 3/2/2023r.
Walnego Zgromadzenia Członków LGD „Leśny Krąg”
Janów Lubelski, dnia 02.06.2023r

Spis treści

ROZDZIAŁ I	3
CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
ROZDZIAŁ II	12
CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR.....	12
ROZDZIAŁ III	16
PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR.....	16
ROZDZIAŁ V	32
SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	32
ROZDZIAŁ VI	39
CELE I WSKAŹNIKI	39
ROZDZIAŁ VII	50
SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU.....	50
ROZDZIAŁ VIII	56
PLAN DZIAŁANIA	56
ROZDZIAŁ IX	57
PLAN FINANSOWY	57
ROZDZIAŁ X	58
MONITORING I EWALUACJA	58
ROZDZIAŁ XI	61
WYKORZYSTANA LITERATURA	61
ROZDZIAŁ XII	62
ZAŁĄCZNIKI	62

ROZDZIAŁ I

CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

1. Nazwa LGD i forma prawna

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” została zarejestrowana 13 kwietnia 2006 roku w KRS pod numerem 0000255225. Posiada REGON nr 060139286 oraz NIP 8621596743. Siedzibą Stowarzyszenia jest Janów Lubelski. Adres biura: ul. Ogrodowa 16, 23-300 Janów Lubelski.

Forma prawna: stowarzyszenie specjalne - działa w szczególności na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2015 poz. 1393 z późn. zm.), ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r. poz. 173 z późn. zm.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2015 r., poz. 349), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. 2015 r., poz. 378).

2. Opis procesu tworzenia partnerstwa

Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” to porozumienie partnerskie osób i instytucji, których celem jest poprawa jakości życia mieszkańców obszarów wiejskich. Partnerstwo powstało w 2006 roku w ramach I Schematu Pilotażowego Programu Leader+. Partnerstwo LGD „Leśny Krąg” jest stowarzyszeniem, którego członkami jest siedem gmin, powiat janowski, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i instytucje publiczne oraz osoby fizyczne, łącznie 168 członków działających na wspólnym obszarze, powiązanych wspólną historią i kulturą. Opis budowania partnerstwa można podzielić na trzy etapy. Początki budowania partnerstwa na terenie LGD „Leśny Krąg” zaczęły się jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej oraz działaniem Programu Leader w Polsce. Działania jakie podejmowały gminy i partnerzy to wspólna praca nad promocją regionu, której celem było przyciągnięcie jak największej liczby turystów, poprzez pokazanie bogactwa naturalnego, dziedzictwa kulturowego, tradycyjnego rzemiosła i produktów lokalnych. Główne działania jakie wówczas były podejmowane to m.in. wspólna organizacja imprez promocyjnych: „Festiwal Kaszy”, „Festiwal Folkloru”, „Leśny Skarbiec”, a także wspólna praca przedstawicieli siedmiu gmin powiatu nad opracowaniami strategicznymi dotyczącymi rozwoju powiatu janowskiego, rozwoju turystyki i promocji Ziemi Janowskiej. W drugim etapie przedstawiciele trzech sektorów doświadczeni już we wspólnej pracy na rzecz Ziemi Janowskiej zawiązali Stowarzyszenie pod nazwą Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” i wystartowali w programie Leader+. Stowarzyszenie zarejestrowane zostało w KRS w dniu 13 kwietnia 2006 roku, grupę założycielską stanowili przedstawiciele trzech gmin, Janów Lubelski, Potok Wielki i Modliborzyce, a także podmioty gospodarcze i społeczne, łącznie 29 członków. W 2006 roku Stowarzyszenie LGD „Leśny Krąg” przystąpiło do realizacji projektu w ramach sektorowego programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” działanie 2.7. Pilotażowy Program Leader+. Projekt rozpoczął się 19.06.2006r. i trwał do 14.04.2008r. Metoda realizacji opierała się na sprawnym planowaniu i zarządzaniu projektem, wykorzystaniu efektywnego modelu planowania strategicznego, szerokiej konsultacji z partnerami i mieszkańcami, wykorzystując doświadczenie osobowe członków i zarządu LGD. Stowarzyszenie postawiło na ludzi aktywnych. Realizowano zadania wypracowane w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich dla terenu działania LGD. Wówczas były to głównie działania szkoleniowe, informacyjne oraz promocyjne dotyczące zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, rozwoju turystyki, pobudzania lokalnych inicjatyw, stymulowania świadomości ekologicznych, oraz konieczności zachowania naturalnego i kulturalnego dziedzictwa naszego regionu. Zadania w projekcie zostały podzielone na cztery etapy. Pierwszy etap trwał od 19.06.2006r. Utworzone zostało biuro Stowarzyszenia, zatrudniono także dwóch pracowników do realizacji projektu. W okresie tym Stowarzyszenie zorganizowało wiele imprez promocyjnych m.in. Zawody narciarskie „Trasą Leśnego Kręgu”, Festiwal „Leśny Skarbiec”, „Święto Jagód” oraz Jarmark Garncarski. Odbyły się także szkolenia z zakresu organizacji usług turystycznych i agroturystycznych. Etap pierwszy zakończył się 04.07.2007r. W drugim etapie trwającym do września 2007r. przeprowadzono szkolenia z zakresu rejestracji produktu lokalnego oraz drugie z zakresu sprzedaży bezpośredniej produktu lokalnego. W tym czasie odbyła się także Konferencja „Zintegrowany Produkt Turystyczny”

oraz wydarzenie promujące produkt lokalny z terenu LGD „Święto Karpia”, które do dnia dzisiejszego odbywa się w Gminie Potok Wielki i co roku ściąga coraz większą liczbę turystów. Trzeci etap to okres do 04.01.2008r. W tym czasie skupiono się głównie na przeprowadzeniu szkoleń konsolidacyjnych dla członków LGD oraz szkoleń w Fundacji Programów Pomocy Dla Rolnictwa, przeznaczonych dla pracowników biur LGD. Głównymi zadaniami w końcowym etapie realizacji projektu trwającym do 14.04.2008r. było: opracowanie „Ewaluacji Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich”, wydawana była Gazeta Lokalna „Leśny Krąg”, przeprowadzono także ekspertyzy: z zakresu produktu lokalnego, infrastruktury turystycznej, dostosowania infrastruktury terytorialnej dla potrzeb turystyki, utworzenia skansenów, muzeów itp. Powstał Program Rozwoju Turystyki dla LGD „Leśny Krąg” opracowano i wydano katalog o produkcie regionalnym. Ważną inicjatywą było powstanie Centrum Certyfikacji Produktu Regionalnego, które mieści się w Urzędzie Gminy Modliborzyce. Oznakowano także obszar turystyczny „Leśnego Kręgu”. W 2007 roku Stowarzyszenie przystąpiło do działań mających na celu pozyskanie nowych partnerów, poprzez spotkania w sąsiednich gminach, promocyjne imprezy, rozmowy z przedstawicielami samorządów i organizacji pozarządowych. W 2008 roku LGD „Leśny Krąg” zakończyła Pilotażowy Program Leader+ i skupiła się na opracowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju. Spotkania i prace nad Strategią odbywały się głównie w nowych gminach. Informowano na nich mieszkańców o okazji dla rozwoju regionu poprzez wdrażanie Leadera. Wyniki spotkań były pozytywne i przyniosły zamierzony skutek. W dniu 29 kwietnia 2008 roku na posiedzeniu w Janowie Lubelskim, Zarząd Stowarzyszenia podjął uchwałę o przyjęciu nowych Członków w tym z gmin: Batorz, Chrzanów, Dzwola i Godziszów oraz Powiat Janowski. Od tego momentu w skład LGD „Leśny Krąg” wchodzi wszystkie gminy Powiatu Janowskiego. Powiększenie się obszaru na cały powiat nie oznacza zamknięcia się na tym etapie. Stowarzyszenie LGD stale powiększa liczbę członków - aktualnie liczy 168 członków.

W czasie realizacji LSR w ramach PROW 2007-2013 podejmowano szereg inicjatyw, które miały na celu aktywizować społeczność lokalną i wspierać wszelkie inicjatywy integrujące podmioty społeczne, gospodarcze i publiczne oraz mieszkańców obszaru. Osoby zaangażowane w działania aktywizujące i animacyjne zrealizowały szereg projektów. LGD zrealizowało projekty współpracy krajowe i międzynarodowe. Przykładem projektu krajowego może być inicjatywa: **„Walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe atrakcjami turystycznymi regionu”**. Inicjatorem projektu były dwie sąsiadujące ze sobą lokalne grupy działania – tj. Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” z Janowa Lubelskiego oraz Lokalna Grupa Działania „Sanłęg” z Zaleszan. Umowę na realizację projektu **w ramach „Wdrażania projektów współpracy” w zakresie operacji polegającej na realizacji projektu współpracy, objętego PROW na lata 2007-2013”** podpisano w Urzędzie Marszałkowskim województwa lubelskiego w Lublinie w dniu 29 listopada 2013 roku. W ramach projektu utworzono stacje dla turystów i system informacji przestrzennej SIP. W operacji wzięło udział 13 gmin. Wartość projektu to **325 421,00 złotych**. **LGD Leśny Krąg ma bardzo duże doświadczenie w realizacji wspólnych projektów z innymi partnerami z różnych sektorów. Uczestniczy w licznych imprezach i wydarzeniach organizowanych w gminach powiatu z udziałem samorządów, organizacji pozarządowych i biznesu.** Dla przykładu można podać Janowski Festiwal Kaszy „Gryczaki”, na który przyjeżdża co roku kilka tysięcy gości. Organizatorami są podmioty publiczne, społeczne, mieszkańcy i przedsiębiorcy. Festiwal promuje lokalny produkt – kasza gryczana. Gryka jest tradycyjnie uprawiana na terenie powiatu. Kaszę produkuje kilka zakładów przetwórczych – kaszarni. Ciekawą inicjatywą stowarzyszenia jest utworzenie Izby Certyfikacji Produktu Lokalnego. Celem jest promocja produktów lokalnych wyrobów rzemieślniczych i takich, które opierają produkcję o produkt lokalny. W realizacji tego projektu angażują się lokalni liderzy, mieszkańcy i wytwórcy. Wspierają ich domy kultury i samorząd. Nadawany Certyfikat jest cenionym wyróżnieniem dla mieszkańców obszaru. Wieloletnia działalność LGD to ciągły proces budowania partnerstwa, dzięki któremu wszyscy zainteresowani mieszkańcy, podmioty, instytucje społeczne oraz gospodarcze mogą działać na rzecz rozwoju LGD "Leśny Krąg" Konieczność ciągłego śledzenia zmian prawnych, dostosowywania LSR do potrzeb mieszkańców, prowadzone i odbyte szkolenia, konsultacje doprowadziły po dziesięciu latach działania do pełnej specjalizacji w tematyce pozyskiwania i zarządzania środkami z Europejskiego Funduszu Rolnego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz wdrażaniu podejścia LEADER. Efektem dotychczasowych działań LGD "Leśny Krąg" są nie tylko działania własne na rzecz mieszkańców, udział w targach, doradztwo w pozyskiwaniu środków, ale również realizacja projektów partnerskich, współfinansowanych przez środki zewnętrznych. Jednak nowy okres programowania jest też dobrym momentem do podsumowań, analiz i ewaluacji dlatego dalsze działania Lokalnej

Grupy Działania "Leśny Krąg" zostaną skoncentrowane na działaniach, które mieszkańcy (w wyniku spotkań konsultacyjnych) uznali za potrzebę realizacji w celu dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD. Zbudowany do tej pory potencjał społeczny pozwolił określić dalsze kierunki i priorytety rozwoju LGD "Leśny Krąg". Zostanie on także wzmocniony i wykorzystany do dalszych działań podejmowanych przez LGD w nowym okresie programowania. Przykłady projektów finansowanych z innych źródeł:

Projekt "Lokalne Centra Obsługi Inwestora - Eastern European Gateway" był inicjatywą oddolną, z poziomu gmin, lokalnych stowarzyszeń działających na obszarach wiejskich (LGD) z regionu Polski Wschodniej. Uczestniczyło w nim 6 partnerów. Realizowany był w latach 2010-2014 w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej i współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wartość Projektu to 9.794.600,00 zł. Celem projektu było stworzenie nowoczesnego produktu "LCOI System" służącego do komunikacji biznesowej, dotarcia i pozyskania klientów, kojarzenia partnerów oraz uzyskania niezbędnych i cennych informacji o rynkach inwestycyjnych i zbytu. Ważną funkcją jest również możliwość prezentacji ofert produktowych, usługowych i inwestycyjnych z terenu Polski Wschodniej w czytelnej formie i standardach obowiązujących na świecie, spełniających oczekiwania klientów. "LCOI System" to również nowoczesne narzędzie służące do promocji regionów pod względem gospodarczym i turystycznym. Zajmuje się też regrantingiem. Dofinansowuje małe projekty. Fundusze pochodzą z LGD oraz Powiatu Janowskiego. Dzięki tej inicjatywie organizacje pozarządowe z powiatu Janowskiego realizują wiele ciekawych projektów. Dzięki pozyskanym środkom z EFS zrealizowano też projekt „**Akademia Liderów Lokalnych w Gminie Janów Lubelski**”. **W ramach projektu opracowano model wioski tematycznej.** Materiały planowane są do wykorzystania w następnych latach w ramach programu na lata 2014-2020. LGD Leśny Krąg" planuje wykorzystać zdobyte doświadczenia i kontynuować w nowej perspektywie finansowej (PROW 2014-2020) wspólne działania z partnerami na obszarze działania LGD oraz na zewnątrz poprzez projekty z innymi lokalnymi grupami działania w kraju i za granicą. Celem będzie umacnianie potencjału organizacji pozarządowych, aktywizacja mieszkańców gmin i wspieranie współpracy międzysektorowej. Wykorzystywany będzie potencjał lokalny obszaru, bogate dziedzictwo przyrodnicze, kulturowe i historyczne. Realizowane dotychczas przez członków LGD przedsięwzięcia wpłynęły w znacznym stopniu na rozwój przedsiębiorczości, turystyki, zachowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego, oraz zaangażowanie i aktywizację mieszkańców z obszarów wiejskich. Poprzez nowe projekty jak i środki na rozwijanie działalności gospodarczej w nowej perspektywie finansowej LGD zamierza zaktywizować przedstawicieli sektora gospodarczego do wspólnych działań w Stowarzyszeniu.

3. Charakterystyka struktury Lokalnej Grupy Działania

Organami Stowarzyszenia LGD "Leśny Krąg" są:

1. Walne Zebranie Członków;
2. Komisja Rewizyjna
3. Rada
4. Zarząd

Walne Zebranie jest najwyższą władzą Stowarzyszenia.

Do kompetencji Walnego Zebrania należy w szczególności: ustalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia; uchwalanie zmian statutu; zatwierdzanie regulaminów Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz Rady Stowarzyszenia; wybór i odwoływanie członków Zarządu, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w § 21 pkt 3a Statutu: a) wybór i odwoływanie członków Komisji Rewizyjnej, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w §24 pkt 4, b) wybór i odwoływanie członków Rady Stowarzyszenia, z zastrzeżeniem postanowień zawartych w § 27¹ pkt 3a.

Walne Zebranie Członków jest to udział wszystkich członków Lokalnej Grupy Działania w której reprezentowane są trzy sektory tj. sektor publiczny, sektor społeczny (w tym mieszkańcy), sektor gospodarczy. W 2006r., w momencie powstawania Stowarzyszenia LGD „Leśny Krąg” w jego skład wchodziło 29 członków, natomiast aktualnie (15.05.2023r.) Stowarzyszenie liczy 168 członków, będących przedstawicielami instytucji publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych oraz mieszkańców. Partnerstwo LGD jest więc dynamicznym podmiotem, dostosowującym się do specyfiki lokalnej. W LGD znajdują się przedstawiciele grupa osób szczególnie istotnych z dla realizacji LSR, w osoby będące w niekorzystnej sytuacji, tj. osoby młode (do 25 r.ż.): 5, seniorzy (60+): 22. Członkami LGD są: OSP (17), członkinie KGW (3), sołtysi (3).

W ramach budowanego partnerstwa LGD z trzema sektorami, można wskazać na różnorodność przedstawicieli, która oddaje specyfikę i reprezentatywność obszaru funkcjonowania LGD:

- sektora publicznego: gmina: 14; powiat: 2; członek rady gminy: 5; członek rady powiatu: 3; sołtys-3, samorządowe jednostki organizacyjne gminy lub powiatu: 3
- sektora społecznego: mieszkańcy: 102; organizacje pozarządowe:19; kościoły i związki wyznaniowe: 2; organizacje społeczno-zawodowe rolników, w tym koła gospodyń wiejskich: 3
- sektora gospodarczego: podmioty prowadzące działalność gospodarczą: 35

Tabela 1. Reprezentatywność członków LGD „Leśny Krąg”

SEKTOR LGD	LICZBA CZŁONKÓW LGD	REPREZENTATYWNOSĆ W UJĘCIU %	STAN NA DZIEŃ
PUBLICZNY	30	17,86	31.12.2022
GOSPODARCZY	36	21,43	31.12.2022
SPOŁECZNY	102	60,71	31.12.2022
ŁĄCZNIE	168	100 %	31.12.2022

Źródło: Opracowanie własne

Wewnętrzną Strukturę Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia oraz sposób realizacji zadań określa Regulamin Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia. Struktura poszczególnych organów LGD zapewnia reprezentację różnych sektorów społeczności lokalnej. Aktywność członków LGD jest również uwidoczniła w realizacji operacji we wdrażaniu Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 20014-2020.

Tabela 2. Przykłady zaangażowania Sektorów w realizację projektów

L.p.	Beneficjent	Sektor	Tytuł projektu	Efekt realizacji operacji
1.	Stowarzyszenie „Aktywny Batorz”	społeczny	„Utworzenie Otwartej Strefy Aktywności fizycznej w miejscowości Batorz Pierwszy”	Wybudowanie siłowni zewnętrznej.
2.	Gmina Janów Lubelski	publiczny	„Modernizacja dróg gminnych w Janowie Lubelskim ul.Prusa, ul. Wałowa, ul. Świerdzowa polegająca na przebudowie ciągów pieszo-rowerowych.	Modernizacja drogi gminnej ul. Wałowa.
3.	Ochotnicza Straż Pożarna w Aleksandrówce	społeczny	„Remont, modernizacja i wyposażenie Świetlicy Wiejskiej w Aleksandrówce wraz z wymianą ogrodzenia”	Remont i modernizacja Świetlicy Wiejskiej
4.	Dorota Kozdra	gospodarczy	„Usługi fotograficzne szansą rozwoju osobistego oraz turystycznego obszaru LGD „Leśny Krąg”	W ramach działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw utworzono firmę świadczącą usługi fotograficzne.

Źródło: Opracowanie własne

W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi:

1. Halina Szwedo – Przewodnicząca
2. Krystyna Wójcik - Wiceprzewodnicząca
3. Jarosław Lalik - Sekretarz

Komisja Rewizyjna jest organem Stowarzyszenia powołanym do sprawowania kontroli nad jego działalnością.

Wewnętrzną Strukturę Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia oraz sposób realizacji zadań określa Regulamin Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia.

W Skład Zarządu LGD „Leśny Krąg” wchodzi:

Aneta Kuźnicka – Prezes Zarządu Stowarzyszenia
Jan Witkowski – Członek Zarządu Stowarzyszenia
Marcin Kowalski – Członek Zarządu
Marcin Sulowski – Sekretarz
Leszek Nosal – Członek Zarządu
Artur Pizoń – Członek Zarządu
Krzysztof Kołtyś – Członek Zarządu
Henryk Michałek – Członek Zarządu
Wiesław Dyjach - Członek Zarządu
Józef Zbytniewski - Skarbnik
Witold Kowalik - Członek Zarządu

Członkowie Zarządu posiadają doświadczenie w zarządzaniu LGD pełniąc swoje funkcje kolejną kadencję, biorąc czynny udział w posiedzeniach Zarządu i Walnych zebraniach członków Stowarzyszenia, podejmując strategiczne decyzje i uchwały związane z funkcjonowaniem Stowarzyszenia. Koordynują i sprawują nadzór nad pracą biura. Pracownicy biura posiadają doświadczenie w przygotowywaniu, realizacji oraz rozliczaniu projektów. W biurze Stowarzyszenia świadczona jest pomoc i doradztwo mieszkańcom LGD oraz potencjalnym beneficjentom. Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” kształtuje postawy odpowiedzialności i aktywności mieszkańców, kreuje „lokalnych liderów” oraz promuje oddolne podejście wspólnego wpływu na rozwój regionu innowacyjnego wykorzystania jego zasobów lokalnych. Wewnętrzną Strukturę Zarządu Stowarzyszenia oraz sposób realizacji zadań określa Regulamin Zarządu Stowarzyszenia.

4. Opis składu organu decyzyjnego

Organem decyzyjnym Stowarzyszenia LGD „Leśny Krąg” jest Rada, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji w ramach LSR. Rada Stowarzyszenia jest organem decyzyjnym Stowarzyszenia, do której wyłącznej właściwości należy: wybór operacji w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia nr 1303/2013, zwanych dalej „operacjami”, które mają być realizowane w ramach LSR oraz ustalenie kwoty wsparcia zgodnie z art. 34 ust. 3 lit. f) rozporządzenia nr 1303/2013.

Rada Stowarzyszenia jest organem tworzonym zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. z 2015 roku, poz. 378) w skład którego wchodzi przedstawiciele władz publicznych, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych, przy czym na poziomie wyboru operacji ani władze publiczne określone zgodnie z przepisami krajowymi, ani żadna z grup interesu nie posiada więcej niż **49% praw głosu**, zgodnie z wymogami określonymi w art. 32 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1303/2013. Wybór operacji, które mają być realizowane w ramach LSR odbywa się z zachowaniem parytetu gwarantującego, że **50% głosów** podczas dokonywania wyboru wniosków do dofinansowania pochodzić musi od członków, którzy nie są przedstawicielami sektora publicznego. Członek Rady Stowarzyszenia podlega wykluczeniu z procedury wyboru operacji na całym jej etapie, a w szczególności nie może uczestniczyć w momencie głosowania nad wyborem operacji, w sytuacji, gdy jest wnioskodawcą operacji, reprezentuje wnioskodawcę, zachodzi pomiędzy nim a wnioskodawcą stosunek bezpośredniej podległości służbowej, jest spokrewniony z wnioskodawcą lub jest osobą fizyczną reprezentującą przedsiębiorstwo powiązane z przedsiębiorstwem reprezentowanym przez wnioskodawcę. Podział głosów w Radzie LGD „Leśny Krąg” przedstawia się w następujący sposób: przedstawiciele sektora publicznego posiadają 27,27 % głosów, sektora społecznego 36,36%, zaś gospodarczego 36,36%.

Tabela 3. Rozkład sektorowej grupy interesów wśród Rady Stowarzyszenia

Lp.	SEKTOR SPOŁECZNY	Grupa interesów	Grupa interesów
1.	Anna Zygmunt	Społeczny	Społeczny
2	Sylwia Chołody	Społeczny	Społeczny
3.	Rafał Kędra	Społeczny	Publiczny

4.	Marzena Dolecka – Jocek	Spółeczny	Publiczny
Lp.	SEKTOR PUBLICZNY	Grupa interesów	Grupa Interesów
1.	Patrycja Flis	Publiczny	Publiczny
2.	Michał Komacki	Publiczny	Publiczny
3.	Bożena Skowrońska	Publiczny	Publiczny
Lp.	SEKTOR GOSPODARCZY	Grupa interesów	Grupa interesów
1.	Grażyna Łysiak	Gospodarczy	Gospodarczy
2.	Iwona Piłat - Rząd	Gospodarczy	Gospodarczy
3.	Włodzimierz Kostrzewa	Gospodarczy	Gospodarczy
4.	Marta Adamczyk	Gospodarczy	Gospodarczy

Źródło: Opracowanie własne

Wewnętrzną Strukturę Rady Stowarzyszenia oraz sposób realizacji zadań określa Regulamin Rady Stowarzyszenia.

5. Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym i zarządzaniu

Rada Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” podejmuje decyzje o wyborze grantów lub operacji, które będą realizowane w ramach wdrażania przedmiotowej strategii w oparciu o:

- Regulamin Rady;
- Procedurę wyboru i oceny grantobiorców;
- Procedurę obsługi naboru wniosków i wyboru operacji grantowych w ramach wdrażania LSR wraz z przypisanymi kryteriami;
- Zachowanie parytetów sektorowych przy ocenie i wyborze;
- Zasadę poufności i bezstronności w podejmowaniu decyzji wraz z wykazem działań;
- Jawność procesu wyboru, poprzez udostępnienie procedur i protokołu z posiedzeń do wiadomości publicznej;
- Uwzględnienie sytuacji specyficznych zaistniałych w procesie wyboru i oceny działań sposobu ich rozwiązania, np. rozbieżność w ocenie (rozwiązania zawierają Procedury obsługi naboru wniosków i wyboru operacji);
- Możliwość odwołania się wnioskodawców. W celu zapewnienia skutecznego i przejrzystego procesu decyzyjnego Rada wykorzystuje do oceny aplikację „Elektroniczna Obsługa Wniosków”, która zapewnia prawidłowy przebieg procesu oceny w oparciu o aktualnie obowiązujące procedury i przepisy prawne.

Na etapie wdrażania LSR relacje pomiędzy członkami LGD będą oparte na konstytutywnym podejściu RLSK zakładającym pogłębione partnerstwo i skuteczną komunikację. Fundamentalnym zamysłem jest współpraca i aktywne angażowanie wszystkich członków LGD w realizację LSR. Realizacja założeń następować będzie w efekcie ustalonych zasad funkcjonowania Stowarzyszenia LGD „Leśny Krąg” zakładających:

- wdrożenie różnorodnych formy komunikacji członków LGD, uwzględniające bezpośrednie i pośrednie metody (walne zebranie członków, mail;) oraz metody nowatorskie (dostępne komunikatorów internetowych, umieszczanie treści w wygenerowanej na potrzeby LGD wirtualnej „chmurze”, aby każdy miał do nich dostęp; korzystanie z dostępnych aplikacji do współpracy umożliwiających pracę hybrydową, dzięki której zespół LGD może na bieżąco, podejmować działania i łączyć się w dogodnym czasie, tworzenie wirtualnej społeczności);
- zwiększenie stopnia zespołowego podejmowania decyzji (możliwość pracy w zespołach roboczych);
- umożliwienie elastyczności procesu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD poprzez zachęcanie do zgłaszania przez członków LGD inicjatyw/propozycji zmian w tym zakresie oraz wprowadzenie zasady informowania o wyniku weryfikacji propozycji wraz z ich merytorycznym uzasadnieniem.

LGD będzie pogłębiać zaangażowanie lokalnej społeczności i zachęcać do udziału we wdrażaniu LSR poprzez:

- realizację różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych, m.in. organizacja spotkań informacyjnych w siedzibie LGD, organizacja eventów promocyjnych, publikacje w lokalnej prasie i dostępnych mediach, informacje udostępniane na bieżąco na stronie internetowej LGD (strona dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami zgodnie z obowiązującymi standardami);
- możliwość bezpośrednich konsultacji w biurze LGD. Biuro jest czynne od poniedziałku do piątku, w godz. 8.00 do 16.00 (aby zapewnić dostępność dla osób pracujących);
- zapewnienie kontaktu za pomocą komunikatorów internetowych (dostępność formularza kontaktowego na stronie internetowej LGD);
- ujęcie w ramach LSR realizacji przedsięwzięć zawartych w formułach partnerskich (projekty i działania partnerskie realizowane w ramach partnerstwa);
- wykorzystanie metod aktywizujących lokalną społeczność do spontanicznych i oddolnych inicjatyw wspierania innowacyjności (konceptcja „Smart Village”);
- zaangażowanie i aktywny udział LGD w organizowanych wydarzeniach przez gminy członkowskie (organizacja stanowisk promocyjnych, dobór działań adekwatnych do grup wiekowych i osób z grup defaworyzowanych).

6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD, sposób uchwalania i aktualizacji oraz zakres działań

Siedem wewnętrznych dokumentów, które regulują zasady działania LGD „Leśny Krąg” przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4. Dokumenty wewnętrzna regulujące zasady działania LGD „Leśny Krąg”:

LP.	Dokument	Sposób uchwalania i aktualizacji	Zakres działań
1.	Statut	Zmiany w Statucie i aktualizacja mogą być dokonywane po przyjęciu uchwałą przez Walne Zebranie Członków. Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu wymaga kwalifikowalnej większości 2/3 głosów, członków obecnych na Walnym Zebraniu i uprawnionych do głosowania	Zgodnie z Ustawą Prawo o stowarzyszeniach h (Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 855, z późn. zm. statut reguluje ustalanie nazwy stowarzyszenia, określenie terenu działania i siedziby stowarzyszenia, określenie organu nadzoru cele i sposoby ich realizacji, sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa prawa i obowiązki członków, określenie władz stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje, sposób reprezentowania stowarzyszenia zasady zaciągania zobowiązań majątkowych warunki ważności uchwał, zasady tworzenia majątku Stowarzyszenia, sposób rozwiązania się Stowarzyszenia. Zgodnie z ustawą z 7 marca 2007r., wskazuje, że organem nadzoru jest marszałek województwa lubelskiego
2.	Regulamin pracy Rady	Uchwalanie Regulaminu i aktualizacja należy do kompetencji Walnego Zebrania Członków i dokonywana jest w drodze uchwały.	szczegółowe kompetencje Rady, szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, ustalanie limitów i kwot wsparcia dla Beneficjentów, opiniowanie zmian w umowie wnioskowanych przez Beneficjentów,

			<ul style="list-style-type: none"> ☐ podejmowania decyzji w sprawie operacji własnych, ☐ zasady rozpatrywania wniosków w procedurze odwoławczej, ☐ zasady protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego, ☐ zasady wynagradzania członków organu decyzyjnego.
3.	Regulamin Pracy Biura	Uchwalanie Regulaminu i aktualizacja należy do kompetencji Zarządu i dokonywana jest w drodze uchwały. Zasady reguluje Statut Stowarzyszenia	<ul style="list-style-type: none"> ☐ struktura organizacyjna podział obowiązków pracowników biura, ☐ zakres praw przysługujących pracownikowi, ☐ zasady świadczenia i pomiar efektywności świadczenia usług doradczych, prowadzenie animacji i współpracy ☐ gromadzenie i przechowywanie dokumentów, ☐ zasady pracy biura.
4	Regulamin Walnego Zebrania Członków	Na wniosek Zarządu uchwała Walne Zebranie Członków	☐ Zasady prowadzenia zebrania i przeprowadzania procedur uchwalania uchwał i przeprowadzania głosowań, oraz procedur wyborczych organów stowarzyszenia
5	Regulamin Komisji Rewizyjnej	Uchwalanie Regulaminu i aktualizacja należy do kompetencji Walnego Zebrania Członków i dokonywana jest w drodze uchwały	<ul style="list-style-type: none"> ☐ organizacja pracy Komisji Rewizyjnej; kompetencje członków Komisji, podział obowiązków ☐ kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, przeprowadzanie przynajmniej raz w roku kontroli działalności merytorycznej i finansowej; ☐ składanie Walnemu Zebraniu sprawozdań wraz z oceną działalności i wnioskami dotyczącymi Zarządu oraz zgłaszanie wniosków o absolutorium dla Zarządu; ☐ występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków, ☐ dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości
6	Regulamin Zarządu	Uchwalanie Regulaminu i aktualizacja należy do kompetencji Walnego Zebrania Członków i dokonywana jest w drodze uchwały.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ organizacja pracy Zarządu; kompetencje członków zarządu, podział obowiązków przyjmowanie i wykluczanie członków Stowarzyszenia, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, zwoływanie Walnego Zebrania Członków opracowywanie Lokalnej Strategii Rozwoju, przygotowanie projektów do realizacji, które zostaną objęte wnioskiem o dofinansowanie, ☐ powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego Biura,

		<ul style="list-style-type: none"> ☐ ustalanie wielkości zatrudniania i zasad wynagradzania pracowników Biura Stowarzyszenia, ☐ ustalanie regulaminu Biura Stowarzyszenia, ☐ rozpatrywanie spraw bieżących, które nie leżą w kompetencjach innych organów Stowarzyszenia
Regulamin opłacania składek członkowskich	Uchwalanie Regulaminu i aktualizacja należy do kompetencji Walnego Zebrania Członków i dokonywana jest w drodze uchwały.	<ul style="list-style-type: none"> ☐ wysokość składki i tryb jej opłacania ☐ obowiązek opłacenia pierwszej składki ulgi i odstępstwa w opłacaniu składek

Źródło: Opracowanie własne

Zarząd, Rada i Komisja Rewizyjna działają na podstawie Statutu Stowarzyszenia. O liczbie członków, ich wyborze i odwołaniu decyduje Walne Zgromadzenie Członków. Na potrzeby funkcjonowania LGD opracowano także procedury jako dokumenty niższego rzędu: **procedura aktualizacji LSR** - zasady wprowadzania zmian do LSR, tryb wnoszenia poprawek i uzupełnień; **procedura monitoringu i ewaluacji** - regulująca zasady prowadzenia monitoringu, zakres badań i elementy podlegające monitoringowi oraz zasady i czas pomiaru do prowadzenia ewaluacji, zakres ewaluacji i zasady wykorzystania wyników do usprawnienia procesu wdrażania LSR; **procedury wyboru i oceny operacji** - określające zasady dokonywania wyboru, zadania członków Rady, zasady głosowania, zasady wyłączenia z procedury głosowania, procedura odwoławcza od decyzji Rady, zasady upowszechniania informacji o pracach i wynikach pracy Rady; **procedury wyboru i oceny operacji grantowych**- określające zasady dokonywania wyboru, zadania członków Rady, zasady głosowania, zasady wyłączenia z procedury głosowania, procedura odwoławcza od decyzji Rady, zasady upowszechniania informacji o jej pracach i wynikach. Opracowano także **Plan szkoleń** w ramach podnoszenia kwalifikacji i poszerzania kompetencji na potrzeby szkoleniowe członków Rady i pracowników Biura.

Powyższe dokumenty szczegółowo określają zasady funkcjonowania poszczególnych organów, listę wymaganych zadań, a także zasady działania Biura LGD. Regulamin Biura opisuje podział obowiązków pracowników Biura zapewniając adekwatność wymagań przypisanych poszczególnym stanowiskom do przewidzianych obowiązków. Uwzględniono konieczność posiadania przez pracowników Biura odpowiednich kwalifikacji na poszczególnych stanowiskach pracy, ustalono zasady podnoszenia wiedzy i udział w szkoleniach. Sposób pomiaru jakości doradztwa został określony i opisany. Została też opracowana ankieta mierząca stopień skuteczności i satysfakcji z udzielonego doradztwa. W strategii, w planie działania przewidziano działania z animacji i współpracy w zakresie aktywizowania grup defaworyzowanych na rzecz wspólnej realizacji projektów w LSR. Przewidziano działania wspierające potencjał organizacji pozarządowych, wzmocnienie kapitału społecznego poprzez działania na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatu oraz publikacje promujące walory przyrodnicze, historyczne i kulturowe obszaru. Po każdym z działań przewidziano metody ich pomiaru np. ankieta mierząca stopień skuteczności i satysfakcji. Skuteczność, poprawność, terminowość, podejmowanych działań przez Organy Stowarzyszenia i pracowników Biura oraz wykonanie zadań zgodnie z przyjętymi celami w LSR będzie stale monitorowana, a także będzie podlegała ewaluacji. Zasady opisano w rozdziale XI Monitoring i ewaluacja, a zadania określono szczegółowo w Procedurach monitoringu i ewaluacji. Na dzień 01.06.2023r. biuro zatrudnia 3 osoby, które zajmowały się wdrażaniem LSR w ramach PROW 2014-2020. Pracownicy posiadają wiedzę i kwalifikacje do organizacji naborów, prowadzenia konkursów, udzielania doradztwa potencjalnym beneficjentom. Uczestniczyli w realizacji projektów międzyregionalnych i międzynarodowym, prowadzili zadania związane z promocją obszaru, uczestniczyli w targach, festynach, imprezach promocyjnych. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD znajdują się na stronie internetowej <http://www.lesnykrag.pl/> w zakładce „Dokumenty do pobrania”.

ROZDZIAŁ II

CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

1. Opis obszaru

Stowarzyszenie działa na terenie woj. lubelskiego w powiecie janowskim na obszarze 7 gmin: Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Janów Lubelski, Modliborzyce i Potok Wielki. Łącznie zajmuje obszar o powierzchni **875,37 km²**. Wszystkie gminy należą administracyjnie do jednego powiatu. Od północy teren LGD graniczy z powiatem krańickim i lubelskim, od wschodu z powiatem biłgorajskim, od południa z powiatem nizańskim, a od południowego zachodu z powiatem stalowowolskim. Powiaty nizański i stalowowolski należą do województwa podkarpackiego. Pod względem geograficznym obszar objęty działaniem LGD leży na pograniczu trzech regionów geograficznych: Rostocza Zachodniego, Wyżyny Lubelskiej w części zwanej Wzniesieniami Urzędowskimi oraz Kotliny Sandomierskiej na Równinie Puszczańskiej. Teren na którym działa LGD jest typowo rolniczy. Leżą tu dwa miasta: Janów Lubelski i Modliborzyce. Łącznie mieszka tu **44 159** osób wg danych z 31.12.2020 roku.

Tabela 5. Podstawowe dane dotyczące obszaru działania LGD „Leśny Krąg”

Miejscowość	Status Gminy	Powierzchnia w km ²	Liczba mieszkańców
Janów Lubelski	Gmina miejsko - wiejska	178,2 km ²	15160
Modliborzyce	Gmina miejsko - wiejska	153,2 km ²	6851
Potok Wielki	gmina wiejska	98,33 km ²	4538
Godziszów	gmina wiejska	101,7 km ²	5618
Dzwola	gmina wiejska	203 km ²	6078
Chrzanów	gmina wiejska	70,03 km ²	2780
Batorz	gmina wiejska	70,81 km ²	3134
Łącznie		875,37	44159

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS – stan na dzień 31.12.2020r.

2. Mapa obszaru LSR

Rysunek 1. Obszar w województwie

Rysunek 2. Gminy członkowskie LGD "Leśny Krąg"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.gminy.pl/powiaty/73.html>

Obszar działania Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Leśny Krąg" jest spójny i tworzy zwarty geograficzny obszar co dokładnie pokazują powyższe mapy.

3. Spójność obszaru objętego LSR

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” z siedzibą w Janowie Lubelskim funkcjonuje od 2006 roku na obszarze 7 gmin Powiatu Janowskiego. W skład Stowarzyszenia wchodzi 5 gmin wiejskich: Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Potok Wielki oraz 2 gminy miejsko – wiejskie: Janów Lubelski i Modliborzycze. Łączna powierzchnia Stowarzyszenia to 875,37 km². Stowarzyszenie usytuowane jest w południowo-zachodniej części województwa lubelskiego, na pograniczu trzech regionów geograficznych: Roztocza Zachodniego, Wyżyny Lubelskiej (w części zwanej Wzniesieniami Urzędowskimi) i Kotliny Sandomierskiej na Równinie Puszczańskiej i reprezentuje charakterystyczne cechy i walory wszystkich tych jednostek. Stowarzyszenie graniczy z trzema powiatami w województwie lubelskim: krańickim, lubelskim i biłgorajskim oraz dwoma w województwie podkarpackim: nizańskim i stalowowolskim. Region usytuowany jest w otulinie Parku Krajobrazowego Lasy Janowskie, zajmującego powierzchnię 39 150 ha (wraz z otuliną-99 650 ha) i po części w granicach Roztoczańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Dzięki swemu położeniu, teren objęty działalnością LGD charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem ukształtowania powierzchni. Występują tu rozległe łagodne wzniesienia, część południowa obszaru zaś to część nizinna gdzie tereny rozciągają się na wysokości od ok. 180 do 200 m n.p.m., a piaszczysta powierzchnia Równiny Biłgorajskiej urozmaicona jest wydmami o wysokości dochodzącej do 15 m, podmokłymi zagłębieniami i torfowiskami oraz licznymi stawami. Obszar Lokalnej Grupy Działania „Leśny Krąg” jest spójny w obszarach: **spójność przestrzenna (geograficzna), spójność morfologiczna, spójność cech przyrodniczo-krajobrazowych, spójność funkcji gospodarczych, spójność kulturowa i tożsamościowa, spójność etniczna**. Wspólna historia, kultura, położenie geograficzne oraz gospodarka oparta na zasobach naturalnych czyni terytorium Stowarzyszenia całością. Obszar działania LGD w całości położony jest w granicach powiatu janowskiego, stanowiąc 100 % jego powierzchni. Z uwagi na fakt, że gminy wchodzi w skład LGD sąsiadują ze sobą i położone są w jednym historycznie ukształtowanym obszarze, ich rozwój społeczny i ekonomiczny przebiega w podobny sposób. Wspólne terytorium to wspólne problemy ale i wspólne możliwości rozwoju. Gminy są obszarami rolniczymi. Są to przeważnie małe, bądź średnie gospodarstwa. Historyczne związki i wspólnota powiązań obszaru LGD wiążą się niewątpliwie z uwarunkowaniami przyrodniczymi. O spójności obszaru stanowi również analiza uwarunkowań demograficznych i ekonomicznych obszaru. Istnieją znaczne podobieństwa zarówno pod względem struktury wieku, poziomu wykształcenia, jak w poziomie zatrudnienia, czy strukturze działalności lokalnych przedsiębiorstw.

4. Dziedzictwo kulturowe i potencjał obszaru LSR

Aby dostrzec bogactwo Ziemi Janowskiej dobrze jest spojrzeć, na Powiat Janowski pod kątem miejsc pamięci, które obrazują: Muzeum Regionalne w Janowie Lubelskim, Muzeum wiejskie w Batorzu, znajdujące się obok dawnego urzędu gminy (z 1935 r.), które zostało otwarte w 2007 r. Ekspozycje przedstawiają historię, kulturę ludową, tradycje upraw roli i obyczaje mieszkańców gminy. Jest także nowo otwarte Muzeum przy kościele p.w. Jana Chrzciciela, oraz Muzeum fotografii. Mówiąc o kulturze ludowej, warto wybrać się do Krzemienia, gdzie można dostrzec wiele drewnianych domów przedwojennych, lub powstałych tuż po wojnie stanowiących przykład tradycyjnego budownictwa. Najstarszą wsią w powiecie janowskim jest Chrzanów, zamieszkiwany od 1400 lat. W Godziszowie można posłuchać charakterystycznej gwary z elementami mazurzenia. Dla pasjonatów kultury żydowskiej ważne będą zachowane miejsca sakralne jak synagogi, żydowskie cmentarze. Stary cmentarz żydowski założono przed 1661 r. przy końcu obecnej ulicy 3 Maja, użytkowany do lat 20. XIX w., zniszczony w czasie II wojny światowej, obecnie teren prywatny, częściowo zabudowany, żadnych śladów macew. Nowy cmentarz żydowski założony w 1824 r. na obrzeżach miasta, przy dzisiejszej ulicy Wojska Polskiego, zniszczony w czasie II wojny światowej, ostatnie macewy i ogrodzenie rozebrane w latach 60. XX w. Pozostałości macew znajdujące się jeszcze do dzisiaj. Teren porośnięty jest częściowo lasem sosnowym oraz dziką roślinnością. W 2021 r. odsłonięto fragment muru cmentarnego oraz oznaczono tablicą w formie macewy w ramach programu Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu „Oznakowanie cmentarzy żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej”. W Modliborzycach znajduje się synagoga zbudowana przez miejscową gminę żydowską ok. 1760 r. Zdewastowana podczas II wojny światowej. została poddana gruntownej restauracji w latach 1957-65 i zaadaptowana na dom kultury. Uratowano w ten sposób jedyną w powiecie materialną pozostałość po ludności żydowskiej. W Janowie Lubelskim przykuwa uwagę klasztor OO. Dominikanów i kościół p.w. św. Jana Chrzciciela (barokowy) ufundowane przed ród Zamojskich w 1659 r., który jest najstarszą częścią miasta (zobaczyć można zabytkowe naczynia, szaty liturgiczne, obrazy i stare

dokumenty). W Momotach Górnych (miejscowości położonej w Lasach Janowskich) znajduje się kościół drewniany wybudowany przez księdza Kazimierza Pińciurka na zrębach kaplicy z początku XX w.. Natomiast Łązek Garncarski, to miejscowość słynąca z garncarstwa i kaflarstwa. Znajduje się tam pracownia garncarska Pana Adama Żelazko oraz zachowane są tradycyjne, drewniane zabudowania. W Modliborzycach znajduje się barokowy kościół pw. św. Stanisława powstały w latach 1644-64 r. z fundacji Stanisława Wioteskiego. Przejawem wielokulturowości jest pounicki kościół w Otroczcu (1872-73 r.). Na przemian władali nim katolicy i prawosławni. Wśród założeń dworskich szczególnie wyróżnia się zespół pałacowy w Potoczku, najlepiej zachowany i największy tego typu obiekt w powiecie janowskim. Dworek powstał w II poł. XIX w., a przy nim znajduje się szereg zabudowań gospodarczych. Interesujące obiekty użyteczności publicznej to zabudowa janowskiego Nowego Miasta (I poł. XIX w.) – zespół sądu i więzienia oraz kancelaria i kasa obwodu zamojskiego. Przykłady architektury przemysłowej stanowią pracownie garncarskie w Łązku (pocz. XX w.) i pozostałości młyna wodnego z walcownią w Potoku Stanach (XX w.). Warto też podczas zwiedzania zahaczyć o najstarsze nekropolie (z poł. XIX w.) w Janowie Lubelskim, Potoku Wielkim i Modliborzycach. Znajdziemy tam wiele kamiennych nagrobków z XIX w. wysokich walorów artystycznych.

Na obszarze powiatu janowskiego znajdują się szlaki konne, rowerowe czy piesze:

- * **43 km** szlaku jeździeckiego Cwał, niestety w listopadzie 2020 zamknięto część szlaku (a później cały szlak).
  - * **161 km** oznakowanych szlaków rowerowych,
  - * **87 km** oznakowanych pieszych szlaków turystycznych (czerwony o dł. **40 km**, żółty o dł. **40 km**, zielony o dł. **7 km**).
- Na bazę infrastruktury gastronomicznej obszaru LGD „Leśny Krąg” składa się **29** punktów. Baza gastronomiczna charakteryzuje się nierównomiernym rozłożeniem; obiekty gastronomiczne znajdują się przede wszystkim na terenie miasta Janów Lubelski i pojedyncze w gminie Modliborzycy. Wśród obiektów gastronomicznych występuje mała różnorodność (są to głównie bary i pizzerie). Funkcjonują lokale gastronomiczne serwujące tradycyjne, lokalne potrawy jak Restauracja Hetmańska (Janów Lubelski ul. Zamoyskiego 53), Restauracja Myśliwska (Janów Lubelski ul. Zamoyskiego 88), oraz Restauracja Hotelu Duo (Janów Lubelski ul. Turystyczna 10), która łączy ze sobą kuchnię nowoczesną i produkty lokalne takie jak kasza gryczana, żurawina, jagody, grzyby leśne.

Na infrastrukturę noclegową obszaru LGD składają się: hotele, motele **7**, np. Hotel Janów w Borownicy Lubelska 103, Dwór Sanna -Wierzchowiska Drugie 163, Rezydencja Sosnowa Janów Lubelski ul. Turystyczna 10 a.

Na obszarze powiatu znajdują się jedynie **30** gospodarstwa agroturystyczne – Janowski Zakątek Ulanowska 90, Agroturystyka na Zielonym Wzgórzu Wolica Druga 41, Doboszówka Kalenne 9.

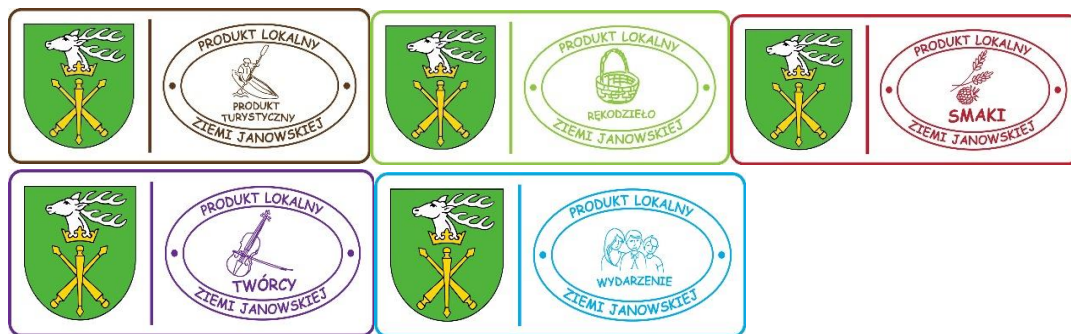
Dziedzictwo kulturowe, przyrodnicze i historyczne obszaru LGD „Leśny Krąg” oparte na wspólnej historii i tradycji jest istotnym elementem spójności obszaru LGD. Na terenie należącym do LGD 82,52% obszaru to parki narodowe lub jego otuliny, parki krajobrazowe itp.

LGD „Leśny Krąg” w ramach realizacji strategii obejmującej poprzednie okresy programowania 2007-2013 oraz 2013-2020 bardzo mocno zaangażowała się w promocję produktów lokalnych, poprzez przyznawanie Certyfikatów Produktów Lokalnych Ziemi Janowskiej. W trakcie I i II edycji Kapituła przyznała 133 Certyfikaty w 5 kategoriach:

- Smaki: lokalne potrawy (potrawy i dania gotowe, mięso, ryby, drób, wędliny, nabiał, sery, farsze, miód i jego przetwory, owoce, warzywa, konfitury, powidła, wyroby cukiernicze i piekarnicze itp.) oraz lokalne napoje (syropy, soki, nalewki, wina);
- Rękodzieło: wyroby rękodzielnicze i rzemieślnicze, malarstwo;
- Twórcy: zespoły folklorystyczne, grupy teatralne, taneczne, kabaretowe, pisarze;
- Produkt: produkty i usługi turystyczne, gospodarstwa agroturystyczne i pensjonaty, hotele, szlaki turystyczne;
- Wydarzenie: cykliczne imprezy kulturalne, sportowe, rekreacyjne (rajdy rowerowe, spływy kajakowe).

Rysunek 3. Znaki certyfikatów produktów lokalnych Ziemi Janowskiej

Uwzględniając specyfikę obszaru funkcjonowania LGD można wyszczególnić główne aktywności i potencjał:

Aktywność społeczna i obywatelska - obszar LSR posiada potencjał w zakresie stosunkowo sporej liczby istniejących i prowadzących działalność NGO. Należy jedynie podjąć w tym zakresie działania wzmacniające i animujące do zwiększenia innowacyjności i realizacji oddolnych inicjatyw.

Potencjał kulturowy i dziedzictwa kulturowego - atrakcyjność kulturowa obszaru jest ściśle związana z dziedzictwem powiatu i stanowi jeden z najważniejszych czynników wpływających na jakość potencjału turystycznego obszaru. Kapitał ten to w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego, tj. obiekty zabytkowe (np. **zespół klasztorny dominikanów w Janowie Lubelskim, cmentarz partyzancki z 1944 tzw. Porytowe Wzgórze, budynek dawnego więzienia w Janowie Lubelskim, zespół kościoła parafialnego pw. Św. Wojciecha w Momotach Górnych, synagoga w Modliborzycach**). O sile obszaru decyduje również kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru (prowadzone życie kulturalne, muzea, galerie, kultywowana tradycja ludowa). Jest to również miejsce tętniące żywą kulturą ludową – coroczne imprezy folklorystyczne, zespoły regionalne oraz dynamicznie działające stowarzyszenia.

Walory naturalne - analiza walorów naturalnych obszaru LSR wskazuje, iż odgrywają one bardzo istotną rolę w rozwoju turystyki i rekreacji. Najcenniejszym elementem środowiska przyrodniczego obszaru. W najcenniejszych fragmentach drzewostanu utworzono rezerваты przyrody o łącznej powierzchni ponad 4 tys. hektarów, między innymi: **Imielity Ług, Lasy Janowskie, Kacze Błota, Szklarnia**. Na terenach rezerwatów znajduje się około 130 gatunków rzadkich roślin, z czego 65 objętych jest ochroną prawną. Żyją tu ginące gatunki ptaków: **orzeł bielik, żuraw, kania czarna, cietrzew, kraska, zimorodek, głuszec, bocian czarny**. Ponadto rezerwat Szklarnia jest ostoją konika biłgorajskiego, rasowego typu konia wywodzącego się z leśnej odmiany tarpana. Cennym walorem przyrodniczym powiatu jest również obecność kompleksów leśnych z dużym udziałem starodrzewu, bogatych w dziką zwierzynę i runo leśne, które mogą zostać wykorzystane do rozwoju turystyki aktywnej (np. surwiwal i bushcraft) realizowanej z zasadami ochrony środowiska i bioróżnorodności. Bogactwo walorów naturalnych sprzyja rozwojowi różnych form turystyki (agroturystyki i turystyki krajoznawczej w oparciu o bogactwo lasów i sieć hydrograficzną), w tym tzw. turystyki weekendowej. Czynnikiem sprzyjającym rozwojowi tego sektora gospodarki jest również stosunkowo niski stopień zanieczyszczenia tego terenu.

Tradycje kulinarne - obszar LSR posiada bogate i interesujące tradycje kulinarne. Kraina Lasów Janowskich charakteryzuje się prawdziwym bogactwem lokalnych smaków. Janowskie tradycje kulinarne łączą w sobie dawną kuchnię chłopską i szlachecką, z domieszką wpływów żydowskich. To przede wszystkim zdrowe i energetyczne potrawy z mąki, kaszy gryczanej i miodu – znakomite kaszaki, wspaniałe pierogi, wyśmienite ciasta i aromatyczne nalewki. Niemal w każdej miejscowości do dziś można spotkać gospodynie, które przygotowują potrawy według tradycyjnych przepisów, przekazywanych skrupulatnie z pokolenia na pokolenie i stanowiących ważną część kulturowego dziedzictwa. Niekwestionowanym liderem tutejszej kuchni jest gryczak janowski, którego wypieka się w niemal każdej janowskiej kuchni. Kasza gryczana jest kulinarną wizytówką regionu. Pozyskiwana z gryki, uprawianej na tych terenach od przeszło stu lat, stanowi podstawowy składnik janowskich specjałów, które zachwycają smakiem nie tylko rodzimych mieszkańców, ale także turystów. Trzeba podkreślić, że prowadzone działania na rzecz promocji i Certyfikacji Produktów Lokalnych Ziemi Janowskiej będą kontynuowane i rozwijane w ramach realizacji nowej LSR jako ważny czynnik zwiększający spójność obszaru LGD „Leśny Krąg”.

ROZDZIAŁ III

PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Opis partycypacyjnych metod tworzenia LSR

Lokalna Strategia Rozwoju została przygotowana przez LGD „Leśny Krąg” według metody partycypacyjno-eksperckiej, czyli uspołecznionej, w której równoważne jest doświadczenie eksperta oraz wiedza i potencjał społeczności lokalnej. Ekspert w budowę LSR wniósł doświadczenie, zaangażowanie i spojrzenie na obszar projektowy „z zewnątrz”, a przez to jego niezależną ocenę i obiektywizm. W tworzeniu LSR dla obszaru LGD „Leśny Krąg” aktywnie uczestniczyli przedstawiciele wszystkich grup interesu (sektor publiczny, społeczny oraz interesu gospodarczego). Opracowania dokonano aktywnymi metodami planowania strategicznego z udziałem lokalnej społeczności. Bazą do opracowania były dotychczasowe strategie, badania ankietowe, warsztaty i konsultacje społeczne w gminach. Zainteresowane strony angażowane były o opracowanie LSR począwszy od oceny potrzeb, poprzez identyfikację szans i zagrożeń oraz wyznaczenie celów. Pozwoliło to na osiągnięcie najwyższego poziomu udziału społeczności lokalnej w podejmowaniu decyzji w sprawie zawartości treściowej LSR. Całość procesu partycypacyjnego miała charakter otwarty. Konsultacje zostały zorganizowane w sposób stwarzający mieszkańcom warunki do uczestnictwa zgodnie z zasadą powszechności, partnerstwa, równości i jawności. Działania prowadzone były w sposób umożliwiający jak największe zaangażowania społeczności w pracę nad Strategią. Uwzględniały one również oczekiwania mieszkańców, w taki sposób, aby jak największa liczba osób, w tym osoby z niepełnosprawnościami, mogła uczestniczyć w pracach nad tworzeniem LSR. W celu dotarcia do jak najszerzej liczby mieszkańców, zaproszenia na spotkania były wysyłane do uczestników różnymi kanałami komunikacji m.in. przez: drogą mailową, zamieszczane na stronach www i portalach społecznościowych gmin i LGD. Poza tym informacje o spotkaniach zawieszano na tablicach informacyjnych w gminach, sołectwach, w miejscach użyteczności publicznej tj.: ośrodki zdrowia, tablice informacyjne przy parafiach. Do współpracy angażowano OSP, KGW, NGO, przedstawiciele instytucji publicznych (m.in. szkół, urzędów gmin, instytucji kultury, instytucje pomocy społecznie) funkcjonujących na obszarze wszystkich gmin LSR oraz przedsiębiorców.

W trakcie prac na LSR wykorzystano następujące materiały źródłowe:

Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Janów Lubelski na lata 2014-2022; Strategia Rozwoju Gminy Dzwola na lata 2016-2023; Strategia Rozwoju Gminy Godziszów na lata 2021-2027; Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2022 Chrzanów; Strategia Rozwoju Gminy Modliborzyce na lata 2020-2025; Strategia Rozwoju Gminy Potok Wielki na lata 2016-2023; Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Janowskim na lata 2021-2028; Samorządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Janowskim na lata 2017-2027.

Pozostałe dane wyjściowe, przypisane działalności konkretnych instytucji, konieczne do przygotowania wykorzystanych metod i narzędzi partycypacyjnych zostały zgromadzone w oparciu o zasoby danych z GUS, PUP, MOPS i GOPS. Prace nad LSR dotyczyły obszarów w zakresie: analizy potrzeb i potencjałów LSR; określenia celów i odpowiadających im przedsięwzięciom (wskaźniki w doniesieniu do opracowania LSR, wytyczenia planu działania); opracowania zasad wyboru operacji i ustalenia kryteriów wyboru, wypracowania zasad monitorowania i ewaluacji.

Społeczność lokalna zaangażowane w prace nad tworzeniem Strategii wskazała główne problemy społeczne, określiła kierunek rozwoju obszaru, jak również sposoby jego realizacji. Przeprowadzono badanie ankietowe na grupie mieszkańców, przedstawiciele różnych sektorów, w tym również przedstawiciele grup defaworyzowanych, osób bezrobotnych, osób o utrudnionym dostępie do rynku pracy, osób uczących, osób z niepełnosprawnościami, osób pracujących, prowadzących działalność gospodarczą, prowadzących gospodarstwo rolne. Wyniki badania określiły jak mieszkańcy oceniają swoje zadowolenie z życia na terenie objętym LSR, czy w ostatnich latach nastąpiły w ich opinii zmiany w tym zakresie, czy mieszkańcy postrzegają obszar objęty LSR jako dobre miejsce do życia dla siebie i swoich bliskich, jak mieszkańcy oceniają rozwój obszaru w poszczególnych dziedzinach, jakie projekty powinny być wspierane ze środków unijnych (tematyka, potencjalni beneficjenci), czy w strategii należy przewidzieć preferencje dla jakichś grup, w jaki sposób najlepiej komunikować się z mieszkańcami w procesie opracowania i wdrażania strategii. Efekty badania opinii mieszkańców znalazły zastosowanie w tworzeniu strategii na każdym etapie jej tworzenia. Społeczność lokalna składająca się z przedstawiciele trzech sektorów (gospodarczy, społeczny,

publiczny) i mieszkańców brała udział w formułowaniu potrzeb i problemów obszaru LGD znajdujących odzwierciedlenie w przygotowanej diagnozie obszaru, jak również na etapie formułowania celów i ustalania ich hierarchii, poszukiwania rozwiązań stanowiących sposoby ich realizacji, tworzenia wskaźników i identyfikacji grup docelowych. W celu zapewnienia partycypacji społeczności lokalnej i jej aktywnego udziału w budowie LSR. Stowarzyszenie LGD wykorzystowało łącznie 5 partycypacyjnych metod konsultacji:

1. Badanie ankietowe- badanie przeprowadzone w każdej z 7 gmin członkowskich z obszaru LSR. Uczestnikami badania byli mieszkańcy oraz samorząd obszaru objętego działaniem LGD „Leśny Krąg”, z uwzględnieniem przedstawicieli grup defaworyzowanych tj.: dzieci i młodzież do 25 roku życia, osoby powyżej 60+, oraz osoby z niepełnosprawnością. Celem badania była diagnoza postaw i opinii mieszkańców w tematach kluczowych z punktu widzenia konstrukcji LSR. Pozyskane dane wykorzystane zostały przy określeniu problemów lokalnych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie. Wyniki z badań ankietowych przeprowadzonych na mieszkańcach terenu objętego LSR zostały wykorzystane także do sformułowania analizy SWOT i miały istotny wpływ na kształt celów strategii, dobór odpowiednich przedsięwzięć i wskaźników ich realizacji. Wyniki badania opinii mieszkańców posłużyły LGD do opracowania kryteriów, zasad monitorowania i ewaluacji oraz opracowania planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR. W badaniach ankietowych wzięło udział 80 osób.

2. Spotkania konsultacyjne z mieszkańcami - spotkanie odbyło się w każdej z 7 gmin członkowskich z obszaru LSR tj. Janów Lubelski, Modliborzyce, Godziszów, Dzwola, Chrzanów, Batorz, Potok Wielki. Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele sektora publicznego, społecznego, gospodarczego oraz mieszkańcy, z uwzględnieniem przedstawicieli grup defaworyzowanych tj.: młodzież do 25 roku życia, seniorzy (osoby powyżej 60+) oraz osoby z niepełnosprawnością. Podczas spotkań otwartych z mieszkańcami zebrano uwagi mieszkańców na temat projektu analizy SWOT i celów LSR wypracowanych na podstawie głównych wniosków z diagnozy obszaru, dyskutowano nad problemami obszaru LSR oraz nad zidentyfikowanymi potencjałami rozwojowymi, aby na tej podstawie określić główne kierunki interwencji i obszary wsparcia w ramach LSR. Ponadto uwagi mieszkańców posłużyły LGD do opracowania zasad monitorowania i ewaluacji oraz opracowania planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR. W spotkaniach konsultacyjnych wzięło udział łącznie 134 osoby.

3. Punkt konsultacyjny w biurze LGD „Leśny Krąg” - przez cały okres przygotowywania strategii mieszkańcy obszaru objętego działaniem LGD mieli możliwość pozyskania informacji bądź zgłoszenia uwag do projektu strategii w punkcie konsultacyjnym biura LGD „Leśny Krąg”. W spotkaniach w punkcie konsultacyjnych wzięło udział 66 osób.

4. Fiszka projektowa przedsięwzięcia - na stronie internetowej LGD umieszczono formularz fiszki projektowej pozwalający na zgłoszenie pomysłów i działań wpisujących się w cele LSR. Pomysły mogli zgłaszać wszyscy zainteresowani (społeczności lokalne, przedsiębiorcy, przedstawiciele JST i organizacji pozarządowych). Została dokonana analiza zgłoszonych fiszek projektów do LSR. LGD przeprowadziło badanie pod kątem planowanych do realizacji projektów w ramach PROW 2023 -2027, które dostarczyło informacji nt. potrzeb i oczekiwań w zakresie nowej LSR i określiło kierunki działań wynikające z analizy potrzeb. Fiszki projektowe złożyło 60 osób.

5. Spotkania grup roboczych

Spotkania grup roboczych odbyły się w dniach 07.12.2022 oraz 15.03.2023 roku. Celem spotkań była diagnoza problemów społeczności i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W trakcie spotkania zgłaszano również pomysły mające na celu rozwiązanie zdiagnozowanych problemów. Grupa robocza konsultowała i diagnozowała wyniki otrzymane w efekcie badań ankietowych, spotkań konsultacyjnych, bezpośrednich spotkań w biurze LGD i zawartych w fiskach projektowych. W wyniku spotkań zostały opracowane zasady wyboru operacji i kryteria wyboru. Wypracowano i przyjęto kryteria i przygotowano procedury wyboru operacji uwzględniające wszystkie etapy przeprowadzenia naboru i oceny wniosków. Przeanalizowano zgodność procedur z wytycznymi i przepisami prawa. Następnie przeanalizowano projekty kryteriów wyboru operacji pod kątem osiągnięcia wskaźników. Wypracowano także zasady monitoringu i ewaluacji. W spotkaniach brali udział członkowie Zarządu i Rady LGD oraz członkowie posiadający doświadczenie we wdrażaniu LSR poprzedniego okresu programowania jak też realizatorzy projektów. W spotkaniach roboczych wzięło udział 25 osób. Przy tworzeniu LSR LGD „Leśny Krąg” wykorzystano również: doświadczenie kadr uczestniczących w realizacji LSR 2014-2020 oraz wyniki badań własnych i analizie LSR; analizę danych historycznych z procesu wdrażania LSR 2014-2020; wskaźniki pochodzące ze źródeł statystyki określające wpływ LSR na realizację strategii rozwoju regionu; wyniki konsultacji i opinie eksperta.

W kluczowych etapach prac nad opracowaniem LSR zastosowano następujące partycypacyjne metody konsultacji:

- 1) analiza SWOT: ankiety w gminach i powiecie, otwarte konsultacje z mieszkańcami w gminach i sołectwach, spotkania konsultacyjne, warsztaty konsultacyjne, punkt konsultacyjny w biurze LGD;
- 2) diagnoza obszaru: ankiety w gminach i powiecie, otwarte konsultacje z mieszkańcami w gminach, spotkania konsultacyjne, warsztaty konsultacyjne, punkt konsultacyjny w biurze LGD, zgłoszonych fiszek projektów;
- 3) opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru- badanie ankietowe, spotkania konsultacyjne, warsztaty konsultacyjne, fiszki projektowe, punkt konsultacyjny w biurze LGD i spotkania grup roboczych.;
- 4) opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji - spotkania konsultacyjne, warsztaty konsultacyjne, punkt konsultacyjny w biurze LGD;
- 5) przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR- badanie ankietowe, spotkania konsultacyjne, fiszki projektowe, punkt konsultacyjny w biurze LGD i spotkania grup roboczych.

Dane pozyskane podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR od uczestników spotkań, warsztatów bądź osób kontaktujących się z biurem w punkcie konsultacyjnym, LGD dokonała analizy i przyjęła bądź odrzuciła zgłoszone uwagi. LSR została przygotowana przy pełnym zaangażowaniu społeczności lokalnej i jej aktywnym uczestnictwie. Dokumentami potwierdzającymi zastosowane metody partycypacji lokalnej społeczności w procesie tworzenia LSR dokumentują: zebrane ankiety od samorządu i mieszkańców gmin członkowskich, zebrane proponowane do realizacji projekty, zgromadzone uwagi od mieszkańców, ogłoszenia o spotkaniach i warsztatach, listy obecności, zdjęcia, print screen informacji ze stron internetowych Stowarzyszenia i gmin członkowskich. Aktywność i zaangażowanie przedstawicieli społeczności lokalnej, prezentującej różne grupy i obszary działalności i potrzeb, jest istotny na etapie opracowania LSR, oraz w trakcie jej realizacji. Zmiany LSR i lokalnych kryteriów wyboru zgodnie z procedurą wymagają konsultacji z lokalną społecznością. LGD planuje także, stały kontakt z mieszkańcami za pośrednictwem strony internetowej oraz możliwość spotkań ze społecznością lokalną (organizowane stosownie do okoliczności i potrzeb społecznych

2. Opis partycypacyjnych metod realizacji LSR

Działania planowane w celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków LGD to: wdrożenie niestandardowych i różnorodnych formy komunikacji członków LGD, zwiększenie stopnia kolegialnego podejmowania decyzji (możliwość pracy w zespołach roboczych), zapewnienie elastyczności procesu wdrażania LSR i funkcjonowania LGD poprzez zachęcanie do zgłaszania przez członka LGD inicjatyw/propozycji zmian w tym zakresie oraz wprowadzenie zasady informowania o wyniku weryfikacji ww. propozycji wraz z uzasadnieniem. LDG będzie motywować i umożliwiać prawdziwy udział mieszkańców we wdrażaniu LSR. W tym celu przewidziano zróżnicowane i dostosowane społecznie kanały komunikacji, tak aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych. Wyróżniono etapy realizacji LSR, którym przypisano zastosowane metody badawcze:

A. Monitorowanie i ocena realizacji strategii

- **ankieta monitorująca** dla mieszkańców gmin wybieranych do badania losowo – oceniająca działalność i funkcjonowanie LGD, jej działania informacyjne, promocyjne, doradcze, obsługa klientów, beneficjentów, skuteczność i efektywność, stopień zadowolenia z inwestycji infrastrukturalnych w gminach, innych działań aktywizujących i wpływających na poprawę jakości życia;
- **ankiety po każdym szkoleniu** dla uczestników szkoleń – oceniające jakość szkolenia i jego praktyczność;
- **ankiety dla beneficjenta**, skierowana do osób, które skorzystały z dofinansowania – oceniające jakość obsługi i doradztwa, a także realizację wskaźników;
- **ankieta dla osób korzystających z usług doradczych** – skierowana do osób, które z tych usług korzystały – oceniająca jakość świadczonych usług doradczych;
- **ankieta mierząca stopień skuteczności i satysfakcji** – skierowana do osób, które będą korzystały z działań i spotkań organizowanych przez LGD.

B. Aktualizacja strategii - ankieta monitorująca dla mieszkańców gmin wybieranych do badania losowo – opinia na temat proponowanych do wprowadzania zmian związanych z nowymi możliwościami, czy aktualnymi potrzebami.

C. Opracowanie i zmiana kryteriów wyboru

- **panel dyskusyjny** z udziałem Rady, Zarządu, beneficjentów, którzy korzystali ze środków oraz potencjalnych beneficjentów podczas którego poddane będą konsultacji kryteria wyboru operacji. Opracowanie i zmiana kryteriów będzie miała miejsce w wypadku zgłoszenia takiego wniosku wraz z merytorycznym i formalnym uzasadnieniem przez Radę /beneficjenta /przyszłego beneficjenta.

Z uwagi na ograniczoną objętość LSR, poniżej ujęto główne wnioski wypracowane w trakcie konsultacji¹:

- brak jest zorganizowanych propozycji, dla dzieci i młodzieży, osób starszych, osób z niepełnosprawnością, spędzania wolnego czasu;
- warto zaangażować wolontariuszy do pracy z dziećmi, młodzieżą i osobami starszymi;
- za mało jest miejsc rekreacji i wypoczynku na terenie LGD;
- za mało jest wciąż organizacji pozarządowych, które aktywizowałyby starszych mieszkańców oraz osoby z niepełnosprawnością do udziału w życiu publicznym;
- zarówno dzieci, młodzież, jak i seniorzy są zainteresowane inicjatywami, które zapewnią im aktywny wypoczynek, udział w interesujących zajęciach, wyjazdach poznawczych i zajęciach integracyjnych;
- należy dążyć do zachowania dziedzictwa lokalnego, w tym zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych obszaru i wykorzystać potencjał dzieci i młodzieży, kobiet oraz doświadczenia osób 60+;
- warto do działań aktywizujących skierowanych do dzieci, młodzieży, osób starszych 60+ włączać inne osoby zagrożone wykluczeniem społecznym i ubóstwem.

Wskazano także na obszary zadań, które zostały przypisane poszczególnym podmiotom działającym na terenie LGD:

Podmioty gospodarcze, osoby zainteresowane zakładaniem działalności gospodarczej – jako podmioty, które mogą przyczynić się do utworzenia nowych miejsc pracy i przywrócić grupy defaworyzowane na rynek pracy.

Organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, samorządy i osoby fizyczne zainteresowane rozwojem społecznym obszaru - jako podmioty działające w sferze kultury, działające w celu zachowania tradycji, integrujące środowiska lokalne, prowadzące działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i zagwarantowania spójności społecznej.

Podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe zajmujące się turystyką, właściciele gospodarstw agroturystycznych i posiadających bazę noclegową, samorządy, instytucje kultury zainteresowane rozwojem turystycznym obszaru – jako podmioty, które mogą przyczynić się do rozwoju turystycznego obszaru.

Samorządy gminne – jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego oraz ich beneficjenci, a także jako podmioty odpowiedzialne za politykę kulturalną i społeczną.

Mieszkańcy terenu LGD "Leśny Krąg" podczas konsultacji społecznych wyszczególnili katalog problemów i braków w rozwoju infrastruktury swoich gmin, zidentyfikowano bariery i przeszkody w zaspokojeniu społecznych potrzeb mieszkańców wsi. Podczas spotkań konsultacyjnych odbywających się w gminach i sołectwach, mieszkańcy obszaru najczęściej wskazywali na potrzebę pozyskiwania środków finansowych na działania związane z szeroko rozumianą ogólnodostępną infrastrukturą, organizacją różnorodnych imprez oraz przedsięwzięcia związanymi z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Partnerstwo w ramach obszaru LSR

Członkowie LGD i wszyscy mieszkańcy będą mogli zgłosić pomysł przedsięwzięcia, jakie chcą realizować w grupie kilku partnerów na zasadzie współpracy. Zachętą do zgłaszania pomysłów będzie możliwość uzyskania dofinansowania na ich realizację a pomocną w tym będzie fiszka prosta do wypełnienia przez pomysłodawców. Po zebraniu pomysłów zostanie utworzona baza danych z propozycjami oraz zostanie zorganizowane spotkanie z pomysłodawcami, na którym to uczestnicy zdecydują jaka tematyka projektów powinna być dofinansowana i w odpowiedzi na to LGD przygotuje nabór wniosków o dofinansowanie dla projektów realizowanych w partnerstwie. Podczas organizowanych spotkań pomysłodawców projektów nastąpi dobór partnerów działań do realizacji operacji. W kojarzeniu partnerów pomocny będzie bank pomysłów dostępny na stronie internetowej LGD i przesyłany do członków LGD, NGO, samorządów i innych podmiotów zainteresowanych działaniem na rzecz lokalnej społeczności. Zakładamy także wsparcie merytoryczne i poszukiwanie partnerów do współpracy dla zgłaszanych propozycji projektowych obejmujących realizację działań wychodzących poza obszar LGD. Zgłoszone inicjatywy zostaną

¹ Szczegółowe odniesienie do pozostałych wniosków jest w rozdziałach strategii, które dotyczą celów i wskaźników oraz procesu komunikacji i ustalania kryteriów wyboru operacji

poddane konsultacjom społecznym, które posłużą do aktualizacji LSR. Zmiana LSR może dotyczyć usunięcia przedsięwzięć, dodania nowych, zmiany wskaźników, przesunięcia środków finansowych między przedsięwzięciami. Jednym z podstawowych założeń strategicznych LEADER jest wspieranie działań zmierzających do powstawania innowacji i poszukiwania nowych rozwiązań dla istniejących problemów i wykorzystania potencjału obszarów wiejskich. Wśród istnych celów dla LGD będzie podejmowanych działań informacyjno-motywujących poprzez zachęcanie i wspieranie do nowych, przedsiębiorczych działań i rozwiązań lokalnych problemów, co będzie sprzyjało wymianie doświadczeń. LGD w ramach realizacji LSR będzie wspierać projekty innowacyjne, poprzez przedsięwzięcie 1.4 Kreowanie innowacji - Smart Village. Innowacje sprzyjają zastosowaniu lub wprowadzeniu nowych, czy ulepszonych produktów, procesów (technologii), metod organizacji lub marketingu poprzez praktyczne wykorzystanie lokalnych zasobów unikalnych i charakterystycznym na obszarze LSR (przyrodniczych, historycznych, kulturowych, turystycznych, społecznych). W proces tworzenia projektów inteligentnych wsi będą zaangażowani mieszkańcy, którzy zdecydują w jakim kierunku będzie zmierzał rozwój miejsc, w których żyją. LGD będzie animować mieszkańców w kierunku rozwoju nowych usług, produktów, innowacyjnych metod promocji.

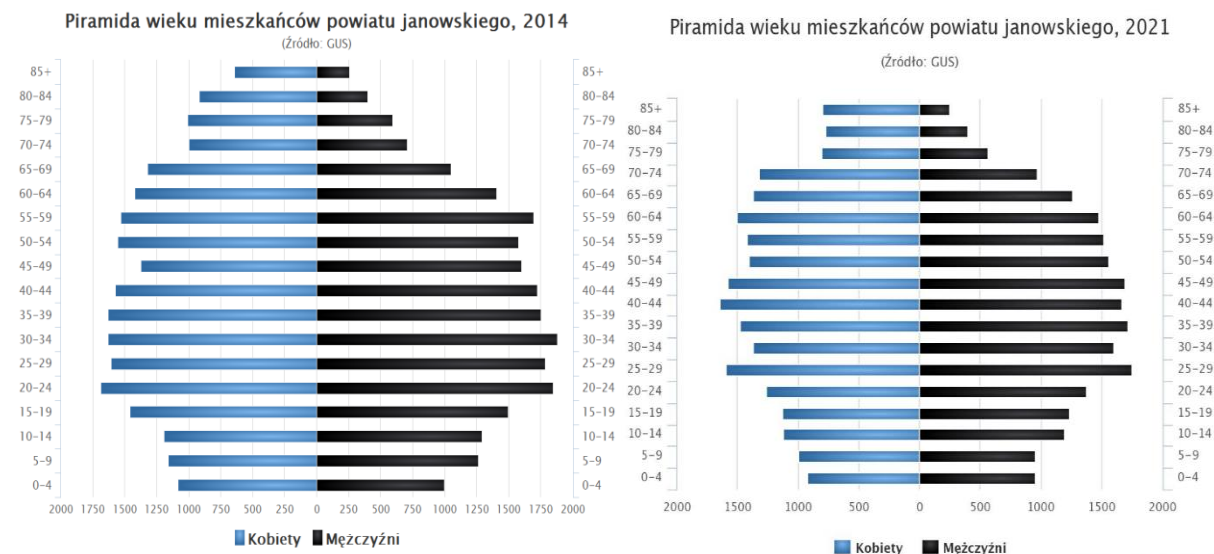
ROZDZIAŁ IV

ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

1. Strukturawieku mieszkańców

Struktura wieku mieszkańców stanowi istotny element decydujący zarówno o możliwościach rozwojowych, jak również wpływający na kształtowanie systemu polityki rozwoju. Liczne opracowania i prognozy demograficzne (w tym m.in. GUS) wskazują, iż zjawisko starzenia się społeczeństwa będzie przybierać na sile. Analiza danych dotyczących wieku mieszkańców obszaru LSR wskazuje na występowanie negatywnych zjawisk, charakterystycznych dla całej Polski. Zauważalny jest trend stopniowego starzenia się populacji obszaru. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,6. lat i jest taki sam jak średnia wieku mieszkańców województwa lubelskiego (42,6 lat) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,2 lat).

Wykres 1. Piramidy wieku i płci mieszkańców obszaru LSR w roku 2010 oraz 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

O niezbyt korzystnej sytuacji dotyczącej struktury wieku mieszkańców LSR świadczą dane dotyczące udziału ludności wg. ekonomicznych grup wieku. Na przestrzeni ostatniego 10-lecia systematycznie obniża się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (tj. do 19 roku życia) i produkcyjnym (do 60 roku życia). Wzrasta natomiast udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W 2 dekadach widoczne jest zjawisko wzrostu osób w wieku produkcyjnym, jak też starzenia się społeczeństwa, co rodzi konieczność zaplanowania działań w tej grupie wiekowej, która jest defaworyzowana.

Tabela 6. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku na obszarze objętym LSR w 2021 r.

Nazwa	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym
Batorz	16,2%	62,2%	21,6%
Chrzanów	18,3%	56,7%	25,0%
Dzwola	17,5%	60,5%	22%
Godziszów	16,7%	59,8%	23,6%
Janów – miasto	17%	59,3%	23,7%
Janów – gmina	16,8%	60,1%	23%
Modliborzyce – miasto	17%	58,9%	24,1%
Modliborzyce – gmina	16,7%	62,5%	20,8%
Potok Wielki	16,6%	62,5%	21%
Powiat Janowski	16,9%	60,7%	22,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na obszarze funkcjonowania LSR najmniej osób jest w wieku produkcyjnym (wskazania pomiędzy 16,2% a 18,3%), a najwięcej osób jest w wieku produkcyjnym (wskazania pomiędzy 58,9% a 62,5%). Znaczącą część ludności obszaru LSR stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym (największe zróżnicowanie 20,8% a 25,0%). **Wartość wskaźnika Ludność w wieku nieprodukcyjnym** na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi- 4,256.

2. Sfera społeczna

Istotnym czynnikiem kontekstowym mającym kluczowe znaczenie w doborze grup istotnych z punktu widzenia wyznaczenia i realizacji celów LSR i logiki interwencji Programu LEADER w okresie programowania w latach 2014 – 2020 jest postrzeganie zjawisk zachodzących na terenie LGD w szerszych ramach depopulacji znacznej części obszaru Polski, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich i małych ośrodków miejskich na tzw. Ścianie Wschodniej. W gminach członkowskich występuje długotrwały trend migracji netto. Przy czym generalnie można mówić o jego narastaniu na poziomie powiatu janowskiego/obszaru działania LGD oraz województwa lubelskiego jako całości. W roku 2021 na terenie SLG „Leśny Krąg” mieszkało o 7% mniej ludzi jak w roku 2015. Najwięcej, bo 10% ludności mniej zamieszkiwało w gminie Chrzanów, 9% mniej w gminie Batorz. Najmniejszy spadek liczby ludności odnotowała w 2021 roku gmina Modliborzyce 4%.

Tabela 7. Ludność na terenie LGD ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo lubelskie	2139726	2133340	2126317	2117619	2108270	2095258	2076382
Janów Lubelski	16200	16101	16057	15985	15874	15160	14942
Modliborzyce	7088	7071	7037	7003	6957	6851	6800
Potok Wielki	4786	4753	4728	4683	4651	4538	4517
Godziszów	5991	5924	5860	5836	5801	5618	5533
Dzwola	6424	6399	6358	6287	6241	6078	6013
Chrzanów	2999	2969	2934	2943	2921	2780	2722
Batorz	3407	3379	3332	3320	3264	3134	3111
Średnia dla gmin LGD	46895	46596	46306	46057	45709	44159	43638

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych

Na demograficzny obraz obszaru składa się nie tylko liczba ludności wynikająca z ich narodzin i zgonów, ale także z migracji ludności w obrębie regionu (migracja wewnętrzna), jak również wyjazdów z i do kraju (migracji zewnętrznej). Tutaj gminy charakteryzują się ujemnym saldem w porównaniu do 2016 roku, tzn., że więcej osób z nich wyjechało jak przybyło. Z wyjątkiem gmin Godziszów, w której liczba mieszkańców wzrosła o 14 osoby, Batorz 14 osób. Największe ujemne saldo notuje gmina Janów Lubelski (67 osób).

Tabela 8. Saldo migracji w ruchu wewnętrznym obszaru LGD „Leśny Krąg” w latach 2014-2021

Jednostka terytorialna	Rok kalendarzowy							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Batorz	-15	-2	-4	-34	-13	-33	-13	+10
Chrzanów	-27	-3	-20	-26	+6	-20	-16	-24
Dzwola	-16	-32	-11	-30	-12	-25	-43	-32
Godziszów	-31	-24	-41	-35	-25	-34	-32	-27
Janów – miasto	-54	-43	-52	-56	-88	-52	-88	-105
Modliborzyce – miasto	+26	+23	+2	+15	-3	-3	+4	-5
Modliborzyce – gmina	-29	+12	-12	-14	-29	-33	-2	-12
Potok Wielki	-9	-5	-19	-23	-29	-27	-46	-20

Powiat Janowski	-186	-114	-164	-228	-202	-258	-249	-230
Woj. lubelskie	-5125	-4814	-4452	-5072	-5804	-6495	-4685	-5021

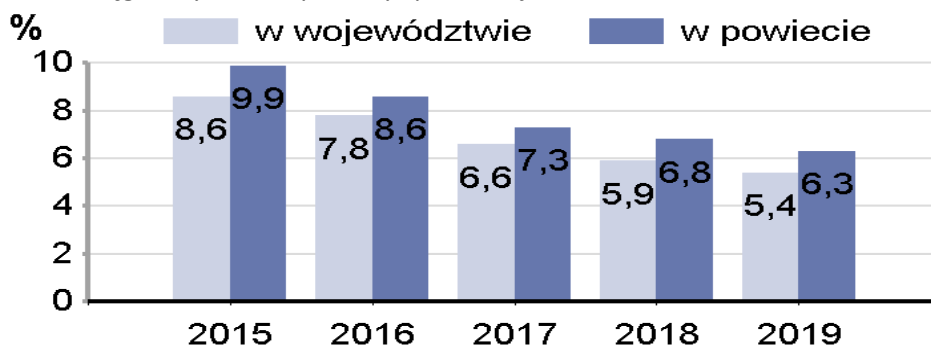
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Oficjalne dane nie odzwierciedlają rzeczywistej skali procesu, ponieważ część migrujących osób poza obszar LGD, pomimo faktycznego już zamieszkiwania w innym miejscu, nie legalizuje tego poprzez formalne wymeldowanie. Trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska, wskazując na jego występowanie. Odnotowano wiele negatywnych konsekwencji procesu depopulacji jak np. trwały trend spadku przyrostu naturalnego w powiecie janowskim/obszarze działania LGD i wojewódzkim lubelskim jako całości. Konsekwencją tego jest ogólny spadek potencjalnej dynamiki wzrostu na skutek faktycznego zmniejszania się liczby użytkowników infrastruktury publicznej i konsumentów na rynku wewnętrznym obszaru LGD, a przez to efektywnego zmniejszanie lokalnego popytu dla lokalnych podmiotów gospodarczych. **Wartość wskaźnika Migracje** na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi – 4,891.

Na obszarze LGD „Leśny Krąg” na terenie wszystkich gmin działają ośrodki pomocy społecznej, przy czym na terenie gmin wiejskich są to Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS – w liczbie 5) a na terenie miast jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (MOPS w liczbie 2). Pomoc udzielana jest w przypadku: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, a także bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Ubóstwo na obszarze LGD dotyczy zarówno pojedyncze osoby, jak i całe gospodarstwa domowe. Ubóstwo, rozumiane, jako brak środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, wiąże się z problemami osób długotrwale bezrobotnych, bezdomnych, osób starszych, którzy nie rozwiązują swoich problemów ze względu na ubóstwo (brak środków na zakup leków, żywności, opłaty mieszkaniowe). Brak wykształcenia, bieda, alkoholizm, niezaradność życiowa powoduje uzależnienie od pomocy społecznej. Całość tych problemów prowadzi do wykluczenia społecznego, które jest efektem procesu „ukształtowanego przez miejsce jednostki w strukturze społecznej przez przeszłe doświadczenia życiowe i oczekiwania”².

O niekorzystnej sytuacji ekonomicznej mieszkańców obszaru LSR świadczą dane dot. wynagrodzeń oraz beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. W 2021 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie janowskim wynosiło **5062zł** brutto. Mieszkańcy powiatu zarabiali mniej niż przeciętnie mieszkańcy województwa lubelskiego. Średnia płaca w całym województwie wynosiła bowiem **5319zł** brutto. W porównaniu do średniej krajowej pensja w powiecie janowskim była niższa. Średnia płaca krajowa natomiast wyniosła **6 001 zł brutto**. Na przestrzeni lat 2010-2020 zanotowano znaczny spadek liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności. W 2010 r. liczba ta wynosiła 1381.; w 2020 r.: 546, natomiast w 2022- 450 (spadek na poziomie: 12,5%). Odpowiednio zmniejszył się zasięg osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. Liczebność osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze LSR (w odniesieniu do liczby mieszkańców obszaru) wg. stanu na koniec 2019r. wyniósł: 6,3 % i był znacznie wyższy zarówno od średniej wojewódzkiej (5,4%) i krajowej (4,1%).

Wykres 2. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

² M. Jarosz, Obszary wykluczenia w Polsce, w: Wykluczeni. Wymiar społecznym materialny i etniczny, Warszawa 2008, s. 10.

Widoczny spadek w jest wynikiem zarówno polepszenia sytuacji życiowej beneficjentów pomocy społecznej, jak też zmian zachodzących w rodzajach oraz wysokości świadczeń udzielanych przez instytucje pomocy społecznej (programy społeczne: 500+, Dobry Start, oraz różnego rodzaju świadczenia w formie dodatków). Wśród beneficjentów pomocy społecznej przeważają osoby w wieku produkcyjnym (56,7%), następnie znajdują się osoby w wieku przedprodukcyjnym (30,5 %), a na końcu osoby w wieku poprodukcyjnym z budżetem poniżej kryterium dochodowego (12,7%). Osoby korzystające z pomocy społecznej w 2021 r. pochodziły z 910 gospodarstw domowych. **Wartość wskaźnika Środowiskowa pomoc społeczna na obszarze LGD** zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi- 6,727.

3. Aktywność gospodarcza

Uwzględniając ilość podmiotów gospodarki narodowej ogółem, to od roku 2015 odnotowano wzrost tych podmiotów średnio o 12% więcej w gminach należących do LGD. Najwięcej przybyło ich w gminie Dzwola 29%, czyli 81 podmiotów w porównaniu do roku 2015.

Tabela 9. Podmioty gospodarki narodowej ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo lubelskie	173184	174123	177365	180805	185315	192737	199541
Janów Lubelski	1764	1737	1731	1745	1772	1796	1833
Modliborzyce	412	414	419	434	456	485	508
Potok Wielki	254	263	267	282	278	290	309
Godziszów	356	362	377	377	383	407	410
Dzwola	276	278	294	312	323	341	357
Chrzanów	149	151	138	139	146	156	167
Batorz	196	200	202	213	223	236	239
Średnia dla gmin LGD	486,7	486,4	489,7	500,3	511,6	530,1	546,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Gospodarka obszaru LGD jest kształtowana głównie przez lokalne firmy. Według danych GUS na 31.12.2021r. na terenie wszystkich gmin członkowskich funkcjonowało 3 823 podmiotów gospodarczych (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie gospodarstwo rolne - 71,10%). Największą grupę stanowią cywilne przedsiębiorstwa mikro tj. podmioty zatrudniające do 9 pracowników. Jest ich 3715. **Wartość wskaźnika Przedsiębiorczość** na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi- 2,991.

Tabela 10. Dochód budżetów gmin na 1 mieszkańca

Jednostka terytorialna	ROK							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Batorz	3396,06	3814,60	3853,25	4096,93	4661,53	4762,27	5620,23	6688,02
Chrzanów	3300,00	3700,00	3700,00	4200,00	4400,00	4500,00	5500,00	5900,00
Dzwola	2925,76	3212,84	3522,16	3851,95	4562,03	4377,65	4880,84	6207,46
Godziszów	3500,00	3300,00	3400,00	3900,00	5000,00	4400,00	4200,00	5600,00
Janów – miasto	3100,00	3300,00	3100,00	4100,00	4100,00	4400,00	4600,00	4800,00
Modliborzyce – miasto	2798,22	3215,28	3372,87	3656,75	5286,46	5031,90	4640,54	5321,08
Potok Wielki	3000,00	3500,00	3700,00	4800,00	4900,00	4500,00	4400,00	4900,00
Powiat Janowski	1000,00	1100,00	993,00	1300,00	1300,00	1400,00	1700,00	1800,00
Woj. lubelskie	690,00	625,00	344,00	403,00	441,00	584,00	431,00	566,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS i PUP

Warto zwrócić uwagę, że dochód budżetów gmin na jednego mieszkańca w powiecie janowskim, na którym działa LGD, był w roku 2021 wyższy od średniej w województwie lubelskim, co sprzyja potencjałowi gospodarczemu. W

gminach należących do LGD wzrosła liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Najwyższy wzrost odnotować należy w gminie Potok Wielki, gdzie od roku 2015 wzrost ten był na poziomie 104%. Jedynie w gminie Batorz ilość tych podmiotów spadła o ok.30% od roku 2015. **Wartość wskaźnika Dochód podatkowy na obszarze LGD** zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi- 4,720.

Tabela 11. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo lubelskie	111	109	123	142	131	126	131
Janów Lubelski	120	93	105	142	114	109	120
Modliborzyce	87	85	108	113	92	125	128
Potok Wielki	44	71	85	93	66	99	107
Godziszów	67	80	117	103	98	125	108
Dzwola	75	67	99	113	92	111	107
Chrzanów	117	107	60	102	79	105	119
Batorz	123	93	108	149	135	129	86
Średnia dla gmin LGD	90,4	85,1	97,4	116,4	96,6	114,7	110,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Z perspektywy rozwoju gospodarczego obszaru warto wskazać następujące istotne czynniki tworzące: spójny obszar LGD zlokalizowany na terenie powiatu Janów Lubelski na przecięciu dróg krajowych pomiędzy Lublinem, Rzeszowem, Tarnobrzegiem i Zamościem; co ma szczególne duże znaczenie z perspektywy rozwoju potencjału turystycznego opartego na zwartym kompleksie leśnym oraz zabytkach i miejscach cennych historycznie. Wykorzystanie tego potencjału wspierać będzie realizację przez LGD przedsięwzięć mających na celu szeroko pojętą przedsiębiorczość poprzez: wspieranie osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej; wspieranie już istniejących pracodawców w tworzeniu nowych miejsc pracy; moderowanie kontaktów przez LGD pomiędzy podmiotami działającymi na terenie LGD w celu tworzenia krótkich łańcuchów dostaw w zakresie turystyki i produkcji lokalnej (budowanie relacji pomiędzy rolnikami a zakładami przetwórstwa rolno-spożywczego).

Analizując rynek pracy należy odnieść się także do bezrobocia. W latach 2010-2021 zauważalny jest wyraźny spadek liczby bezrobotnych. Zarówno w przypadku kobiet i mężczyzn, spadek liczby zarejestrowanych jest względnie regularny. Ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła z poziomu **3455** w 2010 r. do **2172** osób w 2021 r.

Tabela 12. Bezrobotni na obszarze LSR wg. stanu na koniec 2021 roku

Nazwa	Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych	Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym w %
Obszar LSR – Powiat Janowski	2172	8,7 %
Batorz	140	8 %
Chrzanów	87	6,2 %
Dzwola	309	9,5 %
Godziszów	208	7 %
Janów – gmina	764	9,3 %
Modliborzyce – gmina	342	9 %
Potok Wielki	229	9,1 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PUP

Należy podkreślić, że stopa bezrobocia w powiecie janowskim, na którym działa LGD od roku 2014 jest regularnie wyższa w stosunku do średniej w województwie lubelskim i Polsce. Stanowi to o specyfice obszaru i trudnościach na rynku pracy zwłaszcza wśród osób z niższym wykształceniem niż średnie.

Tabela 13. Stopa bezrobocia w powiecie janowskim w relacji do województwa lubelskiego i Polski (%).

Jednostka terytorialna	Rok									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	

Powiat Janowski	13,1	12,2	11,2	8,4	8,5	8,5	9,2	13,8	12,8
Woj. lubelskie	12,6	11,7	10,3	8,8	8,0	7,5	8,2	8,7	7,9
Polska	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	6,3	5,8	5,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Wartość wskaźnika Bezrobotni na obszarze LGD zgodnie z wzorem wskazanym w kryteriach wyboru strategii wynosi- 4,067.

5.Sektor przedsiębiorstw i rolnictwo

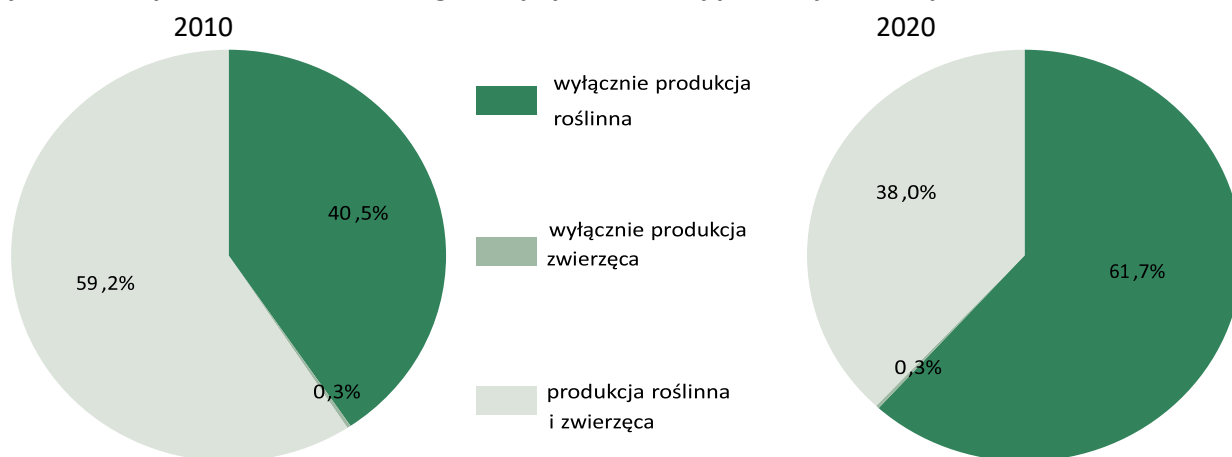
Tabela 14. Liczba gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych w 2020 r.

Obszar LSR – Powiat Janowski	69	2854	1638	588	388	5537
Batorz	5	226	194	82	58	565
Chrzanów	6	198	235	105	74	618
Dzwola	7	627	311	91	51	1087
Godziszów	15	376	392	172	85	1040
Janów – gmina	15	478	102	9	11	615
Modliborzyce – gmina	16	623	216	68	43	966
Potok Wielki	6	198	188	61	66	646

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Najważniejszą cechą rolnictwa i rynku rolnego na obszarze LGD z punktu widzenia efektywnej realizacji logiki interwencji wypracowanej w niniejszym LSR jest dominacja małych (1-2 ha.) i średnich (2-10 ha) gospodarstw rolnych stanowiących około 60% całej liczby gospodarstw, a relatywnie słabsza pozycja gospodarstw większych mających powyżej 10 ha. W relacjach rynkowych, niezależnie od prowadzonej produkcji rolnej takie rozdrobnienie prowadzi do słabej pozycji przetargowej rolników, szczególnie w kontekście wzrostu siły ich partnerów handlowych. Ponadto warto podkreślić duże znaczenie produkcji kasz, owoców miękkich, miodu (około 300 pszczelarzy, ryb (karpia) jako istotnego elementu zwiększającego konkurencyjność i potencjał gospodarczy obszaru LGD.

Wykres 3. Gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

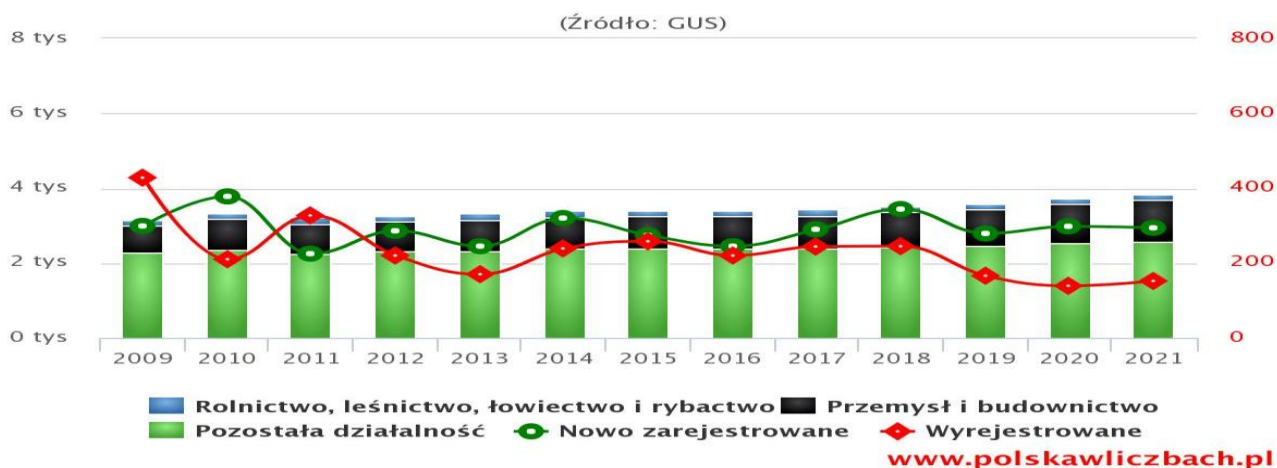
Niezależnie do specjalizacji produkcji różnych grup rolników podstawowym zadaniem LGD w ramach realizacji LSR na okres programowania 2023-2029 jest wypracowanie mechanizmów wydłużenia kanałów dystrybucji wewnątrz LGD poprzez kojarzenie partnerów z gmin członkowskich LGD, jako kluczowego warunku zwiększania wartości dodanej produktów rolniczych. Istotą jest budowanie mechanizmów zwiększających procent tej wartości dodanej wypracowanej poprzez współpracę pomiędzy partnerami działającymi na terenie LGD i jej pozostawienie wewnątrz LGD, a nie jej „eksportowanie” do firm poza gminy członkowskie LGD. Najwięcej na terenie LGD jest gospodarstw posiadających od 1 do 5 ha użytków rolnych jest ich 5580, natomiast tylko 139 gospodarstw do 1 ha użytków

rolnych. Od 2010 r nastąpiła zmiana jeśli chodzi o gospodarstwa rolne według rodzaju prowadzonej produkcji rolniczej, znacznie zwiększyła się produkcja wyłącznie roślinna z 40,5% w roku 2010 do 61,7% w roku 2020.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. na obszarze LSR działalność prowadziło: **3711** podmiotów gospodarczych. Na przestrzeni lat 2010-2020 liczba ta systematycznie wzrastała co ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Rozkład podmiotów gospodarczych na terenie LGD (lata 2009-2021)

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2009 – 2021

Przeważająca część podmiotów gospodarki obejmuje sektor prywatny. Głównie są to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (ok. 79,02 % wszystkich podmiotów) oraz spółki handlowe 136. W 2020 r. zarejestrowano **298** nowych podmiotów, a **139** podmiotów zostało wyrejestrowanych, **3,7 %** to podmiot prowadzące działalności w zakresie rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. **28%** podmiotów działa w zakresie przemysłu i budownictwa, a **68,2%** prowadzących działalność zakwalifikowano jako pozostałą działalność.

Tabela 15. Liczba podmiotów w poszczególnych JST LGD wg. klas wielkości w 12.2021 r.

Nazwa	0-9	10-49	50-249	250-999	ogółem
Batorz	234	5	-	-	239
Chrzanów	164	3	-	-	167
Dzwola	345	12	-	-	357
Godziszów	404	6	-	-	410
Janów – miasto	1467	40	13	3	1523
Janów – gmina	1770	45	15	3	1833
Modliborzyce – miasto	172	7	1	-	180
Modliborzyce – gmina	496	10	2	-	508
Potok Wielki	302	6	1	-	309

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Wskaźnik przedsiębiorczości dla obszaru LSR w 2020 r. (liczony jako stosunek podmiotów gospodarczych do liczby osób w wieku produkcyjnym) wynosi: 1370,3 i jest niższy niż średnia wojewódzka.

Na terenie LGD „Leśny Krąg” można wskazać na przynajmniej dwie formy działań sektora społecznego. Pierwsza prowadzona jest przez organizację pozarządowe. Aktualnie lista obejmuje cztery typy zarejestrowanych organizacji:

- Stowarzyszenia wpisane do KRS – na liście znajdują się **97 organizacje pozarządowe** zlokalizowane na terenie wszystkich gmin członkowskich; ich zakres działania obejmuje całe spektrum zainteresowań – do promowania wartości religijnych poprzez kulturę aż po organizacje sportowe;
- Ochotnicze Straże Pożarne w liczbie **65**;
- Organizacje pozarządowe aktywnie działające – lista obejmuje **64 organizacji** z terenu wszystkich gmin członkowskich LGD, przy czym część została już ujęta na liście stowarzyszeń wpisanych do KRS; podobnie jak w

przypadku tych wpisanych do KRS organizacje te działają na terenie wszystkich gmin członkowskich LGD i mają bardzo szeroki zakres działania;

- Kluby sportowe - zestawienie obejmuje **36 klubów** z których większość działa przy szkołach, ale są również takie, które działają bezpośrednio pod auspicjami samorządów.

Należy podkreślić, że nie wszystkie organizacje wpisane na liście są aktywne i funkcjonują, ponieważ nie zawsze te z zawieszoną lub zakończoną działalnością aktualizują pierwotny wpis. Drugim typem organizacji są małe podmioty, czasami nieformalne, bez rejestracji. Trudno określić ich szczegółową liczbę, ponieważ często działają tylko i wyłącznie na szczeblu społeczności lokalnych. Część z nich powstała jako odpowiedź na impuls w postaci działania LGD. Warunkiem uzyskania wsparcia dla własnej, małej społeczności było sformalizowanie działalności, aby ubiegać się o wsparcie ze strony LGD „Leśny Krąg”. Stanowią one zaledwie w pewnym stopniu potencjał aktywizacji mieszkańców w ramach LSR w nowym okresie programowania.

Tabela 16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo lubelskie	35	37	38	37	38	39	40
Janów Lubelski	38	40	41	37	38	42	44
Modliborzycze	30	31	33	30	30	31	31
Potok Wielki	31	32	32	32	32	35	35
Godziszów	27	29	31	31	31	32	33
Dzwola	37	38	38	38	40	41	42
Chrzanów	27	30	31	27	27	29	29
Batorz	32	44	51	51	52	51	51
Średnia dla gmin LGD	31,7	34,9	36,7	35,1	35,7	37,3	37,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Od roku 2015 do roku 2021 w województwie lubelskim, jak też na terenie gmin należących do LGD rozwijany był kapitał ludzki w postaci organizacji pozarządowych, fundacji, stowarzyszeń. W całym województwie od roku 2015 przybyło 5 organizacji, natomiast największy wzrost takich organizacji notuje gmina Batorz i w roku 2021 było ich 19 więcej jak w roku 2015. Przedawnione dane z dostępnych źródeł urzędowych oraz komentarze interesariuszy wskazują na duży potencjał istniejący na obszarze LGD „Leśny Krąg” do podejmowania działań wśród organizacji pozarządowych jako jednej z kluczowych grup docelowych. Na podstawie analizy sytuacji na rynku pracy oraz po konsultacjach z interesariuszami z terenu LGD można potwierdzić, że obszar LGD ze względu na charakterystykę jest obszarem spójnym wewnątrznie ze względu na wspólny rolniczo-przemysłowy charakter. Fakt istnienia na terenie działania LGD jednego Powiatowego Urzędu Pracy ułatwia nawiązanie współpracy i koordynacji w zakresie interwencji LGD na rynku pracy w powiecie janowskim. Jeśli chodzi o grupy w największym stopniu zagrożone wykluczeniem, to niniejszy przegląd trendów oraz opinie interesariuszy biorących udział w procesie konsultacji wyłoniło grupy, które łączy zamieszkanie na obszarach wiejskich jako istotny czynnik stanowiący barierę.

Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów - SWOT

Dla potrzeb opracowania LSR przeprowadzono analizę SWOT. Wskazane w 2016 roku silne i słabe strony obszaru a także szanse i zagrożenia dla jego rozwoju częściowo zostały aktualne także obecnie. W procesie tworzenia strategii analiza i ocena otoczenia jest bardzo ważnym i odpowiedzialnym etapem, który umożliwia rozpoznanie przyszłych szans (okazji) i zagrożeń (ograniczeń) funkcjonowania i rozwoju; szczególnie cenne są informacje o wzajemnym oddziaływaniu otoczenia i instytucji. Opracowanie analizy SWOT zostało wykonane w oparciu o: wyniki konsultacji społecznych przeprowadzonych w okresie maj- czerwiec 2022 roku (w badaniu uczestniczyli przedstawiciele wszystkich sektorów oraz mieszkańcy); dokumenty planistyczne jednostek samorządów terytorialnych z terenu objętego LSR, dane statystyczne GUS, PUP Janów Lubelski; Strategie Rozwoju Województwa Lubelskiego. Zostały określone grupy szczególnie istotne z punktu widzenia LSR, w tym pozostające niekorzystnej sytuacji, które zostały zdefiniowane na podstawie badań własnych LGD, warsztatów, spotkań grupy roboczej i przeprowadzonych warsztatów, spotkań konsultacyjnych:

Osoby Młode (dO 25 r.ż.) - przesłanki wyboru grupy: spadający przyrost naturalny i wysokie saldo migracji,*zanik utożsamiania się z miejscem zamieszkania, rozluźnienie więzi rodzinnych i społecznych, problemy na rynku pracy niechęć do podejmowania ryzyka związanego z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, deficyt atrakcyjnych i dobrze płatnych ofert pracy dla tej grupy wiekowej, brak identyfikacji ludzi młodych z obszarem zamieszkiwania, deficytem oferty spędzania czasu wolnego oraz niewystarczającym poziomem wiedzy w zakresie ochrony środowiska i racjonalnym jego gospodarowaniem. Grupa będzie wspierana w ramach LSR poprzez tworzenie warunków do podejmowania działalności gospodarczej przez młodych (preferencje punktowe w kryteriach oceny operacji). Działania te zwiększą szanse młodych na rynku pracy. Wyodrębniono oddzielne przedsięwzięcie dedykowane grupie osób młodych do 25 roku życia oraz kryteria premiujące tę grupę. Wśród członków LGD są również przedstawiciele ludzi młodych do 25 roku życia i są włączeni w funkcjonowanie LGD.

Seniorzy, Osoby Starsze 60+³ - przesłanki wyboru grupy: zmiany zachodzące w strukturze ludności obszaru – zjawisko starzenia się społeczeństwa, pogarszające się stan zdrowia, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim, deficyty wymaganych współcześnie kompetencji (m.in. cyfrowych). LSR wspierać będzie przedmiotową grupę dzięki włączeniu seniorów poprzez członkostwo w Zarządzie i organie decyzyjnym, animowanie seniorów oraz realizację przedsięwzięć na rzecz seniorów (C.3), w tym w zakresie włączenia społecznego, cyfrowego oraz zwiększania profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów. Wsparcie realizowane będzie również poprzez umożliwienie rozpoczęcia działalności lub rozwoju już istniejącej w zakresie gospodarki senioralnej, kryteria premiujące grupę. O szczególnym znaczeniu wybranej grupy świadczy również ukierunkowanie celów LSR. Wśród członków LGD są również przedstawiciele osób starszych 60+ i są włączeni w funkcjonowanie LGD.

Osoby z niepełnosprawnościami - przesłanki wyboru grupy: zachodzące zmiany demograficzne (starzejące się społeczeństwo i związany z tym wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami: wykluczenie z życia społecznego i obywatelskiego, brak integracji, problemy z zatrudnieniem oraz małą dostępność przestrzeni publicznej (zauważalne na obszarze LSR liczne bariery technologiczne, architektoniczne). Szczególna rola ww. grupy została potwierdzona poprzez ujęcie jej w ramach odrębnego celu LSR. LGD wspierać będzie przedmiotową grupę poprzez realizację przedsięwzięć stricte skierowanych do osób z niepełnosprawnościami (włączenie ich w życie społeczne i obywatelskie, integracja, zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej) oraz adekwatny sposób komunikacji o możliwość udziału w działaniach i korzystania z efektów. LSR wspiera przedmiotową grupę poprzez umożliwienie rozpoczęcia działalności lub rozwoju już istniejących, jak usługi świadczone dla osób z niepełnosprawnościami.

Rolnicy - przesłanki wyboru grupy: rolniczy charakter obszaru LSR, znaczną liczbę gospodarstw domowych utrzymujących się z rolnictwa, duży udział gospodarstw małych, niestarczający stopień zaangażowania społecznego rolników. W ramach LSR wspierać będzie grupę dzięki włączeniu przedstawicieli grupy w niekorzystnej sytuacji poprzez członkostwo w organie decyzyjnym, realizację przedsięwzięć na rzecz rolników i członków ich rodzin (P.1.3 - rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych oraz P.1.1.- szkolenia w zakresie możliwości realizacji takich przedsięwzięć) oraz adekwatny sposób komunikacji o możliwość udziału w działaniach i korzystania z efektów.

Tabela 17. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
Spółczeństwo, sytuacja społeczna, pomoc społeczna, ochrona zdrowia	
<ul style="list-style-type: none"> • silne poczucie tożsamości regionalnej • obszar LGD bogaty w spuściznę kulturową i historyczną, • coraz wyższa świadomość społeczna o randze podnoszenia własnych kwalifikacji zawodowych i wykształcenia, • różnorodność placówek zdrowotnych, • rosnące zainteresowanie mieszkańców uczestnictwem w procesie decyzyjnym świadczące o 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemny przyrost naturalny, • brak miejsc pracy dla ludzi z wyższym wykształceniem, • brak wykwalifikowanych pracowników, • migracja ludzi młodych, lepiej wykształconych w poszukiwaniu pracy oraz lepszych warunków życia, • brak dostępności do specjalistów dla dzieci i dorosłych (zdrowie psychiczne)

³ Termin: Seniorzy – osoby starsze, które ukończyły 60. rok życia jest rozumiany zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. 2015 r. poz. 1705).

<p>rozwoju społeczeństwa obywatelskiego/ konsultacje społeczne/</p> <ul style="list-style-type: none"> • przewaga liczby osób w wieku przedprodukcyjnym nad liczbą osób w wieku poprodukcyjnym, • potencjał aktywnych Kół Gospodyń Wiejskich i innych organizacji pozarządowych, Kluby Seniora, • młodzieżowe drużyny pożarnicze, • pozyskiwanie funduszy zewnętrznych przez organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> • znaczna grupa osób zagrożona wykluczeniem społecznym, korzystająca z pomocy społecznej, szczególnie z powodu ubóstwa, długotrwałego bezrobocia i przewlekłych chorób, • starzenie się społeczeństwa.
Środowisko przyrodnicze i położenie	
<ul style="list-style-type: none"> • Janów Lubelski tzw. „Misteczko 15min”- wszędzie jest blisko, • występowanie gleb zróżnicowanych pod względem rodzaju, • korzystne warunki przyrodnicze i geograficzne dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, • występowanie obszarów leśnych, w tym rezerwatów, pomników przyrody oraz rzek i mniejszych cieków wodnych, wąwozy, • duże obszary stawów rybnych na obszarach leśnych, • duży zbiornik wodny "kąpielisko" zalew • dobre położenie LGD w bliskiej odległości do dużych miast i lotnisk: Lublin, Rzeszów 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca edukacja ekologiczna mieszkańców, • niestabilna sytuacja polityczna (bliskość granicy z Ukrainą i zagrożenie wojną).
Turystyka, sport, rekreacja	
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie pod kątem rozwoju turystyki, przy drogach krajowych S-19 Via Carpatia, • istniejące miejsca Pamięci Narodowej oraz obiektów zabytkowych, • bogactwo przyrody, roślinność, zwierzęta, występowanie obszarów cennych przyrodniczo np. Imielty Ług, Lasy Janowskie, Obszar Natura 2000, • obecność obiektów zabytkowych, m.in. kapliczki, kościoły, synagoga, muzea, • różnorodna aktywność twórców lokalnych: garncarstwo, kaflarstwo, rzeźbiarstwo, malarstwo, wytwarzanie kwiatów bibułkowych, duża liczba śpiewaków i kapel ludowych, • kultywowanie tradycji regionalnych poprzez organizację wydarzeń, np. Dożynki, Święto Rodziny, • coraz lepsza baza noclegowa • duża liczba ścieżek rowerowych, pieszych i konnych, • dobre warunki do inwestycji turystycznych, • dostępność produktów lokalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • sezonowość ruchu turystycznego, • niewystarczająca promocja obszaru i jego walorów turystycznych, • nie w pełni wykorzystane zasoby lokalne do rozwoju turystyki, • słaba infrastruktura turystyczna w okresie sezonu jesienno-zimowego, • zbyt mała liczba atrakcyjnych miejsc rekreacji i spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży, • brak dbałości o przestrzeń publiczną (plac zabaw, teren przy remizach i świetlicach wiejskich), • brak wyodrębnionych miejsc sprzedaży wyrobów twórców ludowych i lokalnego rzemiosła artystycznego, • brak sal zabaw dla dzieci, • niewystarczająca dostępność przestrzeni publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami, • brak punktu informacji turystycznej, • brak miejsc do zakupu pamiątek, • brak transportu publicznego.

Infrastruktura techniczna	
<ul style="list-style-type: none"> • dobre położenie na mapie drogowej Polski, S19 Via Carpatia, • dość dobrze zwodociągowany bszar, • dobrze rozbudowana kablowa sieć telekomunikacyjna i komórkowa, • dostępność Internetu, • skanalizowany obszar, • strefa inwestycyjna. 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba infrastruktura społeczna i niewystarczająca liczba świetlic, placów zabaw, siłowni na świeżym powietrzu, • brak przestrzeni publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami • brak zaplecza gospodarczego nad zalewem, • brak stojaków rowerowych w centrum miasta, • brak strefy basenów otwartych dla dzieci, • brak rowerów miejskich, • brak lodowiska w sezonie zimowym.
Przedsiębiorczość i rolnictwo	
<ul style="list-style-type: none"> • nowi inwestorzy, • nowe miejsca pracy, • powoli wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych duże walory przyrodnicze sprzyjające rozwojowi przedsiębiorstw w dziedzinie usług około turystycznych, • dużo produktów lokalnych i regionalny w tym wpisanych na listę produktów Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi • wysoka mechanizacja, • rozwój agroturystyki i turystyki pozyskiwanie funduszy na rozwój, • różnorodność upraw: zboża, owoce miękkie, • rosnące zainteresowanie młodych ludzi prowadzeniem własnej działalności gospodarczej, 	<ul style="list-style-type: none"> • mała liczba przedsiębiorstw produkcyjnych dających zatrudnienie, • brak rynku zbytu dla produkcji rolnych, • niskie dochody społeczeństwa, • rozdrobnione gospodarstwa rolne, • wysokie bezrobocie, • mało ofert pracy dla ludzi wchodzących na rynek pracy i wyższym wykształceniem, • zmiany legislacyjne i brak stabilności ulregulowań dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej, • emigracja mieszkańców (za pracą).
Edukacja i społeczeństwo informatyczne	
<ul style="list-style-type: none"> • duża ilość form zajęć pozalekcyjnych: tańce, śpiew, kluby sportowe, • dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół podstawowych • różnorodność szkół średnich, w tym ministerialna szkoła rolnicza, • łatwy dostęp do Internetu, • dobrze skomputeryzowane biblioteki i szkoły. 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zorganizowanych miejsc opieki i rekreacji dla dzieci i młodzieży (godz. popołudniowe), • brak żłobka publicznego.
Kultura	
<ul style="list-style-type: none"> • dobra baza lokalowa i sportowa: boiska, Gminne Ośrodki Kultury, Biblioteki, • działalność kulturalna: występy w GOK, koncerty okolicznościowe, zespoły śpiewacze, • zespoły ludowe zajmujące wysokie miejsca na ogólnopolskich konkursach folklorystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • mało wydarzeń kulturalnych promujących gminę, • nazbyt małe nakłady finansowe na działalność kulturalną, • nazbyt mało wydarzeń dla osób starszych 60+ oraz osób z niepełnosprawnościami

ROZDZIAŁ V

SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Przedstawione dokumenty strategiczne i wykonawcze stanowią warunki brzegowe dla LSR, która została przygotowana w pełnej zgodności z tymi dokumentami. Jednocześnie działania określone w Strategii odpowiadają na wyzwania europejskie i krajowe zidentyfikowane w obszarach wsparcia współfinansowanych z europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Mając na uwadze rozpoczęcie nowej perspektywy finansowej UE na lata 2021 - 2027 dołożono wszelkich starań, aby Strategia spełniała również wszystkie wymogi aktów prawnych wyższego rzędu. Cele zawarte w LSR są spójne z celami określonymi w dokumentach strategicznych, przygotowanych na różnych szczeblach samorządu terytorialnego (województwa lubelskiego, powiatu janowskiego i przez różne instytucje, dotyczące określonych zakresów życia społecznego i gospodarczego. Cele LSR uzupełniają się wzajemnie, są wobec siebie komplementarne⁴ i w spójny sposób odpowiadają na potrzeby beneficjentów, zdiagnozowane na etapie opracowania LSR. Poniżej przedstawiono porównanie celów i założeń tych dokumentów z celami LSR:

1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku podkreślono, że wsparcie obszarów wiejskich jest istotne z punktu widzenia działań na rzecz zwiększania spójności regionu oraz konkurencyjności gospodarki. Obszary wiejskie wymagające wsparcia zmagają się w głównej mierze z problemem rosnącej depopulacji. W Strategii podkreślono znaczenie koncepcji inteligentnych wiosek (Smart Vilage), która odnosi się do obszarów wiejskich i społeczności wykorzystujących innowacje, tworząc nowe relacje biznesowe i przyczyniając się do zrównoważonej jakości życia na obszarach wiejskich. Inteligentne wioski bazują na lokalnych zasobach, ale wykorzystują je z użyciem innowacji. LSR obszaru LGD „Leśny Krąg” realizuje te założenia Strategii Województwa Lubelskiego poprzez przede wszystkim przedsięwzięcie rozwijanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, przedsięwzięcie wsparcie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Kluczowe znaczenie ma realizacja przedsięwzięcia kreowanie innowacji – Smart Vilage, aktywizacja społeczna i obywatelska mieszkańców, w tym osób młodych do 25 roku życia oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 18. Cele LSR w odniesieniu do Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 r.

STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO DO 2030	LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2022-2029
<p>Cel strategiczny 1. KSZTAŁTOWANIE STRATEGICZNYCH ZASOBÓW ROLNYCH</p> <p>Cel operacyjny 1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych</p> <p>Cel operacyjny 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne</p> <p>Cel operacyjny 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych</p>	<p>Cel. 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej</p> <p>1.2. Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych</p> <p>1.3. Podejmowanie działań ukierunkowanych na innowacje</p> <p>1.4. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie zagród edukacyjnych</p> <p>1.5. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki</p> <p>1.6. Tworzenie nowych miejsc noclegowych</p>
<p>Cel strategiczny 2. WZMOCNIENIE POWIĄZAŃ I UKŁADÓW FUNKCJONALNYCH</p> <p>Cel operacyjny 2.4. 2.4. Ochrona walorów środowiska</p>	<p>Cel. 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>1. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie zagród edukacyjnych</p> <p>1.2. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki</p>

⁴ Komplementarność rozumiana jest jak stan powstały na skutek podejmowanych, uzupełniających się wzajemnie działań/projektów, które są skierowane na osiągnięcie wspólnego lub takiego samego celu.

	<p>1.3. Podejmowanie działań ukierunkowanych na innowacje</p> <p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>2.1. Publikacje (foldery, albumy, publikacje) o dziedzictwie kulturowym, historycznym i naturalnym obszaru objętego LSR</p> <p>2.2. Przygotowanie aplikacji mobilnej promującej obszar LSR</p>
<p>Cel strategiczny 3. INNOWACYJNY ROZWÓJ GOSPODARKI OPARTY O ZASOBY I POTENCJAŁY REGIONU</p> <p>Cel operacyjny 3.2. Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw</p> <p>Cel operacyjny 3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu</p>	<p>Cel. 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>1.1. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie zagród edukacyjnych</p> <p>1.2. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki</p> <p>1.3. Podejmowanie działań ukierunkowanych na innowacje</p> <p>1.4. Kreowanie innowacji – Smart Village</p> <p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>2.1. Zwiększenia dostępności małej infrastruktury publicznej służącej poprawie atrakcyjności turystycznej oraz życia na obszarach wiejskich</p> <p>2.2. Inicjatywy w partnerstwie promujące dziedzictwo historyczno-kulturowe i przyrodnicze obszaru LSR</p> <p>Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami - przedsięwzięcia:</p> <p>3.1. Działania w zakresie włączenia cyfrowego seniorów</p>
<p>Cel strategiczny 4. WZMACNIANIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO</p> <p>Cel operacyjny 4.1. Rozwijanie kapitału ludzkiego</p> <p>Cel operacyjny 4.3. Włączenie i integracja społeczna</p> <p>Cel operacyjny 4.6. Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania</p>	<p>Cel. 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia</p> <p>2.1. Działania w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru – z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych (w tym młodzieży seniorów, osób z niepełnosprawnościami)</p> <p>2.2. Inicjatywy w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych</p> <p>2.3. Realizacja działań w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców</p> <p>2.4. Realizacja i promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR z uwzględnieniem potrzeb różnych grup społecznych</p>

	<p>2.5. Uatrakcyjnienie i przebudowa lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p> <p>Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami – przedsięwzięcia</p> <p>3.1 Realizacja działań w zakresie włączenia cyfrowego seniorów będących osobami z niepełnosprawnościami lub ich opiekunami</p> <p>3.2. Działania w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów będących osobami z niepełnosprawnościami lub ich opiekunami</p> <p>3.3. Poprawa dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.4. Rozwój miejsc wyposażonych w sprzęt poznający na dostawanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.5. Realizacja działań w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami</p>
--	---

2. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027⁵

Program zakłada wdrażanie LSR dla poprawy spójności społecznej oraz możliwości wykorzystania potencjału społeczności lokalnych. LSR jest zgodna z FELU 2021-2027 w zakresie: grupy docelowej, zakresu merytorycznego i zasad wsparcia, poziomu dofinansowania/alokacji EFSI oraz planowanych do osiągnięcia wskaźników. Założenia LSR wpisują się w realizację działań w ramach trzech priorytetów wskazanych w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027:

Tabela 19. Cele LSR w odniesieniu do Funduszy Europejskich dla Lubelskiego 2021-2027

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027	LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2022-2027
<p>Priorytet FELU.07 Lepsza dostępność do usług społecznych i zdrowotnych</p> <p>Działanie FELU.07.06 Infrastruktura usług i integracji społecznej</p> <p>Działanie FELU.07.09 Zrównoważony rozwój dziedzictwa kulturowego</p>	<p>Cel 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>1.4. Kreowanie innowacji – Smart Village</p> <p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>2.1. Działania w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru</p> <p>2.2. Inicjatywy w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego</p> <p>2.3. Realizacja i promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR</p> <p>2.4. Przebudowa i modernizacja obiektów infrastruktury służącej szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa historyczno-kulturowego</p> <p>2.5. Uatrakcyjnienie i przebudowa lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej</p>

⁵ https://rpo.lubelskie.pl/site/assets/files/2868191/szop_felu_005_12_maja_2023.pdf

	<p>2.6. Publikacje (foldery, albumy, publikacje) o dziedzictwie kulturowym, historycznym i naturalnym obszaru objętego LSR</p> <p>Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami – przedsięwzięcia</p> <p>3.1. Działania w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami lub ich opiekunami</p> <p>3.2. Poprawa dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.3. Realizacja działań w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami</p>
<p>Priorytet FELU.08 Zwiększanie spójności społeczne</p> <p>Działanie FELU.08.01 Aktywizacja społeczna i zawodowa</p> <p>Działanie FELU.08.04 Integracja społeczno-gospodarcza społeczności marginalizowanych</p> <p>Działanie FELU.08.09 Integracja społeczna osób najbardziej potrzebujących wsparcia</p>	<p>Cel. 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>1.1. Kreowanie innowacji - Smart Village</p> <p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>2.1. Inicjatywy w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub ich opiekunów</p> <p>2.2 Zwiększenie dostępności małej infrastruktury publicznej służącej poprawie atrakcyjności turystycznej oraz życia na obszarach wiejskich</p> <p>Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami – przedsięwzięcia</p> <p>3.1 Realizacja działań w zakresie włączenia cyfrowego seniorów będących osobami z niepełnosprawnościami lub ich opiekunami.</p> <p>3.2. Działania w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami lub opiekunami takich osób</p> <p>3.3. Poprawa dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.4. Realizacja działań w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami</p>
<p>Priorytet FELU.11 Rozwój zrównoważony terytorialny</p> <p>Działanie FELU.11.04 Rewitalizacja obszarów innych niż miejski</p> <p>Działanie FELU.11.05 Ochrona dziedzictwa naturalnego, bezpieczeństwo i rozwój zrównoważonej turystyki obszarów innych niż miejskie</p>	<p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <p>2.1. Działania w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru</p>

Działanie FELU.11.06 Ochrona dziedzictwa kulturowego obszarów innych niż miejskie	2.2. Promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami lub ich opiekunów 2.3. Uatrakcyjnienie i przebudowa lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej 2.4. Publikacje (foldery, albumy, publikacje) o dziedzictwie kulturowym, historycznym i naturalnym obszaru objętego LSR 2.5. Przygotowanie aplikacji mobilnej promującej obszar LSR
---	--

3. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027⁶

Zgodnie z treścią PS WPR „Interwencja LEADER ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych. Ważny jest lokalny i zintegrowany charakter instrumentu; zorientowanie na obszary wiejskie; umożliwienie LGD dostatecznej swobody w określaniu lokalnych interdyscyplinarnych priorytetów rozwojowych”⁷.

Tabela 20. Cele LSR w odniesieniu do Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

PS WPR	LOKALNA STRATEGIA ROZWOJU NA LATA 2022-2027
<p>Lokalnym Grupom Działania pozostawiono swobodę w określaniu lokalnych interdyscyplinarnych priorytetów rozwojowych, oczekując od nich jednak ukierunkowania na rozwój obszaru w oparciu o przedsiębiorczość z jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych, dziedzictwa kulturowego oraz szczególnej wrażliwości na wymiar społeczny rozwoju lokalnego. Szczególny nacisk ma zostać położony na potrzeby zdiagnozowanych na obszarach objętych LSR grup osób w niekorzystnej sytuacji. Z uwagi natomiast na specyfikę metody LEADER wymaga się, iż LSR zarówno na etapie jej przygotowania jak i wdrażania zakładały maksymalne zastosowanie podejścia partnerskiego, w odniesieniu do partnerów skupionych w LGD (inkluzywność). Dużą wagę przywiązuje się do innowacyjności projektowanych rozwiązań, rozumianej bardzo wszechstronnie z uwzględnieniem stopnia rozwoju danego obszaru (kontekst lokalny). Preferowane jest wdrażanie innowacji poprzez implementowanie zupełnie nowych produktów, usług, procesów, metod organizacji lub nowych sposobów wykorzystania. Dodatkowym instrumentem pozwalającym na indukowanie innowacyjności jest wdrażanie koncepcji inteligentnej wsi, które ze swej natury są ukierunkowane zarówno na rozwiązania innowacyjne.</p>	<p>Cel. 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD - przedsięwzięcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej 1.2. Rozwój istniejących podmiotów gospodarczych 1.3. Podejmowanie działań ukierunkowanych na innowacje 1.4. Kreowanie innowacji - Smart Village <p>Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD - przedsięwzięcia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Działania w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru – z uwzględnieniem potrzeb osób z różnych grup społecznych 2.2. Inicjatywy w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami 2.3. Realizacja działań w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców 2.4.. Realizacja i promocja dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LSR z uwzględnieniem potrzeb osób z różnych grup społecznych 2.4. Uatrakcyjnienie i przebudowa lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

⁶ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/dokumenty-ps-wpr>

⁷ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, s. 696.

	<p>Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami – przedsięwzięcia</p> <p>3.1. Realizacja działań w zakresie włączenia cyfrowego seniorów będących osobami z niepełnosprawnościami</p> <p>3.2. Działania w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów z uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.3. Poprawa dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>3.4. Realizacja działań w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami</p>
--	---

Na etapie przygotowania LSR zastosowano podejście partnerskie, szeroko włączając lokalną społeczność oraz członków LGD, wykorzystując szereg metod partycypacyjnych. Partnerskie i włączające podejście będzie stosowane także na etapie wdrażania LGD.

4. Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027

LSR obszaru LGD – „Leśny krąg” zgodna jest także z założeniami programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027, w szczególności z celem głównym programu a mianowicie z utrwaleniem warunków sprzyjających konkurencyjności makroregionu oraz zapewnienie wyższej jakości życia w tej części kraju, a także celami szczegółowymi: **przedsiębiorczość i innowacje oraz zrównoważona turystyka** - głównym zadaniem realizowanym w tym obszarze będzie modernizacja lub budowa obiektów stanowiących element zintegrowanego produktu turystycznego oraz infrastruktury ułatwiającej dostęp do obiektów turystycznych.

5. Lokalne Strategie obszaru funkcjonowania LGD „Leśny Krąg”

LSR obszaru LGD – „Leśny Krąg” zgodna jest także z założeniami Strategia rozwoju lokalnego Gminy Janów Lubelski na lata 2014-2022, Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2022 Chrzanów STRATEGIA ROZWOJU GMINY DZWOLA NA LATA 2016-2023, STRATEGIA ROZWOJU GMINY WIELKI POTOK NA LATA 2016-2023, Strategia Rozwoju Gminy Godziszów na lata 2021-2027, Strategia Rozwoju Gminy Modliborzyce na lata 2020-2025 (z perspektywą do 2030 r.) (z perspektywą do 2030 r.), **w zakresie rozwoju gospodarczego, aktywności, integracji i spójności społecznej, poprawy jakości życia, atrakcyjności dla inwestorów i turystów, atrakcyjnej przestrzeni i czystego środowiska, wyrównania szans rozwoju lokalnego.**

6. Komplementarność, spójność i synergia w ramach obszaru LGD

Cele LSR wpisują się w cele strategiczne poszczególnych gmin, które skupiają się m.in. na wzmocnieniu rozwoju gospodarczego obszaru, na działaniach inwestycyjnych w infrastrukturze rekreacyjnej i kulturalnej w celu poprawy standardów i jakości życia, stymulowanie rozwoju społecznego mieszkańców, wykorzystanie zasobów kulturowych i przyrodniczych obszaru do rozwoju przedsiębiorczości i lepszych warunków życia mieszkańców. Obecnie trwają przygotowania do opracowania aktualnych strategii rozwoju gmin wchodzących do obszaru LGD – „Leśny Krąg”. Korzyści z komplementarności i synergii to całościowe podejście do problemów mieszkańców obszaru LGD, określonych na etapie prac nad strategią, wyłonienia tych, które mogą być rozwiązywane przy pomocy interwencji w ramach wdrażania LSR, z różnych funduszy europejskich oraz holistyczna próba ich rozwiązania oraz podejmowanie uzupełniających się działań na rzecz podniesienia jakości życia na obszarach wiejskich, poprzez wielopłaszczyznowe przedsięwzięcia, zarówno infrastrukturalne oraz społeczne, angażujące różne grupy beneficjentów i szerokie grupy docelowe oraz uczestników działań.

7. Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów i zasobów w celu kompleksowej realizacji przedsięwzięć

W zakresie integrowania sektorów i partnerów – w ramach realizacji celu nr 1 przewidziane są operacje informacyjne na temat przedsiębiorczości i wspieranie biznesu lokalnego poprzez działania promocyjne z udziałem

podmiotów gospodarczych i organizacji pozarządowych, mieszkańców, rolników małych gospodarstw planujący rozpocząć działalność gospodarczą lub ją rozwijać.

W zakresie integrowania podmiotów gospodarczych, społecznych i publicznych – w ramach realizacji celu nr 1 i 3 przewidziane są operacje promujące walory turystyczne obszaru i dziedzictwo lokalne w które zaangażowane będą samorządy, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy działający w sferze usług turystycznych. Dzięki temu nastąpi aktywizacja i animacja społeczności lokalnej, w tym angażujące środowisko młodzieżowe, seniorów, osoby z niepełnosprawnością

W zakresie integrowania sektorów publicznych i społecznych, mieszkańców – w ramach realizacji celu nr 2 i 3 zostaną wykonane inwestycje w infrastrukturze rekreacyjnej i kulturalnej w które zaangażowane będą samorządy, równocześnie organizacje pozarządowe, grupy nieformalne i mieszkańcy przygotowują imprezy i wydarzenia wykorzystując wyremontowane, odnowione obiekty lub przygotowane nowe. Dzięki temu nastąpi aktywizacja i animacja społeczności lokalnej, w tym angażujące środowisko młodzieżowe, seniorów, osoby z niepełnosprawnością, w szczególności poprzez kreowanie innowacji – Smart Village.

W toku prac nad LSR uznano, że optymalną formułą wdrażania będą **konkursy oraz projekty grantowe**, które zapewnią równy i transparentny dostęp do wsparcia wszystkim interesariuszom LGD. Doboru zakresu wsparcia, dostępnych metod wdrażania operacji w ramach realizacji LSR dokonano w oparciu o konsultacje społeczne, uwzględniając rodzaj i wartość planowanych do realizacji projektów. Wyboru dokonano w oparciu o fiszki projektowe, wnioski ze spotkań z mieszkańcami. LSR jest strategią jednofundusową. Operacje współfinansowane będą z jednego funduszu EFRROW oraz środków własnych Beneficjentów.

8. Wartość dodana podejścia LEADER

Integrowanie społeczności do kompleksowej realizacji przedsięwzięć rozpoczęło się już w momencie przystąpienia do opracowywania projektu dokumentu. Dzięki temu, że mieszkańcy sami mogli zidentyfikować ważne dla nich problemy i przełożyć je na propozycje działań można śmiało założyć, że widzą potrzebę wspólnego działania dla zmiany. W procesie integrowania społeczności do całościowej realizacji działań wykorzystane zostaną osoby znaczące zaangażowanych w tworzenie Strategii oraz posiadających poparcie w swoim lokalnym środowisku. Osobami takimi są z pewnością Burmistrzowie i Wójtowie Gmin, Dyrektorzy Gminnych instytucji kultury, pomocy społecznej, jak też liderzy aktywnych organizacji pozarządowych, organizacji przedsiębiorców, liderzy grup nieformalnych jak sołectw, kół gospodyń wiejskich, grup młodzieżowych. Lokalna Grupa Działania utrzymywać będzie stały systematyczny kontakt z tymi osobami i przy ich udziale zachęcać będzie i mobilizować mieszkańców do wspólnego działania. Dzięki działaniom szkoleniowym i badawczym prowadzonym w ramach funkcjonowania LGD społeczności lokalne będą mogły doskonalić i nabywać umiejętności ekonomiczne i społeczne, wymieniać się nimi, budować partnerstwa i wzmacniać możliwości osobistego rozwoju. Zespół LGD oraz osoby zaangażowane w realizację strategii wykorzystywać będą cykliczne wydarzenia do pokazywania efektów wspólnych działań dla poprawy jakości życia na terenach wiejskich. Wydarzenia takie to, m.in. festyny, dożynki, imprezy sołeckie, dni gminy na których LGD występuje ze swoim stoiskiem promocyjno-informacyjnym. Spotkania te wykorzystane będą do integrowania społeczności, poprzez pomoc w opracowaniu pomysłów na działania, skojarzeniu partnerów, pokazania dobrych praktyk. Spotkania dla grantobiorców będą skuteczną formą integrowania w zakresie realizacji projektów grantowych, i będą służyć wymianie doświadczeń przy realizacji grantów, dzielenia się efektami i dyskusowania o możliwości realizacji projektów wspólnych, również poprzez aplikowanie przy pomocy LGD o środki zewnętrzne inne niż pozyskane na wdrażanie LSR. Duże znaczenie dla integrowania społeczności do wspólnych działań będzie miało realizowanie skutecznych form i metod komunikacji. Wdrożenie zaproponowanych rozwiązań przyczyni się do nawiązywania współpracy społeczności lokalnej przy realizacji działań.

ROZDZIAŁ VI CELE I WSKAŹNIKI

1. Proces formułowania celów

Konsultacje społeczne, przeprowadzone z wykorzystaniem badań ankietowych, spotkań informacyjnych i konsultacyjnych, wywiadów, pozwoliły na przeprowadzenie dogłębnej analizy obszaru LGD „Leśny Krąg”. Na podstawie analiz z przeprowadzonych konsultacji społecznych zidentyfikowano możliwości obszaru oraz sprecyzowano główne problemy i obszary deficytowe. Zamieszczone poniżej dane charakteryzuje współzależność problemów, i ich korelacje z przyjętymi celami priorytetowymi (obszarami tematycznymi LSR) i realizującymi je przedsięwzięciami przy uwzględnieniu wyodrębnionych potencjałów obszaru LGD oraz grup społecznych wymagających szczególnego wsparcia. Przyjęte operacje zaplanowane do realizacji przez LGD „Leśny Krąg” w ramach trzech głównych celów wpisują się w zakres wsparcia określony w PS WSPR 2023-2027.

2. Cele i przedsięwzięcia

W ramach prowadzonych prac zastosowano zintegrowane podejście, które pozwoliło dokonać wyboru i skoncentrowania na działaniach, które dodają wartość do istniejącego wsparcia i zwiększają szanse na przyczynienie się do osiągnięcia oczekiwanych zmian. Zdefiniowano trzy cele priorytetowe (obszary tematyczne), które są najistotniejsze dla strategii LSR:

C.1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD

C.2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD

C. 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami

Przyjęte cele w LSR służą do realizacji celów szczegółowych zakładających, m.in: wspieranie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich. Oddziałują również na realizację zakresu interwencji obejmującej: budowanie lokalnej tożsamości z uwzględnieniem aktywizacji społecznej i wykorzystania miejscowych zasobów w sposób zapewniający skuteczne zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich z wykorzystaniem innowacji i technologii komunikacyjnych i ułatwienia ich dostępności dla grup defaworyzowanych.

Konsultacje społeczne i analiza SWOT umożliwiły sformułowanie i opis celów priorytetowych (obszarów tematycznych) i przedsięwzięć oraz uzasadnienie:

Cel priorytetowy 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD. Przeprowadzona analiza potrzeb i potencjałów pozwoliła na wyodrębnienie kluczowych problemów obszaru: negatywne trendy demograficzne dotyczące zmniejszenia się liczby ludności obszaru, stosunkowo wysokiego poziomu bezrobocia, niskiego wskaźnika przedsiębiorczości, niskiego poziomu dochodów ludności, niewystarczającej rentowności funkcjonujących gospodarstw rolnych. Problemy współwystępują i wpływają na powstawanie kolejnych problemów społeczności takich jak: postępujący poziom zubożenia mieszkańców obszaru i wysoki odsetek mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, co skutkuje: wycofaniem, biernością i niskim zaangażowaniem społecznym mieszkańców, brakiem innowacyjnych inicjatyw. Warto podkreślić, że obszar działania LGD posiada duży potencjał turystyczny, zdefiniowany zarówno w trakcie konsultacji społecznych, jak też w regionalnych dokumentach strategicznych, danych statystycznych GUS. Dostępne atrakcje kulturowe i przyrodnicze oraz bogactwo dziedzictwa historycznego wymagają nowych rozwiązań i udogodnień, tym bardziej, że turystyka, obok rolnictwa jest ważnym elementem gospodarki i wpływa na jej rozwój.

Przedsięwzięcie 1.1 Rozwój przedsiębiorczości - obejmuje realizację szkoleń dla mieszkańców, przedsiębiorców, których celem jest przygotowanie merytoryczne do uczestnictwa w kolejnych przedsięwzięciach LSR obejmujących tworzenie i rozwój pozarolniczych działalności gospodarczych. Nowością jest wsparcie rolników oraz ich rodzin w zakresie pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Przeprowadzone konsultacje wykazały na niską wiedzę społeczności lokalnej w tym zakresie, stąd potrzeba szkoleń w tym obszarze. Koniecznym jest także rozwijanie wśród mieszkańców postawy „bycia przedsiębiorczym”. Działania prowadzone w tym zakresie w zależności od potrzeb będą zapewniać dostępność realizowanych zamierzeń dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Przedsięwzięcie 1.2 Tworzenie nowych i rozwój istniejących pozarolniczych działalności gospodarczych

Niski poziom przedsiębiorczości, małe w porównaniu ze średnią wojewódzką czy krajową dochody ludności, wysoki udział mieszkańców korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej oraz problemy, rodzą konieczność podjęcia działań w celu zwiększania liczby miejsc pracy na obszarze LGD. Efektem będzie ograniczenie skali bezrobocia, emigracji zarobkowej oraz migracji poza teren LSR, a także ograniczanie skali wykluczenia społecznego i ubóstwa. Przedsięwzięcie przyczyni się do zwiększenia poziomu wykorzystania lokalnych potencjałów do rozwoju lokalnej gospodarki. Zakres przedsięwzięcia obejmuje wsparcie w zakresie podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej przez osoby fizyczne oraz rozwijanie pozarolniczej działalności gospodarczej. Zakres interwencji ograniczony został do działalności gospodarczej zgodnej z celem priorytetowym i obejmuje dwa elementy: gospodarkę czasu wolnego (związaną m.in. z turystyką, rekreacją, odpoczynkiem, rozrywką i spędzaniem czasu wolnego; usługi i produkcja związana np. z bazą noclegową, żywieniową, towarzyszącą, usługi organizatorskie, rekreacyjne, turystyczne, itd.) oraz gospodarkę zieloną (pozwalającą na zachowanie walorów przyrodniczych obszaru, ochronę bioróżnorodności). LSR ukierunkowuje rozwój obszaru w oparciu o przedsiębiorczość z jednoczesnym poszanowaniem warunków przyrodniczych oraz dziedzictwa historyczno-kulturowego, a także szczególnej wrażliwości na wymiar społeczny rozwoju lokalnego. Zaplanowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości uwzględniają lokalną sytuację, w tym posiadane zasoby przyrodnicze i kulturowe oraz popyt na usługi danego rodzaju. Wsparcie obejmować będzie np. budowę, przebudowę, adaptację, modernizację budynków /pomieszczeń/obiektów, zakup wyposażenia/maszyn/urządzeń/infrastruktura towarzysząca, niezbędnych do tworzenia nowych lub rozwoju istniejących działalności gospodarczych. W ramach kryteriów wyboru premiowane będzie tworzenie nowych miejsc pracy, w tym zatrudnienie osób z grup o szczególnym zaznaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji, wykorzystanie elementów koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, realizacja operacji zapewniających racjonalne gospodarowanie zasobami lub ograniczające presję na środowisko.

Przedsięwzięcie 1.3 Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych

Obszar LGD ma wielowiekowe tradycje rolnicze, które stanowią jego potencjał, znajduje się stosunkowo spory udział gospodarstw rolnych o niewystarczającej rentowności, co wpływa na stopień ubożenia ludności. W trakcie przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami zgłosili oni chęć realizacji przedsięwzięć polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. Wskazano na potrzebę zwiększenia społecznego zaangażowania rolników, którzy deklarują chęć podejmowania działań wykorzystujących możliwości jakie daje działalność rolnicza do wspierania m.in. edukacji ekologicznej, prozdrowotnej oraz włączenia i integracji społecznej. Przewidziano wsparcie rolników w zakresie rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, co pozwoli na zwiększenie dywersyfikacji źródeł dochodów mieszkańców oraz zaspokojenie tych potrzeb. Istotnym działaniem jest rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz zagród edukacyjnych, jak też otwarcie na innowacje. Aktualnie na terenie powiatu janowskiego znajdują się 30 gospodarstwa agroturystyczne. Wsparcie obejmować będzie np. budowę, przebudowę, adaptację, modernizację budynków /pomieszczeń/zakup wyposażenia/maszyn/urządzeń, oraz infrastrukturę towarzyszącą niezbędną do rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych. W ramach kryteriów wyboru premiowane będzie tworzenie nowych miejsc pracy, w tym zatrudnienie osób z grup o szczególnym zaznaczeniu dla LSR (grup w niekorzystnej sytuacji), realizacja operacji zapewniających racjonalne gospodarowanie zasobami lub zrównoważony rozwój środowiska.

Przedsięwzięcie 1.4 Kreowanie innowacji – Smart Village

Wśród zdiagnozowanych problemów znajduje się mała innowacyjności i niski stopień kreatywności mieszkańców. Przełomem i zarazem wyzwaniem w tej kwestii może być idea Smart Village – koncepcja inteligentnej wsi zakładającej animowanie lokalnej społeczności do poszukiwania innowacji wpływających na podniesienie jakości życia, polepszenia standardu usług publicznych czy wykorzystania zasobów. Zakres przedsięwzięcia obejmuje wsparcie w zakresie koncepcji Smart Village, która będzie uwzględniać: opis procesu opracowania koncepcji, w tym przeprowadzenia ze społecznością obszaru konsultacji wyników prac partnerstwa; uproszczoną analizę SWOT w tym obszarze; plan włączenia społeczności w ewentualną realizację tej koncepcji, z uwzględnieniem roli sołtysa lub rady

sołectwie w tym procesie; listę projektów, które składać się będą na realizację tej koncepcji, uwzględniających jeden z komponentów: cyfrowy / środowiskowy / klimatyczny. W ramach funkcjonalności LSR premiowane będą projekty/operacje implementujące elementy stworzonych koncepcji Smart Village.

Cel priorytetowy 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD. Uwzględnia zwiększenia atrakcyjności obszaru oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD, co wpływa na podniesienie zadowolenia mieszkańców z warunków ich życia. Przeprowadzone analizy wykazały, iż mieszkańcy charakteryzują się niewystarczającym poziomem aktywności społecznej i obywatelskiej, dużym problemem jest niski poziom kapitału społecznego. Mieszkańcy niezbyt chętnie angażują się społecznie i partycypują w procesach decyzyjnych, dlatego bardzo ważna rola przypada LGD jako podmiotu animującego i pobudzającego mieszkańców do kreowania i realizacji różnorodnych oddolnych innowacyjnych inicjatyw z uwzględnieniem szerokiego zakresu przedsięwzięć, także w dzianach w ramach partnerstwa. Ważnym elementem są działania służące integracji społecznej i obywatelskiej, integracja międzypokoleniowa oraz aktywizacji społeczeństwa w zakresie edukacji obywatelskiej i świadomości ekologicznej.

Przedsięwzięcie 2.1 Aktywizacja osób młodych. Widoczna jest mała aktywność osób młodych, która przekłada się na brak identyfikacji i silnego związku z obszarem oraz niechęcią w zakresie pielęgnowania i kultywowania elementów stanowiących dziedzicowo historyczno-kulturowe pokoleń. Niekorzystnie wygląda również sytuacja w zakresie zadowolenia z miejsca zamieszkania i perspektywy pozostania na obszarze LGD po zakończeniu edukacji. Młodzież wskazała na deficyt miejsc oraz oferty pozwalającej na aktywne i konstruktywne spędzanie czasu wolnego stanowiące alternatywę dla np. spędzania czasu przed komputerem, telefonem. Koniecznym jest włączenie młodzieży w lokalną aktywność poprzez rozwój działań na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, zaangażowanie młodzieży w życie publiczne. W procesie konsultacji wyłoniono główne kierunki działań na rzecz osób młodych (do 25 r.ż.) jakimi są: wsparcie działań zwiększających tożsamość z obszarem w celu zachowania dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego (m.in. organizacja warsztatów, konkursów) oraz wsparcie działań zwiększających usługi rekreacyjne związane z aktywnym spędzaniem czasu wolnego, jak też wsparcie działań zwiększających świadomość ekologiczną ludzi młodych. Realizacja przedsięwzięcia pozwoli na zachowanie i pielęgnowanie tradycji i dziedzictwa lokalnego, więzi międzypokoleniowej, starych zawodów, rzemiosła, jak też kreowania współczesnej oferty opartej o dostępną infrastrukturę. Wpłyną także na podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru oraz przyczyni się do wzmocnienia i promocji jego atrakcyjności. W ramach kryteriów promowane będą operacje ukierunkowane na potrzeby osób z grup o szczególnym znaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji, realizacja operacji przez NGO, przy wykorzystaniu lokalnego potencjału zbudowanego na bazie wcześniejszych działań LGD, a także przy wykorzystaniu dziedzictwa-historyczno-kulturowego/przyrodniczego obszaru i lokalnych zasobów infrastrukturalnych.

Przedsięwzięcie 2.2 Partnerstwo w oparciu o lokalne zasoby. Zasoby kulturowe, społeczne, turystyczne przyrodnicze i historyczne stanowią olbrzymi potencjał, który nie jest wykorzystywany w sposób zapewniający konkurencyjność obszaru, dlatego potrzeba podjęcia nowych i innowacyjnych działań w tym zakresie. Zakres przedsięwzięcia zakłada inicjowanie, pobudzanie, poszukiwanie i kojarzenie do współpracy partnerów zarówno z obszaru LSR, jak również spoza obszaru LSR. Niezbędność realizacji przedsięwzięć wynika z niewystarczającego poziomu zaangażowania kapitału spajającego, a którego wzrost jest konieczny do budowania odpowiednich relacji pomiędzy podmiotami należącymi do jednorodnych lub różnych grup społecznych. Działania ukierunkowane na promocje lokalnego dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego, w zależności od potrzeb będą zapewniać dostępność realizowanych zamierzeń dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W ramach kryteriów wyboru premiowane będzie wykorzystanie elementów koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, skierowanie operacji na potrzeby osób z grup o szczególnym znaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji, realizacja operacji przez NGO oraz przy wykorzystaniu lokalnego potencjału zbudowanego na bazie wcześniejszych projektów zrealizowanych ze środków PROW (aby zapewnić komplementarność międzyokresową), a także przy wykorzystaniu dziedzictwa-historyczno-kulturowego/przyrodniczego obszaru oraz lokalnych zasobów infrastrukturalnych.

Przedsięwzięcie 2.3 Poprawa dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Inwestowanie w różnego rodzaju obiekty turystyczne stanowi istotny czynnik dla rozwoju turystyki, która obok rolnictwa, stanowi najbardziej rozwijający się sektor gospodarki na terenie LGD. W trakcie prac nad LSR wyklarował się pomysł rozwoju infrastruktury zaspokajającej jednocześnie potrzeby i oczekiwania współczesnych turystów (np. aktywna turystyka weekendowa, interakcja z przyrodą, naturą) oraz podnoszącej poziom życia mieszkańców obszaru. Wśród działań proponowanych do realizacji, mieszkańcy wskazywali potrzebę wybudowania/przebudowania/wyposażenia/modernizacji obiektów ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, małej infrastruktury publicznej służącej poprawie atrakcyjności turystycznej oraz życia na obszarach wiejskich (boiska, place zabaw), a także w zakresie infrastruktury służącej szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa historyczno-kulturowego. Realizacja przedsięwzięć pozwoli na rozwój oferty turystycznej obszaru LGD zakładającą aktywność poznawczą, interakcje z otoczeniem i kreatywne spędzania czasu wolnego przez zainteresowane osoby. Wzrost atrakcyjności i kreowanie potencjału turystycznego regionu ma bezpośrednie przełożenie na wzrost dochodów mieszkańców i przedsiębiorców. W ramach kryteriów wyboru premiowane będzie wykorzystanie elementów koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, realizacja operacji w branży turystyczno-rekreacyjnej, skierowanie elementów operacji do osób z grup o szczególnym zaznaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji.

Przedsięwzięcie 2.4 Działania administracyjno-informacyjne prowadzone przez biuro LGD. Zakres obejmuje realizację działań administracyjno-informacyjnych prowadzonych przez biuro LGD, w tym: Szkolenia dla pracowników i organów LGD zaangażowanych w realizację LSR; Prowadzenie doradztwa dla Beneficjentów; Organizacja spotkań informacyjnych i konsultacyjnych; Działania informacyjno-promocyjne związane z realizacją LSR (ogłoszenia w mediach, gazeta, ulotki) i zgodne z Planem komunikacji.

Cel priorytetowy 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.

Potrzeba wzmocnienia kapitału społecznego, prowadzenia inicjatyw przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu oraz zwiększających dostępność osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Trudnością jest niewystarczająca dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, dlatego konieczny jest proces ich włączenia społecznego i obywatelskiego. Niezbędne jest zwiększenie funkcjonalności i dostępności budynków, obiektów, przestrzeni publicznej, które wpływają na poprawę jakości życia mieszkańców i ich integrację. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym i seniorom korzystanie z oferty obiektów publicznych i ich użyteczności przeciwdziała inkluzji społecznej i barierom społecznym.

Przedsięwzięcie 3.1 Aktywizacja seniorów. Ważne jest podjęcie działań, zwłaszcza przez organizacje społeczne, pozwalającym osobom starszym aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i obywatelskim. Zapewniają one ciekawe i adekwatne do potrzeb seniorów formy ich aktywizacji. Wdrożone zostaną działania stanowiące odpowiedź na konkretne zdefiniowane problemy, tj. wykluczenie cyfrowe seniorów (budowanie kompetencji cyfrowych seniorów, bezpieczeństwo w sieci, e-usługi) oraz działania promocyjne i aktywizacyjne, których celem jest wspieranie utrzymania jak najdłużej sprawności życiowej seniorów (m.in. wsparcie działań w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów (60+), promocja aktywności fizycznej, zdrowego stylu życia). W ramach kryteriów promowane będą operacje/działania wykorzystujące elementy koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, skierowanie operacji na potrzeby osób z grup o szczególnym zaznaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji, realizacja operacji przez NGO oraz przy wykorzystaniu lokalnego potencjału zbudowanego na bazie działań realizowanych w poprzednich latach. Ważne jest odniesienie do potencjału dziedzictwa-historyczno-kulturowego/przyrodniczego obszaru i lokalnych zasobów infrastrukturalnych.

Przedsięwzięcie 3.2 Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami. Problemem obszaru LGD jest niewystarczający poziom dostępności przestrzeni publicznej dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Zaproponowano przedsięwzięcia na rzecz dostosowania przestrzeni publicznej (obiekty infrastrukturalne oraz różnego rodzaju usługi publiczne świadczone w interesie ogólnym) do potrzeb osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Istotny jest dostęp do informacji z wykorzystaniem usług o charakterze elektronicznym. Ważne będzie wyposażenie obiektów publicznych w celu zapewnienia pełnej dostępności oferowanych usług oraz zadbanie aby przestrzeń, budynki i obiekty publiczne w obrębie obszaru LSR, były dostępne dla każdego, bez względu na jego sprawność psycho-fizyczną. Zakres przedsięwzięcia obejmuje realizację operacji

wspierających zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej przez działania poprawy jakości infrastruktury i zakup niezbędnego wyposażenia i sprzętu. W ramach kryteriów promowane będą operacje/działania wykorzystujące elementy koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, realizacja operacji przez NGO na terenie małych miejscowości

Przedsięwzięcie 3.3 Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa i osób z niepełnosprawnościami. Poprzez organizację różnego rodzaju imprez aktywizujących nastąpi aktywizacja i włączenie społeczne grup będących w szczególnej sytuacji na obszarze LGD. Zakres przedsięwzięcia ukierunkowany został na organizowanie i rozwój społeczności lokalnych poprzez edukację społeczną zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, udostępnianie ważnych dla rozwoju społeczności informacji. Budowanie przestrzeni do spotkań i działań międzypokoleniowych, kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, jako aktywnych, dążących do doskonalenia swoich umiejętności, przy udziale administracji publicznej, sektora prywatnego i NGO, wpłynie na przełamywanie negatywnych stereotypów związanych z fizycznymi aspektami starzenia się oraz będzie zapobiegać samotności i wykluczeniu osób starszych. W ramach kryteriów promowane będą operacje/działania wykorzystujące elementy koncepcji Smart Village, na które LGD udzieliło wsparcia, skierowanie operacji na potrzeby osób z grup o szczególnym znaczeniu dla LSR w tym grup w niekorzystnej sytuacji, realizacja operacji przez NGO oraz przy wykorzystaniu lokalnego potencjału zbudowanego na bazie wcześniejszych projektów. Istotne będzie zaplecze w postaci dziedzictwa-historyczno-kulturowego/przyrodniczego obszaru oraz lokalnych zasobów infrastrukturalnych.

Przedsięwzięcia realizowane przez LSR dedykowane są wyszczególnionym grupom beneficjentów :

- osoby fizyczne, w tym wykonujące działalność gospodarczą;
- osoby prawne, w tym organizacje pozarządowe, jednostki sektora finansów publicznych, mikro- i małe przedsiębiorstwa lub LGD (w ramach projektów grantowych lub operacji własnych);
- jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną.

3. Wskaźniki realizacji LSR

Zaprezentowane poniżej wskaźniki w prosty sposób korespondują z celami i przedsięwzięciami LSR i dają jasną informację dotyczącą postępów ich realizacji. Sformułowane wskaźniki, tak jak cele są skonkretyzowane i mierzalne. Określono do nich perspektywę czasową, zgodną z okresem realizacji LSR, jednostkę miary, a także określono wartości początkowe i zaplanowano wartości docelowe. Dla wskaźników produktu i rezultatu przyjęto wartość początkową na zerowym poziomie. Dzięki temu wskaźniki będą mierzyły zmianę, która jest efektem realizacji LSR. Dla poszczególnych wskaźników określono planowany stan docelowy. Wartości docelowe zostały określone na podstawie budżetu jaki został zaplanowany na poszczególne cele i przedsięwzięcia. Wskaźniki będą mierzone zgodnie z zapisami systemu monitorowania i ewaluacji, opisanymi w rozdziale X. Wskaźniki produktu zostały wyselekcjonowane indywidualnie w sposób umożliwiających realizację założeń poszczególnych przedsięwzięć. Szczegółowe informacje dotyczące korelacji wskaźników i przedsięwzięć przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 21. Wskaźniki osiągnięcia celów LSR

Cel priorytetowy 1.		C.1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD						
Przedsięwzięcia w ramach C.1		Wskaźniki produktu / rezultatu						Źródło danych/sposób pomiaru
		Sposób realizacji	Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		
						2023 r.	2029 r.	
P.1.1	Rozwój przedsiębiorczości	Operacja	WP.1.1.1	Liczba zrealizowanych szkoleń z zakresu tworzenia, rozwoju i	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

		własna LGD		prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej				
			WP.1.1.2	Liczba uczestników szkoleń z zakresu tworzenia, rozwoju i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej	Osoby	0	30	Statystyki LGD
			WP.1.1.3	Liczba zrealizowanych szkoleń z zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Sztuki	0	2	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.1.4	Liczba uczestników szkoleń z zakresu rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Osoby	0	20	Statystyki LGD
P.1.2	Tworzenie nowych i rozwój istniejących pozarolniczych działalności gospodarczych	Konkurs otwarty	WP.1.2.1	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego podmiotu gospodarczego	Sztuki	0	15	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.2.2	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejących podmiotów gospodarczych	Sztuki	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.2.3	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	Sztuki	0	2	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.1.3	Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Konkurs otwarty	WP.1.3.1	Liczba operacji polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie zagród edukacyjnych	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.3.2	Liczba operacji polegających na rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.3.3	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.3.4	Liczba nowych miejsc noclegowych	Sztuki	0	16	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.1.4	Kreowanie innowacji – Smart Vilage	Projekt grantowy	WP.1.4.1	Liczba opracowanych koncepcji inteligentnych wsi	Sztuki	0	2	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.1.4.2	Liczba osób uczestniczących w opracowaniu koncepcji inteligentnych wsi	Osoby	0	30	Statystyki LGD

Cel priorytetowy 2.		C.2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD						
Przedsięwzięcia w ramach C.2		Wskaźniki produktu / rezultatu						
		Sposób realizacji	Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
P.2.1	Aktywizacja osób młodych	Projekt grantowy	WP.2.1.1	Liczba operacji, które będą realizowały grant w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.1.2	Liczba odbiorców grantów w zakresie zachowania dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego obszaru	Osoby	0	60	Statystyki LGD
			WP.2.1.3	Liczba operacji, które będą realizowały grant w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.1.4	Liczba odbiorców grantów w zakresie usług rekreacyjnych i spędzania czasu wolnego	Osoby	0	60	Statystyki LGD
			WP.2.1.5	Liczba operacji, które będą realizowały grant w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.1.6	Liczba odbiorców grantów w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców	Osoby	0	60	Statystyki LGD
P.2.2	Partnerstwo w oparciu o lokalne zasoby	Konkurs otwarty	WP.2.2.1	Liczba operacji w partnerstwie promujących dziedzictwo historyczno-kulturowe i przyrodnicze obszaru LSR	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.2.2	Liczba uczestników operacji w partnerstwie promujących dziedzictwo historyczno-kulturowe i przyrodnicze obszaru LSR	Osoby	0	30	Statystyki LGD
		Projekt	WP.2.2.3	Liczba operacji realizującej grant na przygotowanie operacji realizowanej z	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

		granto wy		partnerem/i spoza LGD (zagranicznym)				
P.2.3	Poprawa dostępu do ogólnodostępnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturowej	Konkurs otwarty	WP.2.3 .1	Liczba operacji w zakresie uatrakcyjnienia lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Sztuki	0	16	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .2	Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Sztuki	0	8	Statystyki LGD
			WP.2.3 .3	Liczba nowych obiektów infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .4	Liczba osób korzystających z uatrakcyjnionej lokalnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Osoby	0	160	Statystyki LGD
			WP.2.3 .5	Liczba operacji w zakresie zwiększenia dostępności małej infrastruktury publicznej służącej poprawie atrakcyjności turystycznej oraz życia na obszarach wiejskich	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .6	Liczba nowych obiektów małej infrastruktury publicznej służącej poprawie życia na obszarach wiejskich	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .7	Liczba osób korzystających z małej infrastruktury publicznej służącej poprawie atrakcyjności turystycznej oraz życia na obszarach wiejskich	Osoby	0	800	Statystyki LGD
			WP.2.3 .8	Liczba operacji w zakresie infrastruktury służącej szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa historyczno-kulturowego	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .9	Liczba przebudowanych/zmodernizowanych/wyposażanych obiektów infrastruktury służącej szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa historyczno-kulturowego	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.3 .10	Liczba osób korzystających z infrastruktury służącej	Osoby	0	800	Statystyki LGD

				szerzeniu lokalnej kultury i dziedzictwa historyczno-kulturowego				
P.2.4	Działania promujące obszar LSR	Operacja własna	WP.2.4 .1	Liczba wydanych publikacji (foldery, albumy, publikacje) o dziedzictwie kulturowym, historycznym i naturalnym obszar objętego LSR	Sztuki	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.4 .2	Liczba osób, które otrzymały publikacje o dziedzictwie kulturowym, historycznym i naturalnym obszar objętego LSR	Osoby	0	800	Statystyki LGD
			WP.2.4 .3	Liczba zorganizowanych wydarzeń/ imprez promujących obszar LSR	Sztuki	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.4 .4	Liczba uczestników wydarzeń/ imprez promujących obszar LSR	Osoby	0	600	Statystyki LGD
			WP.2.4 .5	Liczba wizyt studyjnych	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.4 .6	Liczba uczestników wizyt studyjnych	Osoby	0	25	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.4 .7	Liczba aplikacji mobilnych promujących obszar LSR	Sztuki	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.4 .8	Liczba osób, które uzyskały dostęp do aplikacji	Osoby	0	200	Statystyki LGD
P.2.5	Działania administracyjne i doradcze prowadzone przez biuro LGD	Zarządzanie LSR	WP.2.5 .1	Liczba szkoleń dla pracowników i organów LGD	Sztuki	0	7	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.5 .2	Liczba wizyt studyjnych	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.5 .3	Liczba udzielonego indywidualnego doradztwa	Sztuki	0	160	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.5 .4	Liczba osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Osoby	0	130	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD

			WP.2.5.5	Liczba zorganizowanych spotkań informacyjnych i konsultacyjnych	Osoby	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.2.5.6	Liczba przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych	Sztuki	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
Cel priorytetowy C. 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami								
Wskaźniki produktu / rezultatu								
Przedsięwzięcia w ramach C.3		Sposób realizacji	Nazwa wskaźnika	Opis wskaźnika	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						2023 r.	2029 r.	
P.3.1	Aktywizacja seniorów	Projekt grantowy	WP.3.1.1	Liczba działań w zakresie włączenia cyfrowego seniorów	Sztuki	0	8	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.1.2	Liczba uczestników działań w zakresie włączenia cyfrowego seniorów	Osoby	0	96	Statystyki LGD
			WP.3.1.3	Liczba działań w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów	Sztuki	0	9	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.1.4	Liczba uczestników działań w zakresie profilaktyki i edukacji prozdrowotnej seniorów	Osoby	0	108	Statystyki LGD
P.3.2	Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami	Konkurs otwarty	WP.3.2.1	Liczba operacji zwiększających dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.2.2	Liczba operacji w zakresie zakupu sprzętu pozwalającego na zwiększenie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.2.3	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze zwiększonej dostępności przestrzeni publicznej	Osoby	0	80	Statystyki LGD
			WP.3.2.4	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	4	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.2.5	Liczba obiektów wyposażonych w sprzęt zwiększający dostępność dla osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	4	Statystyki LGD

			WP.3.2 .6	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z zakupionego sprzętu	Osoby	0	80	Statystyki LGD
P.3.3	Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa osób z niepełnosprawnościami	Projekt grantowy	WP.3.3.1	Liczba operacji służących aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracji międzypokoleniowej osób z niepełnosprawnościami	Sztuki	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
			WP.3.3.2	Liczba uczestników grantów służących aktywizacji i integracji mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa osób z niepełnosprawnościami	Osoby	0	72	Statystyki LGD

ROZDZIAŁ VII

SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Głównym założeniem przy opracowywaniu procedur jest zachowanie ich transparentności, rzetelności oraz konkurencyjności – warunki te pozwolą na obiektywny wybór operacji. Procedury regulują kwestie dotyczące: procesu oceny, jego etapów i sposobu dokumentowania, konfliktu interesów, zapewnienia równowagi sektorowej, bezstronności i poufności, procedury odwoławczej, publikowania protokołów z poszczególnych etapów wyboru operacji oraz zawierają wzory dokumentów. Procedury w ich formalnym kształcie opracowano zgodnie z przepisami RLKS i oparto na dotychczasowych doświadczeniach instytucjonalnych LGD (wdrażanie LSR 2007-2013 i 2014-2022). W zakresie procedur wdrażania LSR zostaną uwzględnione m.in.: Wytyczne podstawowe w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027; Wytyczne szczegółowe w zakresie przyznawania wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 dla interwencji I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS) (komponent Wdrażanie LSR oraz komponent Zarządzanie LSR); Wytyczne dotyczące realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027; Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021-2027. Procedury mają na celu zapewnienie stosowania tych samych kryteriów w ramach danego naboru, sformułowanie mierzalnych i zrozumiałych wskaźników pomiaru.

Opis podmiotów i zadań dotyczących kryteriów wyboru:

1. Walne Zebranie Członków- przyjmuje LSR z określonymi we wskaźnikach operacjami, Regulamin Rady i Regulamin wyboru grantobiorców oraz Kryteria wyboru operacji i grantobiorców oraz ich zmiany, upoważnia Zarząd do zaciągania zobowiązań finansowych na realizację projektów grantowych.

2. Zarząd -składa wnioski o ustalenie terminu i ogłasza nabór wniosków o wsparcie operacji lub przyznanie grantu, nadzoruje nabory, przedstawiciel Zarządu uczestniczy w losowaniu wniosków do oceny, zatwierdza wyniki wstępnej weryfikacji, zawiadamia o posiedzeniu Rady, przyjmuje protesty lub odwołania, przekazuje dokumenty do Urzędu Marszałkowskiego, monitoruje realizację LSR, prowadzi ewaluację a w przypadku Projektów grantowych dodatkowo składa wnioski o wsparcie Projektu grantowego oraz partnerskiego, zawiera umowę na jego realizację, przyjmuje odwołania, przekazuje pełną dokumentację z wyboru grantobiorców, zawiera umowy z grantobiorcami oraz partnerami, przyjmuje sprawozdania końcowe grantobiorców z realizacji zadań Projektu grantowego i składa wniosek o płatność ze sprawozdaniem końcowym.

3. Komisja Rewizyjna – kontroluje finanse LGD, opiniuje wniosek o upoważnienie Zarządu LGD do zaciągania zobowiązań finansowych na koszty bieżące i aktywizację, Projekt grantowy, kontroluje wdrażanie LSR.

4. Rada: jest organem decyzyjnym, wybiera, ocenia wnioski i ustala kwotę wsparcia – zgodnie z Programem lub Regulaminem oraz kryteriami wyboru operacji.

5. Biuro LGD – z upoważnienia Zarządu LGD i przy jego akceptacji prowadzi działania informacyjne, promocyjne, animacyjne i usług doradczych przy opracowaniu wniosków zgodnie z Planem komunikacji, zarządza wdrażaniem LSR, w tym przyjmuje wnioski o wsparcie operacji lub przyznanie grantów, dokonuje wstępnej weryfikacji wniosków, zapewnia obsługę administracyjną wyboru i oceny Rady oraz ustalenia kwoty wsparcia, prowadzi monitoring i kontrolę realizacji operacji lub zadań, weryfikację wstępną wniosków o wybór operacji lub zadań, a w przypadku projektu grantowego opracowuje wniosek na Projekt grantowy, przygotowuje dokumentację do prefinansowania lub kredytowania Projektu grantowego, przygotowuje umowy o warunkach powierzeniu grantu i sposobie realizacji zadania w ramach Projektu grantowego z grantobiorcami, monitoruje i kontroluje realizację zadań, przyjmuje sprawozdania okresowe i końcowe z realizacji zadań, przygotowuje sprawozdanie końcowe z realizacji Projektu grantowego i wniosek o płatność, pozyskuje niezbędne dane, gromadzi i archiwizuje pełną dokumentację Projektu grantowego do monitorowania, ewaluacji i kontroli, prowadzi monitoring i ewaluację wdrażania LSR.

2. Cele, założenia, tworzenie procedur i ich zmiany

Celem sprawnego przeprowadzenia naboru wniosków i wyboru operacji oraz zadań do wsparcia w ramach LSR opracowano dokumenty, zgodnie z którymi odbywa się wybór i ocena operacji:

1. Regulamin Rady oraz procedur wyboru i oceny operacji zawierający: sposób udostępniania procedur do wiadomości publicznej, słowniczek określeń i skrótów stosowanych w Regulaminie Rady, charakterystykę członków Rady, podział zadań i zakres odpowiedzialności organów LGD i Rady, organizację i kompetencje Rady, tryb pracy Rady i sposób podejmowania decyzji, wyłączenia z oceny, przekazywanie informacji, promocja, animacja i doradztwo, organizacja naboru, tryb składania wniosków na operacje, zasady wstępnej weryfikacji wniosków o wsparcie operacji lub zadania, zasady wyboru, oceny operacji lub zadania oraz ustalania kwoty wsparcia, sposób przekazywania wniosków do ostatecznej weryfikacji, procedurę odwoławczą od decyzji Rady, informowanie o wynikach oceny, zakres operacji do wsparcia, uprawnionych wnioskodawców, warunki przyznania wsparcia na operacje lub zadania, warunki i kwalifikowalność wydatków, monitoring realizacji operacji lub zadań oraz postanowienia końcowe i załączniki zawierające wzory dokumentów.

2. Procedura przyznawania pomocy w Ramach Projektu Grantowego: słowniczek określeń i skrótów, informacje o naborze wniosków, zakres zadań w Projektach grantowych, uprawnionych grantobiorców, warunki udzielenia grantu, kwalifikowalność wydatków, koszty niekwalifikowalne, kryteria wyboru grantobiorców, organizacja naboru i tryb składania wniosków o powierzenie grantu, zasady wstępnej weryfikacji warunków udzielania kwoty grantu, zasady wyboru grantobiorców i ustalania kwoty wsparcia, procedura odwoławcza od decyzji Rady, zawieranie umów o powierzenie grantu, przekazywanie i zabezpieczenie grantu, realizacja i rozliczanie zadań przez grantobiorców i sprawozdawczość, monitoring i kontrola realizacji zadań, postanowienia końcowe, listę załączników zawierających wzory dokumentów oraz stosowanie Generators Wniosków jeśli są dostępne.

3. Kryteria wyboru grantobiorców obejmują dwustopniową weryfikację: wstępną (formalną) i merytoryczną zgodności z celami PROW, celami, przedsięwzięciami i wskaźnikami LSR z zachowaniem kryterium minimum „częstkowego” i „globalnego” oraz premiowaniem grup i obszarów defaworyzowanych

Procedury LGD zawierają wzory deklaracji bezstronności oraz przewidują prowadzenie rejestru interesów członków Rady. Przewidują też zachowanie parytetu sektorowego, szczegółowo regulują sytuacje szczególne (taka sama liczba punktów, głos decydujący w przypadku równej liczby głosów), zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru, określają tryb odwołania się wnioskodawców od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego złożenia odwołania, oraz pozwalają uniknąć rozbieżnych ocen w ramach kryteriów. Procedury uwzględniają ustanowienie Kierownika Biura, jako osoby której zadaniem będzie czuwanie nad prawidłowym przebiegiem procesu oceny i wyboru, poprawności dokumentacji.

W ww. dokumentach zastosowano rozwiązania gwarantujące spełnienie następujących celów i założeń:

- 1) zachowanie w poszczególnych głosowaniach odpowiedniego parytetu, tak aby przedstawiciele władzy publicznej ani żadnej pojedynczej grupy interesu nie mieli większości decyzyjnej;
- 2) bezstronność członków Rady, poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. deklaracji poufności i bezstronności oraz braku konfliktu interesu, powodujących konieczność wyłączenia się członków Rady w przypadku zaistnienia ich powiązania z wnioskiem lub wnioskodawcą; jawność procesu wyboru poprzez udostępnianie procedur i protokołów z posiedzeń Rady do wiadomości publicznej (na stronie internetowej LGD, w wersji papierowej do wglądu w biurze LGD);
- 3) poprzez doradztwo telefoniczne, drogą e-mail, osobiste, omawianie procedur w trakcie szkoleń czy warsztatów dla potencjalnych beneficjentów;
- 4) uwzględnienie sytuacji szczególnych, które mogą zaistnieć w procesie wyboru i oceny operacji, oraz określenie sposobów ich rozwiązania (np. przy równej ilości punktów, rozbieżnościach w ocenie itp.);
- 5) możliwość odwołania się – wniesienia protestu wnioskodawców od niekorzystnych dla nich decyzji Rady;
- 6) wybór najlepszych operacji, w największym stopniu uwzględniających potrzeby grup szczególnie istotnych i grup defaworyzowanych poprzez zastosowanie odpowiednich lokalnych kryteriów wyboru.

Organem kluczowym w procesie oceny i wyboru operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD oraz grantobiorców jest organ decyzyjny LGD – Rada. W ramach Rady szczególne uprawnienia posiada Przewodniczący Rady, który organizuje jej pracę i podejmuje ważne decyzje proceduralne. Praca Rady opiera się na zastosowaniu aplikacji: Elektroniczna Obsługa Wniosków (dalej: EOW), za pomocą której prowadzony będzie cały nabór wniosków. W przypadku awarii aplikacji lub decyzji Przewodniczącego ocena wniosków odbywa się tradycyjnie.

Procedury oceny i wyboru operacji i grantobiorców dzielą się na następujące podstawowe etapy:

- 1) Ogłoszenie naboru: projekt ogłoszenia przygotowuje Zarząd LGD, a biuro LGD zamieszcza na stronie www dokumenty konkursowe;
- 2) Składanie wniosków w formie papierowej w siedzibie Stowarzyszenia;
- 3) Rejestrowanie wniosków przez biuro LGD, dokonanie oceny formalnej i zgodności z dokumentami strategicznymi;
- 4) Wstępna ocena wniosków dokonywana przez pracowników Biura LGD za pomocą Kart wstępnej oceny operacji;
- 5) Ocena i wybór operacji na posiedzeniu Rady, tj.: ocena zgodności operacji z programem, ocena zgodności operacji z LSR, ocena operacji wg lokalnych kryteriów wyboru operacji (wg Kart oceny) przez każdego Członka Rady, ustalenie kwoty wsparcia, utworzenie wstępnej listy rankingowej (w systemie elektronicznym lub poza nim); posiedzenie Rady, na której członkowie Rady decydują w drodze głosowania, czy wybrane wstępnie operacje są zgodne z LSR i czy mogą być poddane dalszej ocenie zgodności;
- 6) Sporządzenie list operacji (lista operacji zgodnych i lista operacji wybranych) i przyjęcie jej w formie uchwały;
- 7) Przekazanie informacji dla wnioskodawców co do decyzji odnośnie ich wniosków;
- 8) Ogłoszenie wyników.

Wszystkim wnioskodawcom, którzy nie zgadzają się z oceną Rady na jakimkolwiek etapie procedury oceny i wyboru, przysługuje odwołanie (wniesienie protestu). Protest wnosi się do Zarządu Województwa za pośrednictwem biura LGD. Rada ponownie ocenia wnioski, dokonując weryfikacji pierwotnej oceny. Następnie dokumentacja z ponownej oceny zostaje przekazana do Zarządu Województwa. Jeżeli Zarząd Województwa uzna zasadność protestu, następuje ponowna ocena operacji, której dokonuje Rada. Wnioskodawcom przysługuje również prawo do złożenia skargi do sądu administracyjnego w przypadku ponownej negatywnej oceny operacji. Szczegóły wniesienia protestu określono w/w procedurach.

3. Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów

Kryteria wyboru operacji lub ich zmiany przyjmowane są przez Walne Zgromadzenie Członków na wniosek Zarządu, który zawiera uzasadnienie propozycji, metodologię i nie budzącą wątpliwości procedurę wyliczania punktów, szczegółowy opis sposobu oceny i definicje. Kryteria są konsultowane z członkami LGD i społecznością lokalną.

Zmiany w przyjętych kryteriach wyboru operacji lub grantobiorców mogą być wprowadzane przez Zarząd LGD doraźnie w zakresie udzielonego przez Walne Zgromadzenie Członków upoważnienia w razie wezwania przez Urząd Marszałkowski wynikającego z oceny LSR, oczywistych braków i omyłek oraz błędów pisarskich.

Konsultacje przyjmowanych kryteriów lub ich zmiany są ustalane z członkami LGD, zwłaszcza z członkami Rady oraz społecznością lokalną co najmniej na 14 dni przed ich przedstawieniem na Walnym Zgromadzeniu Członków.

Przed podjęciem uchwały w sprawie przyjęcia Kryteriów wyboru operacji przez Walne Zgromadzenie Członków przedstawiane są wyniki przeprowadzonych konsultacji, a ponadto: sposób i termin ogłoszenia konsultacji; oraz zestawienie uwag do proponowanych kryteriów. Kryteria wyboru operacji publikowane są na stronie Internetowej LGD „Leśny Krąg”. Zmiana kryteriów nie jest możliwa w trwającym ogłoszeniu o naborze wniosków oraz w procedurze oceny wniosków. Kryteria uchwalane są przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LGD i do jego wyłącznych kompetencji należy zmiana kryteriów. O zmianę kryteriów mogą wnioskować:

- a) Zarząd Stowarzyszenia LGD – „Leśny Krąg” z własnej inicjatywy,
- b) Członkowie Rady (Wniosek z posiedzenia). Wniosek o zmianę kryteriów musi zawierać uzasadnienie. Wnioskodawca ma obowiązek uzyskać pozytywną opinię Zarządu LGD. Zarząd za pośrednictwem Biura i strony internetowej www.lesnykrag.pl poddaje do konsultacji społecznych zmienione kryteria wyboru operacji.

Uwzględniając konsultacje zarząd wydaje opinię i przedstawia je na najbliższym Walnym Zebraniu Członków. Biuro Stowarzyszenia przygotowuje Karty Oceny z uwzględnieniem nowych kryteriów z uzasadnieniem. Przekazuje do akceptacji Instytucji Wdrażającej (IW). Po akceptacji Samorządu Województwa Biuro wprowadza karty do aplikacji, a kryteriom nieaktualnym nadaje status „archiwalne”. Zmienione kryteria obowiązują od dnia akceptacji IW.

3. Kryteria wyboru operacji z uwzględnioną innowacyjnością

W ramach LSR poprzez innowacyjność rozumie się wdrożenie koncepcji lub elementów koncepcji inteligentnej wsi, które ze swej natury są ukierunkowane na rozwiązania innowacyjne, często w zakresie technologii i cyfryzacji. Promowanie innowacyjności następować będzie zarówno w ramach operacji realizowanych przez podmioty inne niż LGD, jak również projekty grantowe (wdrożenie nowatorskich i ciekawych pomysłów). W przypadku przygotowania koncepcji Smart Village kryteria oparte będą na koncepcji Komisji Europejskiej która proponuje, by Inteligentne Wioski rozumieć jako: „obszary wiejskie lub społeczności, które rozwijają się w oparciu o swoje silne strony i posiadany kapitał, poszukują nowych rozwiązań”, a także „wzmacniają tradycyjne i nowe sieci powiązań między interesariuszami oraz usługi za pomocą technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych oraz innowacji i lepszego wykorzystania wiedzy”. Premiowane będą rozwiązania wpisujące się w poniższe postulaty:

- stosowania technologii cyfrowych, lecz wówczas, kiedy ich użycie przybliży do realizacji założonych celów, jednocześnie, technologie te nie są jedynymi stosowanymi narzędziami;
- myślenia wykraczającego poza „granice wsi”. Pomimo tego, że inicjatywy mają miejsce na poziomie lokalnym, inteligentne społeczności dostrzegają, że wieś funkcjonuje w otoczeniu określonego krajobrazu, a także jest związana z innymi wsiami i miastami;
- budowania nowych form współpracy i wspólnot interesów. Skupiają one: rolników i innych aktorów wiejskich, samorządy, sektor prywatny i społeczeństwo;
- myślenia samodzielnego. Nie istnieje jeden, standardowy model Inteligentnej Wioski, ani zamknięty zestaw narzędzi, jakie one stosują. Dlatego takie wioski oceniają posiadane zasoby, stosują najlepszą dostępną wiedzę i przejmują inicjatywę w kształtowaniu otaczającej je rzeczywistości.

Wykazanie innowacyjności przynależy do zadań wnioskodawcy i powinno wynikać z opisu projektu.

Kryteria zostały przygotowane w podziale na następujące rodzaje operacji: operacje realizowane przez podmioty inne niż LGD, w tym projekty współpracy realizowane w partnerstwie przez podmioty z obszaru objętego LSR, podmioty z obszaru innego LSR oraz podmioty zagraniczne; projekty grantowe; operacje własne LGD.

Premiowanie działalności gospodarczych (nowych i rozwijanych) wykorzystujących innowacyjne rozwiązania, premiowanie innowacyjnych rozwiązań w koncepcjach smart village oraz w operacjach w zakresie infrastruktury kulturalnej i turystycznej, a także nacisk na zastosowanie nowoczesnych, innowacyjnych technologii (w tym cyfrowych) w koncepcjach włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji opiera się na założeniu, że innowacje są istotnym czynnikiem stymulującym wzrost atrakcyjności i konkurencyjności danego obszaru jako miejsca do życia, pracy, nauki i wypoczynku. Przedsiębiorcy i osoby chcące rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, są coraz bardziej świadomi, że drogą do rozwoju przedsiębiorstwa, a więc i rozwoju społeczności lokalnej, a w konsekwencji całej gospodarki, jest z jednej strony sięganie po nowe technologie, lecz także nowatorskie myślenie i działanie. Znaczenie innowacji w biznesie widoczne jest w tym, że stanowią one katalizator innowacji w innych sektorach: publicznym, naukowym i pozarządowym – jest spodziewany wpływ zastosowanych innowacji na rozwój obszaru wdrażania LSR. Premiowanie operacji wykorzystujących nowoczesne technologie bezpośrednio przełoży się na poprawę pozycji konkurencyjnej obszaru LGD oraz sytuacji społecznej mieszkańców. Projekty grantowe i koncepcje inteligentnych wsi, operacje własne i operacje realizowane w partnerstwie

4. Formy wsparcia w ramach LSR

W ramach LSR realizowanych będzie: 63 operacje indywidualnych, 19 operacji własnych, 1 operacja realizowana w formule partnerskiej, 37 zadań w ramach projektów grantowych, 1 projekty współpracy, 31 zadań w ramach aktywizacji oraz , 23 zadania w ramach kosztów bieżących, z tego:

- 37 zadania w ramach 3 projektów grantowych: 9 realizowanych na rzecz osób młodych (do 25 r.ż), 16 na rzecz seniorów, 6 na rzecz integracji społecznej i międzypokoleniowej seniorów i osób z niepełnosprawnościami);
- 2 projekty grantowe na opracowanie koncepcji Smart Village;
- projekt grantowy w zakresie przygotowanie operacji realizowanej w partnerstwie, w tym: 1 dot. współpracy międzynarodowej;
- 63 projektów indywidualnych, w tym: 6 rozwoju firm, 15 tworzenia firm, 4 rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, 16 niekomercyjnej i ogólnodostępnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, 8 obiektów małej infrastruktury, 8 obiekty szerzenia dziedzictwa kulturowego, 4 infrastrukturalnych zwiększających dostępność osobom z niepełnosprawnościami, 4 zakup wyposażenia zwiększającego dostępność;
- 19 operacji własnych: obejmująca realizację, 10 szkoleń dotyczących tworzenia i rozwoju pozarolniczych działalności gospodarczych i rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, oraz promocja obszaru;
- operacji realizowanych w formule partnerskiej, w tym: 1 operacja realizowana w partnerstwie z partnerami z obszaru LSR związany z promocją dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD,
- 31 zadań w ramach aktywizacji, z tego: 7 szkoleń dla pracowników i organów LGD, 31 beneficjentów);
- 23 zadania w ramach kosztów bieżących, z tego: 7 spotkania informacyjno-szkoleniowe.

5. Operacje realizowane w partnerstwie

Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg” jest członkiem Porozumienia na rzecz rozwoju i współpracy LGD Województwa Lubelskiego. LGD będzie poszukiwać i kojarzyć do współpracy podmioty działające na obszarze LSR w celu realizacji projektów partnerskich. Pomysły na projekty partnerskie będą przyjmowane przez LGD za pomocą fiszek projektowych oraz formularza kontaktowego dostępnego na stronie (<http://www.lesnykrag.pl>). LGD stworzy możliwość realizacji projektów realizowanych przez LGD z organizacjami społecznymi oraz przez organizacje społeczne. Dotychczas LGD realizowała projekty w partnerstwie z samorządami, instytucjami kulturalnymi, organizacjami społecznymi w zakresie organizacji warsztatów, szkoleń, działań aktywizacyjnych, lokalnych przeglądów, kultywowania dziedzictwa kulturowego i historycznego. Działania te będą kontynuowane i rozwijanie w okresie 2023-2027. W celu pozyskania partnerów LGD utworzy na swojej stronie internetowej bazę Partnerów, która pomoże w celowym łączeniu partnerów i ułatwi realizację operacji i projektów partnerskich. **W trakcie realizacji LSR odbędą się konsultacje społeczne, i wówczas przedstawiciele organizacji społecznych z obszaru LSR będą mogli zgłaszać nowe pomysły i działania sprzyjające rozwojowi regionu.** LGD będzie weryfikowała zgłoszone pomysły pod kątem zgodności ze Strategią, która będzie mogła być zmieniona podczas konsultacji społecznych. LGD w lokalnych kryteriach wyboru będzie premiowała projekty realizowane w partnerstwie przez organizacje zarejestrowanej w bazie i posiadanie partnera wyszukanego przez bazę. Stworzenie i funkcjonowanie Bazy Partnerów LGD pomoże w kojarzeniu partnerów i ułatwi realizację operacji i projektów w partnerstwie. Szczególną rolę w LSR zajmuje partnerstwo i współpraca ściśle związana z działaniami oddolnymi społeczności. Przyjęto dużą aktywność podmiotów zaangażowanych w przygotowanie LSR w kolejny etap, jakim jest jej wdrażanie. Wśród elementów gwarantujących partycypacyjny charakter realizacji LSR znajdują się również działania realizowanych w partnerstwie i obejmujących operacje z partnerami z obszaru LSR - 1 operacja, której zakres tematyczny dotyczy: promocji dziedzictwa historyczno-kulturowego i przyrodniczego obszaru LGD. Zakresy tematyczne zaproponowanych operacji realizowanych w partnerstwie zostały określone w trakcie prowadzonego procesu przygotowywania LSR ze społecznością lokalną. Mieszkańcy obszaru LSR mają największą wiedzę w zakresie lokalnego dziedzictwa historycznego, kulturowego i przyrodniczego oraz ich unikalnych walorów. Stąd koncepcja oddolnych partnerskich inicjatyw promujących obszar w ramach LSR. Mając na względzie realizację celów LSR oraz zdiagnozowany potencjał LSR (naturalne i czyste tereny, mnóstwo produktów tradycyjnych) wspólnie ustalono, iż najlepszym pomysłem będzie realizacja projektów partnerskich dotyczących wyznaczenia tematycznych ścieżek edukacyjnych, które uatrakcyjnią promocję obszaru LGD. Istotnym elementem operacji realizowanych w formule partnerskiej będzie wymiana doświadczeń, propagowanie dobrych praktyk, które umożliwią jak najlepszą realizację

działań, dlatego tak istotna jest edukacja i poszerzanie horyzontów w zakresie innowacji, poszanowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, oraz prowadzenia gospodarki zrównoważonej.

Projekty partnerskie i operacje realizowane w partnerstwie: Operacje realizowane w partnerstwie na obszarze objętym jedną LSR oraz projekty partnerskie (realizowana przez co najmniej dwa podmioty, w tym co najmniej jeden podmiot spoza obszaru objętego daną LSR) - będą wybierane w ramach konkursów w ramach wdrażania LSR, a więc stosowane będą te same kryteria selekcji z dodatkową preferencją dla operacji realizowanych w partnerstwie / projektów partnerskich.

ROZDZIAŁ VIII PLAN DZIAŁANIA

Charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników, wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR. W załączniku nr 2 do LSR (Plan działania) wskazano harmonogram realizacji zakładanych wskaźników produktu dla poszczególnych przedsięwzięć, a także program, z którego finansowane są przedsięwzięcia. Dla Celów określono wskaźniki rezultatu. Zastosowane wskaźniki pochodzą z katalogów programowych dla PS WPR. Planując harmonogram działania uwzględniono kamienie milowe wskazane poniżej oraz racjonalne obciążenie pracą Biura LGD (organizacja naborów, promocja, szkolenia, organizacja oceny projektów). 2. Kamienie milowe Wyszczególnienie kamieni milowych realizacji LSR Plan działania, zgodnie z wzorem określonym w załączniku nr 3 do Regulaminu konkursu, określony został w systemie jednorocznym. Wyznaczono 6 okresów realizacji LSR. Najwięcej zadań zaplanowano do realizacji w latach 2026, 2027 i 2028. W tych właśnie okresach osiągniętych zostanie najwięcej wskaźników. Przyjęty Plan działania opracowany został na podstawie informacji uzyskanych w procesie konsultacji społecznych projektu LSR o gotowości poszczególnych wnioskodawców do realizacji operacji, w tym przedsięwzięć inwestycyjnych oraz zgodnie z wiedzą o ich oczekiwaniach co do terminu ogłaszania poszczególnych naborów oraz okresu realizacji operacji. LGD planuje osiągnięcie poziomu, co najmniej 90% każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2023-2029. LGD planuje również wykorzystanie, co najmniej 90% środków finansowych na realizację LSR, w tym 51,86% środków finansowych na realizację LSR na operacje dedykowane w LSR grupom defaworyzowanym i 43,22% środków finansowych na realizację LSR na utworzenie miejsc pracy.

Tabela 22. Kamienie milowe LGD „Leśny Krąg”

L.P.	Program	Data graniczna	Kamień milowy
1.	PS WPR	30 czerwca 2026 r.	wsparcie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej min. 40% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Regulaminu
2.	PS WPR	31 grudnia 2027 r.	sparcie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej min. 60% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Regulaminu
3.	PS WPR	31 grudnia 2028 r.	sparcie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej min. 90% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Regulaminu
4.	PS WPR	31 grudnia 2029 r.	sparcie zostanie udzielone w wysokości odpowiadającej min. 100% wartości określonej w § 5 ust. 2 pkt 1 Regulaminu

LGD będzie dysponować środkami na zarządzanie LSR, promocję i animację działań.

ROZDZIAŁ IX
PLAN FINANSOWY

1. Źródła finansowania i plan wykorzystania budżetu

Źródła finansowania LSR wraz ze wskazaniem funduszy EFROW i kwot zostały przedstawione w załączniku nr 3 dla LSR. Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata został przedstawiony w załączniku nr 4 do LSR.

Tabela 23. Planowana wysokość środków na wdrażanie LSR i zarządzanie LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000	0,00	0,00	1 500 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500	0,00	0,00	362 500
Razem	1 862 500	0,00	0,00	1 862 500
<p><i>* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.</i></p> <p><i>** W wierszu odpowiadajcemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.</i></p>				

2. Powiązania źródeł finansowania z celami LSR

EFSI w zakresie nie objętym RLKS, które nie stanowią źródła finansowania, o którym mowa w pkt. 1) potencjalnie w przypadku uzyskania dofinansowania:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – w ramach projektów i konkursów dla organizacji pozarządowych w latach 2024-2027;
- Programu Regionalnego Wsparcia Edukacji Ekologicznej realizowanego w latach 2022-2025 przez Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie;
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021–2030 – w ramach priorytetu I Mikroinicjatywy oraz w ramach priorytetu II Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego.

LGD będzie szukać innych źródeł finansowania inicjatyw lokalnych i ponadlokalnych poza środkami z PS WPR. Pozyskanie pomysłów inicjatyw i osób zaangażowanych w ich tworzenie i projektowanie będzie sprzyjającym działaniem do budowania partnerstwa pomiędzy LGD i inicjatorami/pomysłodawcami lokalnych działań. Na obszarze objętym LSR będą realizowane projekty o charakterze komplementarnym do przedsięwzięć zdefiniowanych w LSR, ich źródła finansowania obejmują m.in.: środki własne samorządów gminnych i powiatowych, środki budżetu województwa, środki z budżetu Państwa w tym ministerialne programy pomocowe, inne działania poza RLKS, środki z Programów skierowanych do organizacji pozarządowych (np. FIO), środki z WFOŚ oraz inne źródła. LGD będzie kontynuować pozyskiwanie środków finansowych z innych źródeł.

ROZDZIAŁ X

MONITORING I EWALUACJA

1. Planowanie monitoringu i ewaluacji

LGD „Leśny Krąg”, będzie zgodnie z wymogami, systematycznie monitorować funkcjonowanie LGD i stan realizacji LSR. Monitoring i częściowo ewaluację wewnętrzną LGD będzie prowadzić samodzielnie (wewnętrznie - ocena własna), tzn. wykonywać je będą osoby bezpośrednio zaangażowane we wdrażanie LSR, natomiast ewaluację prowadzić będą głównie eksperci zewnętrzni (z wyjątkiem ewaluacji funkcjonowania LGD). Monitoringiem i ewaluacją zostaną objęte elementy funkcjonowania LGD:

A. Działalność pracowników biura LGD, organu decyzyjnego, podwykonawców – wewnętrznie - ocena własna, dokonywana będzie przez Zarząd LGD. Elementy podlegające ocenie: rzetelność i terminowe wykonywanie obowiązków, uczestnictwo w posiedzeniach organów LGD, przestrzeganie regulaminu działalności LGD, zgodność realizacji LSR z harmonogramem, jakość świadczonych usług;

B. Harmonogram ogłaszania przetargów i konkursów, budżet LGD, wskaźniki realizacji LSR – ocena wewnętrzna, dokonywana przez pracowników biura LGD. Elementy podlegające ocenie: zgodność z harmonogramem terminów ogłaszania konkursów, ocena stopnia wykorzystania środków finansowych, wysokość zakontraktowanych środków finansowych, stopień realizacji wskaźników;

C. Cele LSR, procedury wyboru projektów przedsięwzięć, kryteria oceny, harmonogram działania oraz budżet – ocena dokonywana będzie zarząd LGD, społeczność lokalną, ekspertów zewnętrznych (wewnętrznie i zewnętrznie). Elementy podlegające ocenie: stopień realizacji celów, stopień realizacji wskaźników, stopień realizacji przedsięwzięć, stopień wykorzystania budżetu na operacje dedykowane grupom defaworyzowanym, stopień wykorzystania budżetu na operacje związane z tworzeniem i utrzymaniem miejsc pracy.

2. Zasady i sposób prowadzenia monitoringu i ewaluacji

Czynnikami różnicującymi monitoring i ewaluację są cele, w jakich się je przeprowadza. Celem monitoringu jest rejestracja najbardziej bezpośrednich efektów (wskaźników produktu), natomiast celem ewaluacji jest ustalenie związków pomiędzy podjętymi działaniami a uzyskanymi efektami, czyli ocena wskaźników rezultatu w odniesieniu do średnio i długookresowego przedziału czasu. Ewaluacja jest narzędziem miary sukcesu LGD we wdrażaniu LSR. Takie podejście do ewaluacji wymaga określenia odpowiednich kryteriów oceny:

- trafności celów określonych w strategii w porównaniu do zidentyfikowanych problemów obszaru LGD;
- efektywności, czyli stosunku wielkości poniesionych nakładów (finansowych, ludzkich, czasu) do uzyskanych rezultatów;
- skuteczności, czyli ocena stopnia osiągnięcia celów przedsięwzięć (w stosunku zdefiniowanych na etapie programowania);
- użyteczności, czy stopnia zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku realizacji podejmowanych przez nich przedsięwzięć;
- trwałości, czyli ocena czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy po zakończeniu procesu wdrażania możliwe jest utrzymanie przez dłuższy czas wpływu tego projektu na rozwój na poziomie sektora, regionu, kraju.

Procedura monitoringu

Określając zasady i sposób monitorowania procesu wdrażania LSR, LGD „Leśny Krąg” przyjęło, że monitoring ma służyć Zarządowi, Radzie i pozostałym członkom LGD do bieżącego analizowania realizacji planu i harmonogramu działania we wdrażaniu LSR. W przypadku rozbieżności lub niepowodzeń we wdrażaniu LSR – monitoring będzie podstawą do podejmowania działań interwencyjnych w odniesieniu do sposobu działania LGD, oraz ewentualnych korekt LSR. Monitorowaniu podlega działanie biura LGD, wdrażanie LSR, jak i gospodarowanie budżetem (wydatkowanie środków finansowych na poszczególne operacje i działalność własną LGD). Prowadzony będzie bieżący monitoring, a w zależności od działań i potrzeb, co kwartał.

Monitoring funkcjonowania LGD „Leśny Krąg” będzie polegał na:

- ocenie ilości i jakości prowadzonych szkoleń na podstawie ankiety po każdym szkoleniu;
- ocenie aktywności Organów Stowarzyszenia prowadzony na podstawie list obecności i protokołów spotkań;
- ocenie aktywności pracowników prowadzony na podstawie list obecności i udziału w spotkaniach (imprezach, targach, szkoleniach);
- ocenie aktywności pracy Biura na podstawie liczby wpisów na stronę www, liczby artykułów w mediach;
- ocenie jakości i sprawności (terminowości) pracy biura badany na podstawie analizy prowadzonej korespondencji i gromadzonej dokumentacji;
- ocenie ilości świadczonego doradztwa (na podstawie liczby osób, którym w formie pisemnej lub ustnej udzielono pomocy doradczej) badanego na podstawie wpisów (rozmowy telefoniczne), liczby wysłanych odpowiedzi na pytania w formie elektronicznej i pisemnej oraz ewidencji doradztwa prowadzonego przez Biuro;
- ocenie jakości świadczonego doradztwa (ankietowe badanie poziomu zadowolenia z udzielonego doradztwa);
- ocenie prowadzenia animacji i współpracy (ankietowe badanie poziomu satysfakcji z prowadzonych działań);
- ocenie jakości współpracy z beneficjentem mierzone na podstawie ankiety wypełnianej przez beneficjentów realizujących operacje;
- ocenie przebiegu konkursów mierzone analizą dokumentów pod kątem trafności, skuteczności, terminowości;
- ocenie liczby osób zainteresowanych ogłaszanymi konkursami, organizowanymi szkoleniami;
- ocenie wniosków aplikacyjnych o wsparcie projektowanych operacji (dokumenty finansowe, wnioski o płatność, karty doradztwa prowadzonego przez pracowników LGD).

Monitoring wdrażania LSR będzie polegał na:

- ocenie realizacji przyjętych celów i przedsięwzięć prowadzony na podstawie liczby i rodzaju wybranych przez Radę operacji (protokoły z posiedzeń Rady) oraz na podstawie analizy ankiet skierowanych do mieszkańców i beneficjentów;
- ocenie stopnia realizacji budżetu prowadzony na podstawie liczby i wartości podpisanych umów z beneficjentami (informacje z Biura LGD i Urzędu Marszałkowskiego) oraz sprawozdań składanych przez Biuro do Komisji Rewizyjnej (stopień wykorzystania budżetu (% w stosunku do założonego w planie));
- ocenie stopnia realizacji wskaźników badane na podstawie analizy ankiet składanych przez beneficjentów.

Za bieżące monitorowanie funkcjonowania LGD, jakości prowadzonych działań i wdrażania LSR zgodnie z przyjętymi celami i przedsięwzięciami, a także harmonogramem i posiadanym budżetem będzie odpowiadała Komisja Rewizyjna. Pełną dokumentację będzie prowadziło Biuro LGD, którego zadaniem będzie również zbieranie i analizowanie danych i przedkładanie ich Komisji Rewizyjnej. Komisja Rewizyjna będzie sprawdzała otrzymane informacje, dokumenty i przygotowywała raporty półroczne i roczne. Raporty będą prezentowane na Walnych Zebraniach Członków. Zakres raportów oraz zasady gromadzenia danych koniecznych również do przeprowadzenia ewaluacji i przetwarzania informacji omówiono szczegółowo w załączniku: Procedury ewaluacji i monitoringu. Pracownicy Biura posiadają doświadczenie i odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia wszelkich działań związanych z monitoringiem. W skład Komisji Rewizyjnej wchodzi osoby, które również mają doświadczenie z poprzedniego okresu programowania. Zakres badań a także doświadczony zespół pozwoli na właściwe monitorowanie wdrażania LSR przez LGD. Raporty uwzględnią będą informacje dotyczące działań zapobiegających wszelkim formom dyskryminacji, a także równość szans kobiet i mężczyzn.

3. Procedura ewaluacji

Za proces ewaluacji, zgodnie z decyzją LGD odpowiedzialny będzie Zarząd LGD, który będzie wykonywać część zadań związanych z ewaluacją (szczególnie zadania, które mogą być prowadzone równoległe z monitoringiem), a część zadań zostanie powierzona ekspertom zewnętrznym. Za gromadzenie danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewaluacji odpowiadać będzie biuro LGD. Ewaluacja prowadzona będzie co roku, w pierwszym kwartale roku następującym po zakończeniu roku podlegającego ewaluacji i obejmować będzie cały poprzedzający rok. Za przeprowadzenie ewaluacji mid – term i ewaluacji ex post odpowiada Zarząd. Dla zapewnienia bezstronności i obiektywności oceny organów oraz osób odpowiedzialnych za funkcjonowanie LGD i wdrażanie LSR ewaluacja mid

– term i ewaluacja ex post zostaną powierzone firmie/ekspertowi zewnętrznemu. Pracownicy Biura będą odpowiedzialni za dostarczenie niezbędnych dokumentów i informacji potrzebnych do opracowania obu raportów z przeprowadzonych badań, a Zarząd będzie odpowiedzialny za wybór eksperta i ocenę otrzymanych opracowań. Za opracowanie dokumentu odpowiada firma/ekspert zewnętrzny wybrany przez Zarząd.

Planowanie procesu ewaluacji, który obejmuje zakres działań:

- wybór przez Zarząd firmy/eksperta zewnętrznego do przeprowadzenia ewaluacji i opracowania raportu
- ustalenie i identyfikacja potrzeb informacyjnych
- określenie tematów badania ewaluacyjnego,
- określenie potrzeb badawczych,
- ustalenie metod badawczych,
- ustalenie sposobu zapewnienia danych i informacji,
- określenie terminarza i harmonogramu działań,
- przedstawienie członkom Stowarzyszenia produktów ewaluacji.

Wymienione elementy potrzebne do przeprowadzenia badania i opracowania raportu ewaluacyjnego zostaną omówione i uzgodnione wspólnie z ekspertem zewnętrznym. Zarząd LGD podejmie decyzje co do listy adresatów raportów ewaluacyjnych, wykorzystania wyników badań oraz ich rozpowszechnienia.

Obszary oceny procesu ewaluacji:

A. Funkcjonowanie LGD, ocena sprawności i efektywności działania LGD, czyli: Walne Zebranie Członków; Zarząd; Komisja Rewizyjna; Rada; Biuro LGD; Doradztwo; Działania informacyjne i promocyjne; Nabywanie umiejętności i aktywizacja.

B. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Leśny Krąg” będzie polegało na ocenie: diagnozy i analizy SWOT obszaru; realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników; realizacji projektów współpracy; analizie przebiegu konkursów; ocenie procedury wyboru operacji; realizacji budżetu.

C. Studium przypadku w odniesieniu do: operacji innowacyjnych; operacji skierowanych do grup defaworyzowanych; operacji szczególnie zasługujących na upowszechnienie.

Opracowanie raportu ewaluacyjnego będzie obejmowało:

- Wnioski i podsumowanie
- Cele ewaluacji
- Metodologię ewaluacji
- Charakterystykę obszaru objętego działalnością LGD „Leśny Krąg”
- Charakterystykę i funkcjonowanie LGD Leśny Krąg”
- Ocenę sprawności i efektywności działania LGD, a zwłaszcza: analizę Walnego Zebrania Członków, funkcjonowania Zarządu, Komisji Rewizyjnej, Rady, Biura LGD; ocenę jakości i skuteczności doradztwa, analizę działań informacyjnych i promocyjnych, ocenę nabywania umiejętności i aktywizacji mieszkańców obszaru.
- Wdrażanie LSR LGD, a w tym: ocenę diagnozy i analizy SWOT obszaru, realizację celów, przedsięwzięć i wskaźników oraz projektów współpracy, analizę konkursów, ocenę procedur wyboru operacji, realizacji budżetu.
- Studia przypadku w odniesieniu do wybranych operacji innowacyjnych, skierowanych do grup defaworyzowanych i operacji szczególnie zasługujących na upowszechnienie, projektów współpracy.
- Wnioski i rekomendacje.

Wyniki ewaluacji zostaną wykorzystane do: podsumowania i oceny efektów realizacji LSR, poprawy jakości działań bieżących i planowanej interwencji, podniesienia poziomu uspołecznienia działań i zwiększenia poparcia społecznego oraz zaprezentowania efektów działań Stowarzyszenia i realizacji LSR.

Zakres monitorowania oraz zasady i zakres ewaluacji zostały skonsultowane z mieszkańcami obszaru LGD „Leśny Krąg” podczas: dyskusji z udziałem Organów Stowarzyszenia i pracowników Biura, konsultacji w gminach z udziałem przedsiębiorców oraz z udziałem organizacji pozarządowych. Za przyjęcie raportu ewaluacyjnego odpowiada Zarząd. Kryteria przyjęcia raportu są następujące: zawartość dokumentu jest zgodna ze zleceniem; zachowane są minimalne wymagania związane z ewaluacją zawarte w procedurach ewaluacji i monitoringu; zastosowano uzgodnioną metodologię; prezentacje multimedialną dotyczącą raportu z wyników badania ewaluacyjnego przygotowaną przez Eksperta zewnętrznego.

ROZDZIAŁ XI

WYKORZYSTANA LITERATURA

1. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Janów Lubelski na lata 2014-2022
2. Strategia Rozwoju Gminy Dzwola na lata 2016-2023
3. Strategia Rozwoju Gminy Godziszów na lata 2021-2027
4. Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2014-2022 Chrzanów
5. Strategia Rozwoju Gminy Modliborzyce na lata 2020-2025
6. Strategia Rozwoju Gminy Potok Wielki na lata 2016-2023
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Janowskim na lata 2021-2028
8. Samorządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Janowskim na lata 2017-2027
9. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku
10. Abramowicz J., Gołoś A., Grabowska I., Haber A., Kupiec T., Ledzion B., Rauzer A., Podręcznik monitoringu i ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2017.
11. Bank Dany Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny
12. Ewaluacja zewnętrzna realizacji Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego Przez Społeczność na okres programowania PROW 2014-2020 Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Leśny Krąg”, Warszawa 2022.
13. Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej z EFRR na lata 2021-2027, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2021
14. Jarosz M., Obszary wykluczenia w Polsce, w: Wykluczeni. Wymiar społecznym materialny i etniczny, Warszawa 2008.
15. Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.
16. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych strategii Rozwoju na lata 2014- 2020, Materiał zredagowany w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na podstawie wyników prac Zespołu Roboczego ds. Opracowania Zakresu Lokalnych Strategii Rozwoju przy Grupie tematycznej ds. Podejścia Leader, Warszawa 2015.
17. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005
18. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 352/78, (WE) nr 165/94, (WE) nr 2799/98, (WE) nr 814/2000, (WE) nr 1290/2005, (WE) nr 485/2008
19. Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 809/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli, środków rozwoju obszarów wiejskich oraz zasady wzajemnej zgodności
20. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020
21. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność 19. Zasady finansowania „Wsparcia przygotowawczego” i „Wsparcia na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji” oraz ustalania alokacji środków na lokalną strategię rozwoju w ramach działania LEADER objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 .

ROZDZIAŁ XII

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna)
20 000	1.1. Rozwój przedsiębiorczości	Osoby fizyczne, w tym prowadzące działalność gospodarczą/osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	Operacja własna LGD
537 500	1.2. Tworzenie nowych i rozwój istniejących pozarolniczych działalności gospodarczych	Osoby fizyczne, w tym prowadzące działalność gospodarczą/osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej	Konkurs otwarty
95 000	1.3. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych	Rolnicy	Konkurs otwarty
2 000	1.4. Kreowanie innowacji – Smart Village	Mieszkańcy/ osoby fizyczne przedsiębiorcy, sektor publiczny (JST i ich jednostki organizacyjne), organizacje społeczne, turyści	Projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna)
15 750	2.1. Aktywizacja osób młodych	Osoby młode do 25 r.ż.	Projekt grantowy

45 000	2.2. Partnerstwo w oparciu o lokalne zasoby	Mieszkańcy/ osoby fizyczne przedsiębiorcy, sektor publiczny (JST i ich jednostki organizacyjne), organizacje społeczne, partnerzy spoza obszaru LSR, partnerzy zagraniczni	Projekt grantowy/ Konkurs otwarty (operacja realizowana w partnerstwie)
607 000	2.3. Poprawa dostępu do ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej i kulturowej	Mieszkańcy/ osoby fizyczne przedsiębiorcy, sektor publiczny (JST i ich jednostki organizacyjne), organizacje społeczne	Konkurs otwarty
57 500	2.4. Działania promujące obszar LSR	Mieszkańcy/ osoby fizyczne przedsiębiorcy, sektor publiczny (JST i ich jednostki organizacyjne), organizacje społeczne, turyści	Operacja własna LGD
362 500	2.5. Działania administracyjne i doradcze prowadzone przez biuro LGD	Pracownicy i organy LGD, potencjalni wnioskodawcy i beneficjenci - mieszkańcy/ osoby fizyczne przedsiębiorcy, sektor publiczny (JST i ich jednostki organizacyjne), organizacje społeczne	Zarządzanie LSR
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna)
29 750	3.1. Aktywizacja seniorów	Seniorzy - osoby starsze, które ukończyły 60. rok życia	Projekt grantowy
80 000	3.2. Zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami	Mieszkańcy, w szczególności osoby z niepełnosprawnościami oraz członkowie ich rodzin oraz seniorzy	Konkurs otwarty
10 500	3.3. Aktywizacja społeczna mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa osób z niepełnosprawnościami	Seniorzy oraz osoby z niepełnosprawnościami, mieszkańcy, NGO	Projekt grantowy

Załącznik nr 2: Plan działania - wskazujący harmonogram osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
Cel 1	Cel 1. Wzmocnienie rozwoju gospodarczego i innowacji na obszarze LGD													
Przedsięwzięcie P.1.1	Wp. 1.1.1	1	12,5	2	37,5	1	50	2	75	1	87,5	1	100	PS W PR
	Wp. 1.1.3	1	50	0	0	1	100	0	0	0	0	0	0	
Przedsięwzięcie 1.2	Wp. 1.2.1	5	33,3	0	0	5	66,6	0	0	5	100	0	0	PS W PR
	Wp. 1.2.2	0	0	1	50	0	0	1	100	0	0	0	0	
	Wp. 1.2.3	0	0	1	50	0	0	1	100	0	0	0	0	
Przedsięwzięcie 1.3	Wp. 1.3.1	0	0	1	100	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Wp. 1.3.2	0	0	0	0	3	110	0	0	0	0	00	0	
	Wp. 1.3.3	0	0	0	0	1	100	0	0	0	0	0	0	
	Wp. 1.3.4	1	12,5	2	25	2	37,5	2	50	5	81,7	100	0	

Przedsięwzięcie 1.4	Wp. 1.4.1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	100	PS W PR
Cel 2	Cel 2. Poprawa jakości życia mieszkańców oraz rozwój kulturowy, turystyczny i przyrodniczy obszaru LGD													
Przedsięwzięcia P.2.1	Wp.2.1.1	0	0	0	0	0	0	3	100	0	0	0	0	PS W PR
	Wp.2.1.3	0	0	3	100	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Wp.2.1.5	0	0	0	0	0	0	3	100	0	0	0	0	
Przedsięwzięcia 2.2	Wp. 2.2.1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0	PS W PR
	Wp. 2.2.3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	0	0	
Przedsięwzięcia 2.3.	Wp. 2.3.1	0	0	8	50	8	100	0	0	0	0	0	0	PS W PR
	Wp. 2.3.2	0	0	0	0	4	50	0	0	4	100	0	0	
	Wp. 2.3.3	0	0	3	37,5	3	75	0	0	2	100	0	0	
	Wp. 2.3.5	0	0	8	100	0	0	0	0	0	0	0	0	
	Wp. 2.3.6	0	0	0	0	0	0	4	50	4	100	0	0	
	Wp. 2.3.8	0	0	4	50	0	0	4	100	0	0	0	0	
	Wp. 2.3.9	0	0	4	100	4	100	0	0	0	0	0	0	

Przedsięwzięcie 2.4.	Wp. 2.4.1	1	25	0	0	2	75	0	0	1	100	0	0	PS W PR
	Wp. 2.4.3	2	33,3	0	0	2	66,6	0	2	100	0	0	0	
	Wp. 2.4.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	
	Wp. 2.4.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	25	100	
	Wp. 2.4.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	100	
Cel 3	Cel 3. Aktywizacja i integracja społeczna seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami													
Przedsięwzięcie wzięcie 3.1	Wp. 3.1.1	3	37,5	0	0	3	75	0	0	2	100	0	0	PS W PR
	Wp. 3.1.3	0	0	2	33	0	0	2	66	0	0	2	100	
Przedsięwzięcie 3.2	Wp. 3.2.1	0	0	0	0	0	0	4	100	0	0	0	0	PS W PR
	Wp. 3.2.2	0	0	0	0	0	0	4	100	0	0	0	0	
	Wp. 3.2.4	0	0	0	0	0	0	0	0	2	50	2	100	
	Wp. 3.2.5	0	0	0	0	0	0	0	0	4	50	4	100	
Przedsięwzięcie wzięcie 3.3	Wp. 3.3.1	0	0	2	33,3	0	0	0	0	4	100	0	0	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W.1.1	WR 1.1.1.	1	X	2	X	1	X	2	X	1	X	1	X	PS W PR

Wskaźnik rezultatu W. 1.2.	WR 1.1.2.	5	X	5	X	5	X	5	X	5	X	5	X	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W. 1.3	WR. 1.3.1 WR. 1.3.3	1	X	0	X	1	X	0	X	0	X	0	X	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W. 1.4	WR. 1.4.2	15	X	0	X	15	X	0	X	0	X	0	X	
Wskaźnik rezultatu W.2.1	WR. 2.1.2 WR. 2.1.4 WR. 2.1.6	0	X	60	X	0	X	120	X	0	X	0	X	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W.2.2.	WR. 2.2.2	0	X	0	X	0	X	0	X	30	X	0	X	PS W PR

Wskaźnik rezultatu W.2.3	WR. 2.3.4 WR. 2.3.7 WR. 2.3.10		X	240	X	240	X	600	X	540	X	140	X	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W.2.4.	WR. 2.4.2 WR. 2.4.4 WR. 2.4.8	320	X	180	X	320	X	180	X	220	X	380	X	PS W PR
Wskaźnik rezultatu W.3.1	WR. 3.1.2 WR. 3.1.4	35	X	30	X	35	X	30	X	26	X	48	X	
Wskaźnik rezultatu W.3.2.	WR. 3.2.3 WR. 3.2.6	0	X	0	X	0	X	80	X	40	X	40	X	
Wskaźnik rezultatu W.3.3.	WR. 3.3.2	0	X	0	X	24	X	0	X	48	X	0	X	

Załącznik nr 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000	0,00	0,00	1 500 000
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500	0,00	0,00	362 500
Razem	1 862 500	0,00	0,00	1 862 500

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić „0”.

Załącznik nr 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:														Ogółem
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029		
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	
EFRR OW	302 750	20,18%	211 500	34,28%	93 500	40,51%	211 250	54,59%	223 250	69,47%	336 000	91,87%	121 750	100%	1 500 000
EFS+															
EFRR															
RAZE M	302 750	20,18%	211 500	34,28%	93 500	40,51%	211 250	54,59%	223 250	69,47%	336 000	91,87%	121 750	100%	1 500 000